

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduskond
Ajakirjanduse ja kommunikatsiooni osakond

5. kodutöö D-osa

Tartlase identiteet läbi arhitektuuriprisma

Meedia ja kommunikatsiooni uurimismeetodid

Juhendaja: Triin Vihalemm

Anu Masso

Koostajad: Kristiina Espenberg

Kadri Kirst

Helin Mesila

Märt Saar

Olli Vesala

Tartu 2006

1. Sissejuhatus

Meie uuringu eesmärgiks oli panna inimesed rääkima võimalikult palju Tartu arhitektuurist ja muutustest ning arengutest selles valdkonnas. Intervjuudest lootsime leida märguandeid inimestele endale tähtsatest väärtustest. Inimese hinnang linnale peegeldab ka tema identiteeti tartlasena – kas ta on konservatiivne igipõlvne tartlane, kes hindab Tartu akadeemilisust, traditsioone, vanu väärtusi; uustulnukas, kelle jaoks peaks Tartu esindama arengut ja kaasaegsust, või inimene, kelle väärtused seoses Tartuga pole veel kinnistunud, kes läheb kaasa nii uute tuultega kui hindab vana. (Seega käsitleme antud juhul inimese identiteeti kui enda seostamist Tartuga skaalal traditsioonid-harjumine-areng/innovatsioon läbi arhitektuurilise prisma.)

Uurimusküsimused, millele püüame oma analüüsis vastata on:

- Milline on tartlase kujutluspilt oma kodulinnast, kuidas ta seostab end sellega (või järsku ainult mõne osaga sellest)? Milline on suhtumine Tartu linna?
- Mida inimene väärtustab Tartu juures, mida ta peab oluliseks? (→mida näitab turistile, milline oleks maja TARTU)
- Milline on suhtumine praegusesse olukorda Tartu ehitustegevuses? Kas see on muutunud või jäänud püsima? Mis on mõjutanud ja mõjutab suhtumise muutumist?
- Milline on vastaja tulevikunägemus Tartust?
- Milline on vastaja identiteet Tartu linna elanikuna?

Uurimisküsimustest saadavaid tulemusi käsitleme läbi arhitektuuriprisma. Arvame, et saame vastajate suhtumistest, hinnangutest, kujutluspiltidest ja visioonidest välja lugeda tartlase identiteedi selle linna elanikuna.

2. Valim

Meie valimisse kuuluvad viis inimesed vanusevahemikus 40- 49 eluaastat erinevatest Tartu linnaosadest, kellest kolm on naised ja kaks mehed. Intervjuud soovime läbi viia 40-49aastaste vanusegruppi jäävate inimestega antud linnaosades. Arvasime, et 40-49aastased inimesed on vanusegrupp, mille väärtushinnangud võivad kujuneda vägagi mitmekesiseks ning meile kui intervjuerijatele huvitavaks.

	<i>Vanus</i>	<i>Sugu</i>	<i>Linnaosa</i>
1. intervjuu	43	N	Kesklinn
2. intervjuu	40	N	Annelinn
3. intervjuu	44	N	Ihaste
4. intervjuu	42	M	Tammelinn
5. intervjuu	49	M	Tähtvere

Linnaosade valikul lähtusime uuringust „Tartu ja Tartlased (2003)“, mille alusel kuuluvad meie valimisse kaks vastajat, kelle identiteeditunnetus kui Tartu linna elanik on väga kõrge (Ihaste ja Tammelinna); kaks intervjueeritavat, kelle identiteeditunnetus on väga madal (Kesklinna ja Tähtvere) ning üks vastaja, kelle identiteet vastab linna keskmisele (Annelinn).

3. Tsiteerimine

Töö koosneb kirjeldavast tekstist, vastajate poolt otse väljaõeldud tsitaatidest ning nende interpretatsioonist. Kasutame manifestset (tsitaadid on võetud otse intervjuudest ja neid ei ole muudetud) ja ka latentset analüüsi (vastaja meelsuse tabamine, ridade vahelt lugemine). Tsitaadid on muust tekstist eristatud kursiivkirjaga ja üksiktsitaadid on eraldi välja toodud *bullet*’ga. Tsitaadi järel sulgudes on ära toodud, et millise vastajaga on tegemist. Näiteks (1K) tähendab, et tegemist on esimese intervjueeritavaga, kes on kesklinnas elav isik. Analüüsi käigus ei ole igal pool välja toodud kindlaid küsimusi, mida vastajatelt küsiti, kuid kui seda on peetud oluliseks, on see ka kirja pandud. Intervjuud on täies mahus olemas lisades.

4. Analüüs

Analüüsis oleme intervjuud jaganud blokkideks, mille kodeerimise käigus tekkisid omakorda alateemad.

4.1 Respondent linnaosa elanikuna (KADRI KIRST)

Alateemat omakorda alateemadesse jaotades tuli välja, et vastaja rääkis endast kui konkreetse linnaosa elanikust seoses kuue põhiküsimusega: põhjus, miks elab just selles linnaosas; viis, kuidas kirjeldab elukohta – esiteks positiivne suhtumine ja siis negatiivne pool; millises linnaosas, paigas Tartu linnas tunneb vastaja enda hästi; kas ja kuidas tunneb ühtekuuluvustunnet oma naabruskonna elanikega (teiste linnaosa elanikega) ja viimaks kuidas näeb oma linnaosa tulevikku. Selle jaotuse alusel järgnevad teemad kategoriseeritud ongi.

Miks elab just selles linnaosas?

Intervjuudest tuli välja erinevaid stsenaariume. Kas on kogu aeg seal elatud, koliti mingitel isiklikel/töölalastel/muudel põhjustel, valiti spetsiaalselt see linnaosa. Juhuse läbi:

4M42: „Täiesti juhuse (et siia elama tulin, ei valinud ise), naine elas siin läheduses.“

Või on vastaja alati seal elanud, kus ta elab või elavad juba pikemat aega, lihtsalt läks nii, omal ajal tuldi olude sunnil:

3N44: „Meie suguvõsa on siin elanud eelmise sajandi 20. aastatest“;

2N40: „Vanemad tulid siia elama, tööle“;

intervjuu 1: „Meil lihtsalt oli siin korter ja siis me kolisime“.

Või valiti elukoht täiesti teadlikult mõnda konkreetse linnaossa:

5M49: „ (Valis Tähtvere, sest) siin on ruumi. [...] Minule meeldib niiöelda, mitte karbis elada, vaid ikka aiaga. [...] ja mul on maal suvila. Väike talu. Sellepärast me siia tulime“

(ilmselt meeldib respondentile looduslähedus, kuid maal on liiga ära lõigatud tunne, vajalikud asjad peaksid läheduses olema).

Elukohta kirjeldus

Elukohta kirjeldades (ja mujalgi) jäi silma üks väga oluline märksõna – 'harjumus' – „ma olen alati siin elanud“, „ma olen oma kodukohaga harjunud“. Oma elukohta kirjeldades olid inimesed siiski heldesõnalised, rahulolevad ja rõõmsad. Toovad välja häid külgi, põhjusi, miks neile kodurajoon meeldib – „kõik on lähedal“, „hea rahulik“, „hea bussiliiklus“ jne. Ilmselt kui kodukant ikka üldse ei meeldiks, oleks piirkonnast võimalikult kiirelt ära kolitud.

1N43: „Meeldib kesklinnas. [...] Poed on lähedal, kool on lähedal, bussipeatus on ka [...] igale poole on hea minna. [...] maja on hea ja ühistu normaalne, mulle meeldib oma koht. Tartus on rahulik.“

Sarnast kinnitas ka Annelinna respondent –

2N40: „Siin on piisavalt rohelist ja kõike. [...] siin on ju kõik vajalikud asjad, kõik on käe-jala juures“.

3N44: „Mulle meeldib siin. [...] miljonivaade otse Emajõe. [...] Mulle meeldib, missuguseks Ihaste on arenenud, [...] tulevad uued elamud, [...] läheb selliseks mõnusaks elamurajooniks, [...] läheb roheliseks, [...] siin on nagu hea ja rahulik. [...] Bussiühendus on hea, asfalt pandi („varem oli auk augus kinni“), [...] meil on siin üks külapood, sellest praktiliselt täiesti piisab – Anni pood. [...] Tehti arheoloogilisi kaevandusi, Ihastes on olnud vanad asundused, [...] selles suhtes on täiesti huvitav“.

Oli ka huvitavamaid lähenemisi – küsimuse peale, kirjeldage oma elukeskkonda, vastati:

5M49: „Noh, igas majas on koer“ Ja „need on omavahel suured tuttavad.“

Millest peaks ilmselt järeldama, et ka naabrid saavad omavahel hästi läbi.

Kuid tõi siiski välja Tähtvere positiivsed külgi, sest tema oli see vastaja, kes Tähtvere oma kodukohaks omal ajal teiste seast valis:

5M49: „Ta on küllaltki kesklinna lähedal. Ülikool on lähedal. See kõik [...] siinsamas lähedal. Nii, et see on hea jah. Ja teiseks [...], Tallinna on hea startida. Suusatama saab lihtsalt minna.“

Mitte nii positiivseid ja õhkavaid kommentaare andis keskkonnakirjelduses ka Tammelinlane, esimesed märksõnad olid „mürarohke“, „suhteliselt närviline“, misjärel leebuti ja öeldi:

4M42: „Aga muidu pole Tammelinnal häda midagi. Lihtsalt Riia tänav mängib siin rolli. [...] Meeldib see, et on eramajade rajoon. Suhtumine on teine, [...] sügavam omanikutunne. [...] Ilmselt on abivalmidus ka suurem. [...] Maad on ka veidikene rohkem kui lihtsalt koridorijagu.“

Negatiivne pool

Negatiivse poole pealt toodi välja veel kaaslinnaosa elanike ebasõbralikkust, enesekesksust, kõnniteede kehva olukorda, parkimiskohtade nappust, lärmakust. Huvitav oli:

4M42: „Aeg on möödas kui sõega köeti. Nüüd enam ei ole seda probleemi. [...] See oli ebameeldiv. [...] (Nüüd) puudega rohkem köetakse. Õhk on puhtamaks selle poole pealt läinud, võrreldes varasemaga“;

3N44: „Ei meeldi ratsabaasi müümine, [...] et spordiväljakud ära viidi, [...] et see niisuguseks bisnesiks läks, see mulle ei meeldinud“.

5M49: „Ta on nüüd vaiksemaks jäänud. Varem käis buss mõlemat pidi, nüüd käib ainult sealt. [...] Kõik need väiksed poed on ära kadunud. [...] Nüüd peab minema sinna üle raudtee...autoga sõitma.“

Harja ajas punaseks see, kui jälle on püsti pandud mõni hoone liiga läbimõtlematult tühjale platsile, või mis veel hullem, vana ja väarika asemele:

5M49: „(Maju ehitatakse) täitsa eklektiliselt siia sinna. Pannakse karp püsti, kui maa on käes.“

Kus on vastajal Tartu linnas hea olla?

Üldiselt räägitakse oma kodukandist soojemate sõnadega kui teistest linnaosadest, kuid ka siin on oluline märksõna 'harjumus'. Oma kogemuse põhjal väidan, et tihti kaaluvad harjumus ja vajalike kohtade lähedus üles selle, kuidas linnaosa tegelikult meeldib, ning isegi kui on parem (ilusam, kodusem, rohelisem, ruumikam, uuem) koht, kuhu kolida, ei osata kusagil mujal enam elada. Kus on hea olla? küsimuse peale vastati enamasti kas enda kodu piirkonnas või muidu ilusates

kohtades. Konkreetselt seda, et keegi tunneks ennast mõnes teises linnaosas paremini kui kodurajoonis, ei olnud:

Annelinlane arvas, et kuigi talle meeldiks oma maja ja aed, ei ole ta kindel, kas ta tahaks elada nt Tammelinna, põhjenduseks tõi –

2N40: – „(sest) siin on rohelisem ja rahulikum“ ning, et ta on siin harjunud. Ihastes samuti mitte – „sealt ei saa linna, pole autot, siit läheb jalgsi kümme minutit linna“.

Kuid oluline pole ainult lähedus, Kesklinnas ta päris elada ei tahaks, sest, esiteks – „üür on kallim“ ja teiseks, „ruumi on vähem, rohelust“.

Tammelinlane tunneb ennast hästi stiilsetes, ajalooühingulistes kohtades: Ropka mõis, Rütli tänava ümbruses, kesklinnaplatsil, Annelinn ei meeldi, aga ta pole ka liialt kritiseeriv:

4M42: „parem ma ei lähe sinna“,

ning on samas küllalt tolereeriv:

4M42: „eks neid linnaosaid ole veel, kus on kivilinnad. Noh, nõukogudeaegne, selline nagu ta on. Vähe haljastust, palju maju. Palju inimesi...omapärased inimesed.“

Nagu intervjuudest välja tuleb, ei peeta Annelinnast palju, kui just ise seal ei ela. Ilmselt on põhjus selles, kodus on ikka kõige parem:

3N44: „Annelinnast mai räägigi, sellepärast, et see on magala, kui kaua selle konstruktsioonid vastu peavad, on ainult aja küsimus. [...] Mu enda koht on niivõrd hea“

5M49: „Noh, minu arvates siin. Kodu on kodu. Kus ma olen pool elu elanud. [...] Päris maale ka elama minna... [...] et seda mõtet ka pole tulnud.“

Ühtekuuluvustunne

Kuivõrd inimesed tunnevad oma piirkonnakaaslastega sidet, kui suur on koostöövõimalus ja – valmidus. Selgus, et väga tuttavad ja koostegevad inimesed oma naabritega ei ole. Muidugi oli ka aktiivsemaid, kuid tundus, set see sõltub pigem isikuomadustest kui linnaosast, kus vastaja elab.

Kesklinlane ütles, et temal küll ühtekuuluvustunnet linnaosakaaslastega pole, maksab maksud ära ja rohkem korteriühistu jaoks ei tee. Aga korteriühistu on aktiivne. Teiste linnaosaelanikega suhtleb pigem tutvuse kaudu kui ainult selle põhjal, et ühes linnaosas elatakse -

1N43: „mina ei ole ühistus aktiivne, aga korteriühistu on aktiivne, jah. [...] Parklat laiendati nüüd natukene ja nüüd on kõik normis. Maja on hea ja ühistu on normaalne.“

Räägiti ka kurvemaid lugusid ebasõbralikest inimestest, kes tee hoolimata sellele, et on pikki aastaid ühes majas elatud, tundmagi, ühisest tegevusest rääkimata. Samas oli märgata ka teatavat vastajapoolset üldist passiivsust

2N40: „Kõik on omapäi, igati on oma korteris ja uks kinni. [...] Linn on nii tohutu suur, kes siin ikka ette võtab“.

Veidi helgema noodini jõuab Tammelinlane, mis ei pruugi tegelikult üldse olla põhjustatud linnaosast, kus ta elab. Teatav üldine aktiivsus.

4M42: „Ilmselt mitte (vastuseks küsimusele: kas tunnete ühtekuuluvustunnet Tammelinna elanikega?). [...] (Aga) üldiselt ma olen selline totakas inimene, ausalt öeldes. Eesmärkide osas tavaliselt liitun.“

Ja küsimusele: Kas on midagi, mis paneks teid ühele eesmärgile üheskoos teistega midagi saavutama?, vastas tammelinlane:

„Kui on mingisugused sellised kampaaniad, mida ma tunnen [...], et võib-olla mind on ka vaja sinna. Ma tavaliselt liitun. [...] Kui on vaja, siis ma lähen. Kui nad tulevad ilma minuta toime, miks ma pean oma nina toppima. Ma ei ole ainult kümne küüinega enda poole.“

Positiivne tagasiside tuli Tähverest, kus kodanike omavahelist läbisaamist võib mõjutada eelpool esitatud fakt, et „kõigil on koerad“. Ühtekuuluvustundest Tähtveres:

5M49: „No on ka. [...] Mulle meeldib siin inimestega niimoodi arutada, [...] (ja) ütlen ikka „tere“.

Kui rääkida reaalsest koostegevusest, mainib, et

intervjuu 5: „no see asfalteerimine käis omal ajal. Ma olin siis volikogus. Seda sai siin ikka tehtud. Aga et mingit kultuurhouse'i ehitada või kaubamaja...ise planeerida, see on äri, siin on hoopis teised seaduspärasused.“ Moderniseerimine, koerte kära on olnud mõttes, teemaks.

Linnaosa tulevik

Inimestel oli mitmeid mõtteid/soovitusi/soove seoses kodukohaga, inimestel ikka on kujutelm sellest, kuidas tema koduümbrust paremaks saaks muuta:

3N44: „Siin peaks olema jalgrattateed. [...] Et inimesed saaksid turvaliselt [...] jalgsi ilusti minna, et sa ei pea olema autodega koos [...] suure tee peal.“

Ja kesklinna tuleks sealse elaniku arvates hoida sellisena, nagu ta on:

1N43: „Kesklinna ei tohi selliseid asju üleüldse lubada ehitada. No sellised nii suured ja nii kandilised.“ Teeb linnaosadel vahel stiili järgi.

Stiili või ühtluse järgi jagavad linna osadeks teisedki. Põhimõtteliselt ollakse nõus sellega, et kõike võib ehitada, kui see läbi hästi läbi mõelda ja õigesse kohta sobitada. Kusjuures vastajad ei pane ei pane linnaosi hierarhiasse, vaid arvestavad iga piirkonna üldise stiiliga:

3N44: „*Igal pool peab valima (kas sobib)*“.

Inimestel on suhteliselt kindel arusaam sellest, millisesse linnaossa millised ehitised sobivad.: jutt Kaubamajast –

1N43: „*Ta absoluutselt nagu kuidagi linna näoga ei sobi. [...] Sinna (Tartu Näituste juudre) sobiks ta küll jah palju paremini. [...] Aga et kuskil kesklinnas selline asi.*“

Üldiselt oli kahte sorti arvamusi, linn ja linnaosa kas muutuvad halvemuse või paremuse poole.

1N43: „*Kesklinn jääb nii nagu ta on. Et suuresti ei muutu seal midagi. Muudatused toimuvad pigem väljaspool, mujal.*“

Oli ka nostalgitsejaid:

2N40: „*Vanasti oli siin nurga peal toidupood ja kaare all müüdi lilli...*“ see annelinlane lootis tulevikus siiski näha pigem vanade majade renoveerimist ja lootis, et ei vorbitaks mõtlematult kaste. Samas kartus, et:

2N40: „*No kindlasti on neid klaasmaju veelgi rohkem, et siis need vanad võib-olla ei paistagi enam silma.[...] Kindlasti mitte ma ei taha, et siia tulevad siuksed kõrged tornid ja kiired autod, las need jäävad Tallinna.*“

Ihaste elanik näeb ja toetab arengut, väärtustab Ihaste rohelist ja rahulikkust.

3N44: „*Ihaste läheb kogu aeg mõnusamaks (läheb selliseks mõnusaks elamurajooniks), linn ilusamaks*“.

Hea visioon sellest, kuidas asjad peavad olema:

4M42: „*Et oleks vanade majade, eramajade taastamine. [...] Tartu võiks säilitada Emajõe Ateena loosungi.*“

Kokkuvõttev tabel

	Miks elan siin?	Elurajooni kirjeldus: positiivset	Elurajooni kirjeldus: negatiivset	Kus on hea olla?	Ühtekuuluvus-tunne	Tuleviku-visioonid
intervjuu 1	<i>Keslinna kolisin ma nii, et nüüd on mul oma perekond. Ja siis me otsustasimegi siia kolida. Meil lihtsalt oli siin korter ja siis me kolisime.</i>	<i>„Meeldib kesklinnas. [...] Poed on lähedal, bussipeatus on ka [...] igale poole on hea minna. [...] maja on hea ja ühistu normaalne, mulle meeldib oma koht.</i>	<i>Ei, mulle meeldib kõik. No, võib-olla siis parkimisruumi on ainult vähe tegelikult.</i>	<i>Mul on selline tunne, et (Tartu on) ühtne (linn) jah. Et ma ei hakkaks seda linnaosade kaupa lahti tegema.</i>	<i>No, meil on korteriühistu seal olemas. [...] Mina ei ole ühistus aktiivne, aga korteriühistu on aktiivne</i>	<i>Kesklinn jääb nii nagu ta on. Et suuresti ei muutu seal midagi. Muudatused toimuvad pigem väljaspool, mujal.</i>
intervjuu 2	<i>Vanemad tulid siia elama, tööle</i>	<i>Siin on piisavalt rohelist ja kõike. [...] siin on ju kõik vajalikud asjad, kõik on käe-jala juures</i>	<i>Meie maja elanikud ei tunnegi üksteist. Trepikojas kõnnivad mööda ja ei ütle teregi</i>	<i>No mai tea, ma olen siinpool nii harjunud juba. Mai kujuta ette, et ma elaksin kuskil mujal. Kesklinnas [...] on kallimad üürid juba. [...] Siin on rohelisem ja rahulikum.</i>	<i>Eei...siin küll mitte. Kõik on omapäi, igati on oma korteris ja üks kinni. [...] Tuttavad näod ikka tulevad tänava peal vastu ja...aga midagi nüükest ühist küll ei ole, ühist ettevõtmist siin</i>	<i>No kindlasti on neid klaasmaju veelgi rohkem, et siis need vanad võib-olla ei paistagi enam silma.</i>
intervjuu 3	<i>Meie suguvõsa on siin elanud eelmise sajandi 20. aastatest</i>	<i>Mulle meeldib siin. [...] miljonivaade otse Emajõe. [...]siin on nagu hea ja rahulik. [...] Bussi-ühendus on hea, asfalt pandi („varem oli auk august kinni“), Tehti arheoloogilisi kaevandusi, Ihastes on olnud vanad asundused, [...] selles suhtes on täiesti huvitav.</i>	<i>Siin peaks olema jalgrattateed. [...]Ei meeldi ratsabaasi müümine, [...] et spordiväljakud ära viidi, [...] et see niisuguseks bisnesiks läks, see mulle ei meeldinud..</i>	<i>Annelinnast mai räägigi, sellepärast, et see on magala, kui kaua selle konstruktsioonid vastu peavad, on ainult aja küsimus. [...] Mu enda koht on niivõrd hea.</i>	<i>Ei tulnud välja</i>	<i>Ihaste läheb kogu aeg mõnusemaks (läheb selliseks mõnuseks elamurajooniks), linn ilusamaks.</i>
intervjuu 4	<i>Täiesti juhus. [...] Naine elas siin läheduses</i>	<i>See on eramajade rajoon. [...] sügavam omanikutunne. [...] abivalmidus ilmselt ka suurem. [...] Maad on ka veidikene rohkem kui lihtsalt koridorijagu.</i>	<i>Aeg, [...] kus sõega kõeti.</i>	<i>Gonsiori tänavas, seal lõpus päris. [...] Rüütli tänava ümbrus. [...] Omapärane on kindlasti supilinn. Ma tunnen ennast hästi näiteks Ropka mõisa juures. [...] Igasugustes taolistes linnaosades ka kusjuures.</i>	K: Kas te tunnete ühtekuuluvustunnet Tammelinna elanikena? <i>Ilmselt mitte. [...]Võrreldes Tallinna loomulikult on. [...] Ma tean, et siin on Tammelinna, noh, mis ta on... Aia mingi Koostööorganisatsioon</i>	<i>Et oleks vanade majade, eramajade taastamine. [...] Tartu võiks säilitada Emajõe Ateena loosungi.</i>
intervjuu 5	<i>(Sest) siin on ruumi. [...] Minule meeldib niüelda, mitte karbis elada, vaid ikka aiaga. [...] ja mul on maal suvila. Väike talu. Sellepärast me siia tulime.</i>	<i>Ta on küllaltki keslinna lähedal. Ülikool on lähedal. See kõik [...] siinsamas lähedal. Nii, et see on hea jah. Ja teiseks [...], Tallinna on hea startida. Suusatama saab lihtsalt minna.</i>	<i>Ta on nüüd vaikselt jäänud. Varem käis buss mõlemat pidi, nüüd käib ainult sealt. [...] Kõik need väikesed poed on ära kadunud. [...] Nüüd peab minema sinna üle raudtee... autoga sõitma.</i>	<i>Noh, minu arvates siin. Kodu on kodu. Kus ma olen pool elu elanud. [...] Päriskodud ka elama minna... [...] et seda mõtet ka pole tulnud.</i>	<i>No on ka. [...] Mulle meeldib siin inimestega niimoodi arutada, [...] (ja) ütlen ikka „tere“. [...] No see asfalteerimine käis omal ajal. Ma olin siis volikogus. Seda sai siin ikka tehtud. Aga et mingit kultuurhouse'i ehitada või kaubamaja...ise planeerida, see on äri, siin on hoopis teised seaduspärasused.</i>	<i>Ma ei usu, et siin väga palju midagi muutub. 10 aastat ei ole mingi aeg.</i>

Üldiselt on näha positiivset suhtumist enda elurajooni, kuigi enamasti ei ole inimesed väga teadlikult endale linnaosa valinud – elu on teinud seda tööd nende eest. Toodi välja ka negatiivseid külgi, nt mürarohkust ja närvilisust, vastandina liigset vaiksust ja inimestevahelist külmust. Kuid enamasti räägiti kodust heade omaduste kaudu – väärtustati vaiksust, rohelist, head bussisühendust või lähedust kesklinnale. Vastajatel on enamasti ideid, kuidas oma kodukanti paremaks muuta, kuid ise väga aktiivsed ei oldud. Kui räägiti soojade sõnadega kodurajoonist, toodi negatiivseid jooni teistes linnaosades välja vaid niivõrd, kui võrd see aitas vastajail põhjendada, miks nad ei soovi elada üheski teises linnaosas. Väga karmi ebatolerantsust näha polnud, samuti ei kritiseeritud teisi piirkondi eriti tugevalt, toodi välja nende üldised puudused. Ühtekuuluvustunnet tundsid Tähtvere ja Tammelinna vastajad, Annelinna ja Keslinna elanikud naabruskonna inimestega ühiselt midagi eriti ette ei võta, kui naabreid üldse tuntaksegi. Ihaste kohta ei tulnud koostegevuse tunnetamine välja.

4.2 Üldine suhtumine Tartusse (OLLI VESALA)

Kõik respondendid suhtuvad Tartusse üldiselt positiivselt. See pole üllatav, kuna iga vastaja on elanud Tartus vähemalt 20 aastat.

Mulle meeldib Tartu. /---/ Õudsalt meeldib. Ma olen ikka tõeline Tartu patrioot! (3N44)

Siin on...paras...minule meeldib Tartu, mulle meeldib Tartu Raekoda, mulle meeldib Kaarsild, mis seal on, selline pilt on mul Tartust /---/ Ei ma arvan, et Tartu oleks ikka selline isiklik, vaikne, era, omaette /---/ siuke mõnus väike linn. (2N40)

Siin on rahulikum, elutempo on palju kergem ja rahulikum ja hoopid tesimoodi. .et muidu on hästi roheline, ilus ja puhas (1N43)

[Tartu] on ikkagi see Emajõe Ateena. Tavaavastus, stiilne, vanast ajast tulenev ja noh. (4M42)

Vastaja 4M42 kasutab Tartu kohta üldlevinud hüüdnime või lausa hellitusnime, mis toob esile linna akadeemilist olemust, mis tundub olevat vastajale väga tähtis omadus. Vastaja 5M49 ei toonud kordagi esile Tartu meeldivust, vaid rõhutas talle ebameeldivaid otsuseid. Näiteks rääkis ta Tartu kesklinnast viisil, millest oli lugeda nostalgiat. Ma ei siiski järelmaks, et talle ei meeldi Tartu, kuna teda häirib linna jõle väljanägemine:

Noh, ta on eklektiline...niukene.../---/ et vanasti ta oli ikka nagu ansambel. Aga et praegu ei taha nagu vaadata, et igasugust... (5M49)

Tartu kui ärimeeste lahingutander ja linnavalitsuse mängumaa

Arhitektuurist rääkides lähenesid respondendid asjale või ebaõnnestumistele erinevatest külgedest. Mõlemad mehed ja kaks naist puudutasid majanduslikke, sotsiaalseid ja poliitilisi küsimusi, kus nähti poliitilisi tegelasi või ärihuve negatiivsete tegelastena:

[Laine] Jänes ise, ta oli suurel arvamusel sellest hoonest./---/ Ta on ju linnapea, ta ju otsustab, mis ja kuidas teha. Temale ju alluvad need arhitektid ja muud taolised. (4M42)

Tekivad sellised proletariaadi linnaosad (4M42)

See viimane linnavalitsus...noh see reformierakonna. Ansip, kes on praegu peaminister, see oli eriti julm, kui mõni arhitekt, peaarhitekt vastu rääkis, see löödi minema ja kohe võeti uus loll asemele ja ehitati, mida tahetakse. (5M49)

Et see on põhiline, et, et igast krundist peab saama siis tulutoov elamu. /---/ Nii imelik on (5M49)

K: No mis te tahaksite, et sinna saaks, sinna vana bussijaama kohale?

V: Ei noh, mis mina tahan, midagi taha. See on otsustatud juba. (5M49)

Ei noh, mina mõtlesin lihtsalt nii, et see, kellel raha on, see võib endale kõike lubada. Kui sa ehitad enda maja või sa tahad panna sellise kandilise õuduse kesklinna, siis see ei tule niimoodi. /---/ Mina arvan, et normaalsed inimesed küll ei luba sellist asja kesklinna panema. (1N43)

Ma ei kujuta ette, et tartlane oleks...oleks niisugust asja(Kaubamaja) oma linna suutnud teha. Se-se... siin on.. puhas...raha lõhn sellel asjal juures. (3N44)

[S]ee on suur poliitika ma arvan ja, mitte arvan, vaid noh, seda on nagu teada, ja seda ei ole nagu palju, palju räägitudki. (3N44)

Viimases tsitaadis räägib respondent 3N44 Ihaste ratsabaasi müümisest ja täisehitamisest, mis puudutas teda väga lähedalt, sest ta on elanud koha läheduses juba kaua. Respondent 5M49 omab isiklikku kogemust linna poliitikast, millepärast see on talle oluline teema. Ka teiste jaoks on poliitika ja äri suured kollid, kelle vastu tavainimene eriti midagi peale hakata ei suuda. Väga tugev

idenditeeditunnetus on respondent 3N44 esimeses tsitaadis, kus ta eristab "tartlase" ja "kaubamaja ehitaja". Ta järgi tartlane olla on midagi rahast tähtsamat. Tegemist on ehk ka jõuka Tallinna ja vaimse Tartu vastandamisega.

Tartu kui noorte linn

Linn on vastaja jaoks eelkõige elanike linn ning noored on tähtis osa linna meeldivusest. Üks vastaja leiab lausa, et ta tunneb end nooremaks linna olemuse tõttu.

Tuled Tartusse,/---/ vanusega seotud probleemid vähenevad. See on: palju noori. Ja noh... See on üks osa Tartust. (4M42)

Tartus tunned end alati nooremana, selles mõttes on väga positiivne tunne, et igavene tudeng oled nagu, ei muretse nagu midagi. (1N43)

Tulevikuootused

Tuleviku suhtes olid vastajad ettevaatlikult positiivselt meelestatud. Kolm vastajat leidsid, et linn läheb ilusamaks ja puhtamaks. Kaks vastajat leidsid, et palju paha enam juhtuma ei hakka. Viimset päeva keegi ette ei näinud.

[M]a ei usu, et siin väga palju midagi muutub [N]eed rajoonid kus ehitatakse on vist välja kujunenud ega need vist kümne aasta jooksul väga palju ei muutu...ehk mõned põllud veel majade alla pannakse. Eriti vist midagi lõhkuma ei hakata, et sellele...selle asemele ehitada. (5M49)

[Kümne aasta pärast linn on...] Väga ilus, puhas. Linna piir on kindlasti... sulab ära kuskil varsti Varsti ei tea, kust linn algab ja kust linn lõpeb. kesklinn jääb nii nagu ta on. . Ja see kindlasti kõik muutub. Peamiselt jääb kõik ikka samaks, sest mida sa siin ikka nii väga muudad. (1N43)

Skeptik-unistaja- skaala

Tulevikku puudutavast analüüsist selgub, et paljud inimesed usuvad, et linna areng käib tulevikust nii nagu nad seda ise sooviksid näha. See on küllaltki huvitav, sest neli viiest vastajast tõi esile ärihuvide ja poliitikute negatiivse mõju linnaplaneerimisele. Kahe tunnuse järgi võibki moodustada tüpoloogiat tulevikku suhtumise järgi. Tüübid on Unistaja, Skeptik, Usaldaja ja Alluja. Unistaja on teadlik ärihuvide mõjust linna välisilmele ning see talle korda ei lähe, aga ta loodab ikkagi, et linna areng jätkub positiivsena hoolimata nendest jõududest. Skeptik tunnetab raha ja poliitika mõju, aga on vaikselt positiivselt seisukohal lootes, et ega asjad väga palju hullemaks minna

ei või. Usaldaja pole skeptiline linnavalitsuse suhtes, aga usub, et areng jätkub positiivsena; meie uuringus ühtegi usaldajat polnud. Alluja suhtumine poliitikasse ja ärisse on jõuetusetunne, millepärast ta sellest kõnelema ei taha ega pööra sellele tähelepanu. Alluja loodab nagu skeptikugi, et vaevalt palju hullemaks minna võib.

	Usub, et linnaareng on tulevikus positiivne	Loodab, et tulevikus hullemaks ei lähe
Skeptiline linnavalitsuse/ äriameeste vastu	Unistaja: <i>Ta [Laine Jänes] on ju linnapea, ta ju otsustab, mis ja kuidas teha. Temale ju alluvad need arhitektid ja muud taolised. (4M42) Ta [Tartu] läheb ilusamaks ja.. mõnusamaks ja... ja toredamaks. (3N44)</i>	Skeptik: <i>kui mõni [linnavalitsuse] arhitekt, paararhitekt vastu rääkis, see löödi minema ja kohe võeti uus loll asemele ja ehitati, mida tahetakse (5M49). Eriti vist midagi lõhkuma ei hakata, et sellele...selle asemele ehitada. (5M49)</i>
Pole skeptiline	Usaldaja: puudub	Alluja: <i>[K]indlasti nad täiesti suvaliselt ei pane et...ikka mõeldakse läbi, mis nad teevad siin aga...vanad, need majad siin, võiks ära remontida, ilusaks teha. No kindlasti on neid klaasmaju veel rohkem, et siis need vanad võibolla ei paistagi enam silma.. (2N40)</i>

Vaadates vastajate paiknevust tüpoloogias tuleb märkida, et eeldatavasti kõrgeima identiteeditunnetusega inimesed Ihastest ja Tammelinnaolid Unistajad, kui madala identiteediga vastaja Tähtverest oli skeptik. Võib-olla mängib jõukus siin mingisugust rolli, sest Unistajad tulevad linnaosadest, kus elavad keskmisest jõukamad inimesed, aga Allujaks sõimatud vastaja elab vaesema elanikkonna Annelinnas.

Intervjuu	Suhtumine Tartusse üldiselt	Tulevik	Tüüp
1N43	Positiivne: <i>Siin on rahulikum, elutempo on palju kergem ja rahulikum ja hoopid tesimoodi. .et muidu on hästi roheline, ilus ja puhas</i>	Usub, et läheb paremaks: <i>[Tartu kümne aasta pärast on] Väga ilus, puhas</i> linn laieneb: <i>Varsti ei tea, kust linn algab ja kust linn lõpeb.</i>	Unistaja
2N40	Positiivne: <i>Siin on...paras...minule meeldib Tartu, mulle meeldib Tartu Raekoda, mulle meeldib Kaarsild, mis seal on, selline pilt on mul Tartust /---/ Ei ma arvan, et Tartu oleks ikka selline isiklik, vaikne, era, omaette /---/ siuke mõnus väike linn.</i>	Loodab väikeseid arengusamme: <i>vanad, need majad siin, võiks ära remontida, ilusaks teha. Ei kindlasti mitte ei taha, et siia tulevad siuksed kõrged tornid ja kiired autod.</i>	Alluja

3N44	Väga positiivne, emotsionaalne: <i>Tartust on nagu et..hakatud jälle jälle rõhutama seda Tartu vaimu. Ja minu arust see on niimoodi mõnusalt tagasi tulemas. Et seda, otsitakse, seda leitakse ja tegelikult on see siin ikkagi olemas. Ja see mulle meeldib. Ei ma olen Tartu patrioot küll, jah</i>	Usub, et läheb paremaks. Hästi optimistlik: <i>ma usun..., ta läheb ilusamaks ja.. mõnusamaks ja... ja toredamaks.</i>	Unistaja
4M42	Positiivne: <i>Tartus on midagi teistsugust. Väikelinnad, need on vahvad. On ikkagi see Emajõe Ateena. Tavaavastus, stiilne, vanast ajast tulenev ja noh.</i>	Kahtlev, kuid lõpuks positiivne: <i>suund on minu arust... selline allapoole. Ühelt-poolt kaunim, teiselt poolt suur oht, mis toimub Riia tänaval, kesklinnas. Aga kindlasti kaunimaks läheb.</i>	Unistaja
5M49	Neutraalne: <i>Noh, ta on eklektiline... niukene</i> Kirjeldav: <i>Tartu on selline tavaline...vana...saksa...ülikoolilinn</i> Nostalgiline: <i>Kuigi omal ajal muidugi võis ta [ülikooli peahoone] olla õudsalt imposantne...keset seda...seda...linna...raekoja kõrvale pandi siuke kolakas püsti...</i>	Negatiivse tooniga: <i>...ehk mõned põllud veel majade alla pannakse.</i> Midagi ei muutu.	Skeptik

4.3 Ehitised ja ehitustegevus Tartus (HELIN MESILA)

Küsimused, millele soovisime intervjuu käigus vastust, olid:

Milline on suhtumine praegusesse olukorda Tartu ehitustegevuses?

Kas see suhtumine on muutunud või jäänud püsima?

Mis on mõjutanud ja mõjutab suhtumise muutumist?

Milline on vastaja identiteet Tartu linna elanikuna? (Kas läheb väga korda? Kas ollakse väga pettunud? Jne)

Intervjueeritavatelt küsisime uurijaküsimusi silmas pidades:

Mis meenub seoses aruteludega Tartu ehitiste ümber (näited, arvamus)?

Milline on õnnestumine, milline ebaõnnestumine ehitustegevuses (miks)?

Kui lähedalt see puudutas?

Kas aja jooksul on arvamus neist ehitistest muutunud?

Minu analüüsitavaks teemaks olid konkreetset ehitised/ehitustegevus - mida inimesed välja toovad.

See peaks näitama, mis on inimestele oluline, mis on ühiskonnas oluline. Mu ülesandeks on katsuda

vastajate vastuste abil jõuda järele, miks on just need objektid teemad, et need välja tuuakse; ning mida inimene väärtustab.

Analüüsitava teema raames saab laias laastus välja tuua järgmised alateemad: positiivsed näited ehitustegevuses (alateema I); negatiivsed näited (alateema II); tegutsemine/suhtumine (alateema III), arvamuse muutus (alateema IV)

Alateema I

Üldiselt võis täheldada vastajate küllalt negatiivset meelestatust tänapäevase ehitustegevuse vastu Tartus. Siiski, kui midagi positiivset välja toodi, siis oli see enamasti seotud just vanade hoonete taastamisega (mõjuma hakkab nostalgiline aspekt) või mõne esteetilise, väärtust või praktilist kasu loova objekti rajamisega (Turu sild, Toome varemete vaateplatvorm, Rüütli tänava üldmulje)

4M42: *[...]alati süda läheb soojaks, kui vaadata, kuidas Ropka mõis on restaureeritud. See on üks Tartu pärle ausalt-öeldes. [...] Seal... Jumal. See on tore, et nad selle ikka taastasid. Et nad midagi selle hõõguva, alloleva... No muidugi on seal ka möödalaskmisi, aga... aga väga kaunis ikkagi. Ehedad sambad.*

3N44: *Headest... headest –fantastiline- ma-ma lä... ma nimelt lähen alati sealt mööda, kui ma olen... – Jaani kirik. Ja see Lübecki tänav. Fantastiline! See mulle õudselt meeldib.*

[...]Noh, seal on veel ka...veel

Noh mis veel?

Noh, see et Toome varemetes on seal üleval see... (peab silmas vaateplatvormi)

4M42: *Ühelt-poolt on see kaunimaks läinud, eksle. Võtame see, mis ta on. Rüütli tänav, vä? See on tõesti, kuidas nüüd öelda, tõesti kaunist.*

2N40: *[...] nüüd on tänu sellele uuele sillale ja siit on siuhh, 10 minutit [...] Selle pealt on ka hea tulla, väga lähedal, see on ilus mist a siin tehtud on, ja just õige koha peale!*

Positiivse näitena moodsast arhitektuurist toodi sageli välja Kүүni tänavale ehitatud GMP Plaza ja selle juurdeehitus. Samuti mainiti ka kohe sinna kõrvale jäävat nn Raha risti. Peamiseks meeldimise argumendiks toodi, et hooned sobivad üksteisega kokku ja samas sobivad nad kokku ka

ümbritseva kontekstiga.

3N44: *See, mis jääb selle Pro-Kapitali maja, maja juurde ja sinna...see Hansapanga maja mulle..., minu arust see sobib sinna. Ta läheb edasi ütleme sealt sellest Barclay ja näiteks.. ta nagu ühendab...ühes, ühes selles..kompleksis, et on ikkagi mõeldud ja vaadatud natukene ka seda, seda mis seal kõrval on. Ei, väga positiivselt.*

Moodsa arhitektuuri konkreetsete näidete meeldimise põhjusena toodi välja ka hoone välimuse aspekti (värv), aga ka modernsust - see näitab, et moodsa arhitektuuri kui sellise vastu pole inimestel väga midagi. Mis hakkab mängima, on hoopis ümbritsev keskkond, kuhu hoone ehitada.

1N43: *[...] selles suhtes mulle nagu meeldib, et need ülikooli uued hooned, mis tulid- Juriidikum ja Biomeedium, kus ka väga palju klaasi ei kasutatud. No, ta on ka sihuke supermoodne, onju. Ta on moodne ja ilus ka. Biomeedikumi juures tuleb nüüd Keemiahoone ka, no seal vastas- päris ilus. See sobib sinna, aga ta on ikka kesklinnast väljas, ta ei riku kesklinna pilti. Seal põllu peal ta seisab ja näeb hästi välja. Seal ta pigem kaunistab linna. Oleks ta kuskil kesklinnas, siis oleks võib- olla mingi kriitika ka tulema, aga kui ta on nii kaugel, et keegi ei ütle ühtegi sõna ja kõigile meeldib. Selles suhtes, et igale hoonele oma koht peab olema.*

Ihastes elav naisterahvas väljendas küllaltki positiivset suhtumist ka tulevikuprojektidesse, mida veel olemas pole (näiteks AHHAA-keskus ja ERM).

3N44: *See, mis nüüd linna ehitus hakkab tegema seda.. uut spiraalhoonet, sinna AHHAA kesku..., ütleme tulevase AHHAA keskuse oru..., ma usun, et see, sellest võib midagi väga huvitavat tulla, sest see sobib sinna*

Kui kui ainult... ütleme nüüd saab valmis kui hakatakse tegema see rahvam..., rahvamuuseum, vot sinna tuleb, et uut näidata, kohale sõita, loomulikult.

Alateema II

Esimesena meenusid intervjuueeritavatele ehitustegevuse ebaõnnestumistena uus Kaubamaja, bussijaam, ära märgiti ka Plasku ning Zeppelin. Tõenäoliselt mõjutab linlaste arvamust osaliselt see, et tegemist on meedias palju kajastatud teemadega, mille tõttu on meedia vahendusel saadud üldine hoiak väga tugevalt tunda.

1N43: *Tartu kaubamaja (naerab). Minu arvates küll. See on nagu esimene asi, mis tuleb meelde, on*

Kaubamaja.

[...] No, ebaõnnestumine minu jaoks on Tartu Kaubamaja ja bussijaam ka ebaõnnestunud, absoluutselt.

2N40: Pläsku...ega ta ka ei ...see on ainuke siuke suur maja keset...Minu meelest on see nagu... minule see ka ei istu...

[...]No ta peab ikka sobima sinna...see maja sinna sobib, aga see Pläsku sinna kesklinna minu meelest ei sobi üldse (naerab).

3N44: Muidugi mis on ju täielik õudus...kuubis, on Zeppelin. Ma ei uskunud iialgi, et ee...ükskord mees hakkab ütleva, et vaata, see sein jääbki nüüd.. ma ütlesin, et ei saa, aga vaata, lambid on ju peal. Ma ütlesin, et ei ole võimalik.

Paljude negatiivses kontekstis mainitud hoonete puhul tuli välja see, et tegemist oli kesklinnas või selle vahetus läheduses asuvate objektidega. Seega võiks üldistada, et alati ei pruugigi hoone ise tunduda kole, vaid mis muutub oluliseks, on selle asukoht. Kesklinna peetakse siiski linna südameks, selle pärliks, ning sealne ehitustegevus läheb seega Tartu elanikele korda. Näiteks oleks sama hoone mõne teise koha peal, südalinnast väljaspool, mitmele vastajale täiesti aktsepteeritav. Selline suhtumine võib ühtlasi näidata ka seda, kuidas nähakse Tartut – kas vaid südalinn ja/või enda elurajoon või laiemalt, kogu linna plaanis.

1N43: Oleks ta kuskil kesklinnas, siis oleks võib-olla mingi kriitika ka tulema, aga kui ta on nii kaugel, et keegi ei ütle ühtegi sõna ja kõigile meeldib. Selles suhtes, et igale hoonele oma koht peab olema.

Aga lihtsalt iga hoone võib olla omalt poolt hea, omalt poolt halb, aga igale hoonele peab oma koht olema, linnas ka.

Et selles mõttes, et kus sa ikka käid ikka tihadamini, see nagu rohkem on oluline ja puudutab. Selles mõttes, et neid sa nagu näed. Aga see, kus mujal midagi ehitatakse ja renoveeritakse, sellega nagu läheb aega.

Nagu positiivsete näidete puhul juba välja tuli, rõhutasid intervjuueeritavad ka negatiivsete näidete puhul, et hoone, olenevalt, kuhu ta ehitatakse, peab oma ümbruskonnaga sobima.

1N43: Nad oleksid pidanud fantaasiat juurde panema ja seda, mis on ümber nende kaupluste... peab olema kuidagi teistmoodi. Nii nagu ütleme... mõtlevad välja... nii nagu nad ehitasid välja näiteks

sedasama Postimaja ja siis ehitasid sinna juurde selle Kaubahalli. Siis nad panid nagu fantaasia tööle ja ei teinud seda päris kandilist. Ja oligi kogu lugu.

No, Tartus on erinevad rajoonid, oma rajoonis oma stiil. Pigem tuleks ikka vaadata üldist pilti. Kui sa ikka kuskil seal Annelinna ehitad midagi, siis ei ole mõtet seal midagi ülikooli moodi meisterdada.

3N44: *Agaaa...sul on siis kuidagi selline suhtumine, et kui kesklinnas, et sis, sis peab ikka väga hoolikalt valima..*

Ei! Ükstapuha, ma ma ütlen, et et noh see...hee...igal pool peab valima. Noh, kui sa võibolla midagi..noh ütleme hoonestad või ehitad, et et sis, ikkagi et ta sellesse keskkonda.....sobiks

Mida kõik vastajad ära märkisid, oli hoone välimus. Põhiline, mis välja tuuakse, on kasti/karbikujulisus, lamedus ning ehitusmaterjalide esteetilisus, hind, valik.

1N43: No, ta on liiga suur ja ta absoluutselt ei... mhm... ta on nagu kivi. Ta ei ole isegi nagu kivi vaid selline karp. Ta on liiga suur, liiga kandiline. Ta absoluutselt nagu kuidagi linna nägu ei sobi... ei sobi linna ja Vanemuise kõrvale ja üldiselt nagu paneb kinni kõik. Ta ei sobi siia sisse kuidagi, noh. Ta on absoluutselt nagu selline... no, võõrkeha. Ja kesklinna ei tohi selliseid asju üleüldse lubada ehitada. No, sellised nii suured ja nii kandilised.

2N40: Minu meelest need moodsad majad, no kasvõi need siin Eedeni juureski, mis siia ehitatakse on kõik samasugused tikutopsid, nagu needki siin ümberringi. Lihtsalt mingi karp ja pole tegelikul tseal midagi ilusat, siuksed suured ja siledad igavad pinnad. Mulle meeldivad ikka siuksed puitmajad...ja siuksed nikerdustega ja...mmm...vanaaegsed

4M42: Ja Tallinna Kaubamaja, noh. Need odavad sambad. Need on ju odavad. Need on torust pandud. Torust pandud, või ma ei tea kuidas. Aga igaljuhul - see on rõve!

[...] Batoon. Lausbatoon. Ta on mitte-midagi ilusat. Seinad nagu nad on. Noh, halvemaks muutus kindlasti. Ja mis minusse puutub, siis tohutult häiriv on see tegur, mis Pläskusse puutub. Et kui autoga sõita, üle silla. Sealt-poolt siiapoole tulla. Ja kui päike särab. Siis sealt peegeldab kõik see päike see ilusti silmaauku niimoodi. See on üks selline..

Hoone võib inimeste silmis saada negatiivse hinnangu ka siis, kui ehitatava hoone tõttu saavad kannatada mõned teised väärtused. Selle näitena toovad mitmed vastajad Vanemuise vaate kadumist ning Turuhoone varjutamist.

2N40: *Mhmh...Ja vana bussijaam lõhuti maha, minu meelest see oli küll väga ilus kivi...õõõ...need ja m is olid, vanaaegsed seinad ja...oleks võind restaureerida need. Uus on nagu tikutops, on ju?*

5M49: *No see, et me harjume, et see sihuke kolakas on. No harjume. Esialgu ikka tundus, et vana turuhoone...noh...nagu kadus ära peaaegu...aga praegu see vana turuhoone...noh...torkab rohkem silma...kaubamaja nagu...*

3N44: *See mis, see mis ma arvan et kõik tartlased väga vihale on ajand, on see, mis on toimunud, ütleme, noh, et see, mis toimus selle kaubamajaga seal. See mulle küll ei meeldind. Absoluutselt mitte. Minuarust, vana turuhoone, mis oli nii imposantne hoone, see kadus täielikult. Vaata, seal, kui nad seal kõrvuti seisavad. Noh, muidugi Vanemuise vaatest on nii palju räägitud, nii et, see mulle küll ei meeldind.*

Seda, kas hoone meeldib või ei meeldi, võib selgitada osaliselt ka hoone funktsiooniga – kui tegemist on kellegi kolmanda elumajaga, siis sellelt midagi eriti ei oodatagi, samas, kui on tegemist avaliku hoonega (bussijaam, kaubamaja), läheb selle välimus rohkem korda.

1N43: *Kaubamaja... (naerab) No ka elumajad.... aga no, elumajad on elumajad, need peavadki sellised olema. Et no kui on mitmekorruseline, et siis seal ei saa midagi välja mõelda, eksole. Aga kui sellised, no Kivilinna vastas üksteise kõrval seisavad, see ei ole ka... see ei kaunista linna absoluutselt. Ma saan aru, et see oleks mingi kolmekorruseline, siis ma saan aru, et OK, las olla igat värvi, nagu lõbusam teha, aga mitte niimoodi, et väikesed koerakuudid. Et no, sellised ei meeldi.*

Enamik vastajatest on bussijaama ning Plasku ümbrusesse ehitatava kompleksi suhtes äraootaval positsioonil – ei teata, mis sellest tulla võib ja pisut nagu peljatakse, et milline saab olema järjekordne kesklinna vahetusse lähedusse ehitatav üllitis.

1N43: *No, näiteks... Postimehes on projekt, selle uue, mis tuleb Pläsku juurde... on see projekt. No, kust ma tean, milline see välja näeb, kui see ikka tuleb tegelikult, onju. Ma olen näinud seda projekti, mis tuleb siia... vana kaubamaja asemel, et nagu projekti peal on päris ilus, päris normaalselt, aga ei tea, kuidas see välja näeb ja kuidas see sisse läheb.*

3N44: *Ei, ma ei oska öelda. No seda saab näha, mis see... No ma ei kujuta ette muidugi, siin on.. ja missuguseks ütlemee...ma elo., mul ei tule praegu..ka.. see lõpp..lahendus niimoodi silme ette, et missuguseks kogu see, kogu see plats, et missugune ta siis on, kui ta on täis ehitatud ja kuidas ta nagu*

haakub nende teiste asjadega....Aga korda lähevad need küll, kohe kindlasti.

4M42: Ja üks asi, mis nad sinna bussipeatuse juurde teevad. Endise bussipeatuse koha peale. Jumala pärast, et ta midagi analoogilist ei juhtu. Mingid pilvelõhkujad. A'la Tallinna kesklinn.

Kahe meessoost vastaja puhul võis täheldada ka teatud ratsionaalset tulevikuperspektiivi. Uute (eriti kesklinna ehitatavate) hoonete puhul oodataks linnalt põhjalikumat ning ettenägelikumat planeerimist, võttes arvesse näiteks võimalikke teedelaiendusi aga ka esteetikat aja möödudes.

4M42: Tagasi peab saama vaadata. Ilus aga... aga arhitektuur on ka ju arenduslik. Ega ta iga päev paigal ei ole, arenduslik. Ilus on. Kui ta on uues kohas, siis ta võib uus olla. Mida on teatud seostused, ta peaks olema ikkagi linna arhitektuuriga kokku sobiv.

[...] Aga... aga, ma tahaks näha, kui liikluskoormus veel kasvab, kuhu see liiklus pannakse.

5M49: Et kui leitakse üks plats, ehitatakse kohe kortermaja peale, eks ole. Ja mõned nagu...ei arvestata, et elu käib edasi ja tänavate laiendamised ja mis igasugu asjad on. Et see on põhiline, et, et igast krundist peab saama siis tulutoov elamu. Seda on ikka paljudes kohtades näha. Nii imelik on. Võib-olla jah esialgu, et see kes maja püsti paneb ja läheb läbi, aga et linnaplaneerimise seisukohalt on, see on suur rumalus paljudes nurkades.

[...]Eh...nojah ta on... ta oli esialgu ikka väga niuke vägivaldne kogu see liiklusmuutus sellega. (...) Ta topiti sinna tänava äärde. Ja...äääh...kõik need inimesed, kes seal bussi ootavad ja kogu see...see paistab...eriti talvel lumehunnikud. Eks ta ikka üks ebaõnnestunud jama on.

Hoone väljanägemist, ehitusstiili ja ka-materjale seostatakse hoone omapäraga. Nimelt leitakse, et näiteks see kastikujulisus, mis praegu arhitektuuris levinud on, võtab hoonelt omapära ära, ent majade, eriti kesklinna hoonete juures peab olema omapära, midagi, mis teeks nad linnale omaseks, sulandades need teiste hulka, või muudaks nad eraldi sümboliks (Plasku).

3N44: [...]Et enne, enne Kaubamaja oli ju bussijaam ja ... ja noh, minu arust neid..emm niisuguseid karpe ...mis väga kiirelt üles ehitatakse, et natukene võiks...võiks tiba rohkem mõelda selle..välisarhitektuurile ka. Et oleks natukenegi ikkagi ..seda omapära ka, mitte ainult, nii nagu see Kaubamaja tehti nigu.. minu arust ta on nagu prügikast kese...keset linna.

[...] sest on ju meil ütleme teisi uusi ehitusi ka niimoodi, noh tegelikult ju see Plaskugi, no seal oli

ikkagi selle asjaga.. ta, ta on nagu niisugune tore, ta on...kuigi noh seal ka, aga seal, seal ei räägitud, inimesed ei läinud kurjaks selle peale, ta oli, ta oli võibolla, ta paistab silma, ta muutus mingisuguseks osaks Tartust. Noh, ühesõnaga, seal on vaeva nähtud, aga selle Kaubamajaga pole mitte mingit vaeva nähtud.

Alateema III

Kolmandas alateemas üritan analüüsida seda, kuidas intervjuueeritavad suhtusid negatiivsetesse näidetesse ehitustegevuses – kas ja kui sügavalt see neid mõjutas.

Ihastest pärit naisterahva puhul, kes väitis, et sündmus oli teda puudutanud kui Tartu elanikku, võib järeldada, et olla Tartu elanik on talle äärmiselt oluline, sest jälgides, kui tihti naisterahvas oma jutus taas Kaubamaja teema juurde tagasi pöördus, kuidas ta kasutas Kaubamaja kui halba näidet võrdluses teiste honetega ning viisi, kuidas ta end väljendas, oli näha, et teema oli teda valusalt puudutanud. Äärmiselt tugev tartlase identiteet.

3N44: Sihukeseid väga lolle otsuseid, nagu see Kaubamaja oli, noh, ei ole nüüd NII väga palju.

[...]Ja samas, kui võtta nüüd niimodi, et...et see arhitekt ei olnud ju tartlane. Ma ei kujuta ette, et tartlane oleks...oleks niisugust asja oma linna suutnud teha. Se-se... siin on.. puhas...raha lõhn sellel asjal juures. Ongi kõik. Vot se.. see on nagu sihuke sant asi. Sai saa oma oma linna, sai taha oma koju ka mingit nihukest, nihukest jama.

[...] (rääkides Zeppelinist) et...noh sealt sõidad niimoodi –viuh- mööda, etää... et ta niimoodi ei häiri, nii nagu Kaubamaja, kuigi ta on ka väga kole. Aga seal on see, ütleme see katlamaja on seal kõrval onju, et ta nagu natukene hajub sinna ära, aga see Kaubamaja on nigu niimoodi, tõesti nagu.. ütleme int..it..intelligents hakkas teda ku..kutsuma teda Tal..Tallinna, kuna tallinlased tegid ja..Tallinna...Tallinna Ülikooliks. Siis, et noh, filosoofilises plaanis mulle see õudselt meeldis. Ma suvel ikka...kui ma selle kirjatüki ledisin, siis... ma ütlen..ma sain ikka mõnusasti naerda seal.

[...]Praegu sammastest rääkida, siis tulevad kohe need kiitsakad...kiitsakad kaubamaja sambad, isegi mitte Ülikooli sambad esimesena ei tule, sest see on nii, nii noh...nagu värskelt puudutand asi.

Tammelinnast pärit meesterahva mehele omase vaoshoitusega väljendatud kommentaarist võib välja lugeda küllaltki tugevat Tartu-identiteeti, sest tema ütlusest õhkub valusat kibestumust ning kahjutunnet kesklinna „ära rikkumise” üle.

4M42: No minu jaoks... kuna ma olen kuigi palju ajalooa seotud. On ikkagi see Emajõe Ateena.

Tavaavastus, stiilne, vanast ajast tulenev ja noh. Ma ei taha vinguda, aga... aga see Pläsku ja Tallinna ülikool panevad sellele kõigele põntsu. Ilmselt ehitatakse neid kaste veel, mis kesklinna ei sobi. Absoluutselt.

Tähtverest pärit meesterahvas tundub teistega võrreldes ehk kõige pettunum, olles juba käega löönud. See väljendub ka järgnevas tsitaadis, kus ta leiab, et Tartu sümboliks viimasel jala ongi Kaubamaja-laadsed ehitised (millesse mees suhtub negatiivselt)

5M49: Aga Tartu...viimane Tartu ongi see Tallinna ülikool..

Üldtendents on, et keegi intervjueeritavatest pole midagi ette võtnud selleks, et mõni nende meelest ebasobiv hoone jääks ehitamata või et nende arvamus jõuaks vähemalt koduseintest kaugemale.

Suhtumisel enda arvamuse avaldamisesse tuleb valdavalt esile argument, et nende arvamus või sõna ei maksa midagi. Et võib ju tõstatada diskussiooni rahva seas, kuid see ei muuda midagi, sest lõpuks otsustavad selle asja poliitika, võim, raha. Valitseb selline alistuva leppija mentaliteet, passiivsus, nagu oleks tegemist loodusjõuga, mille vastu ei saa keegi. (aga võib-olla on neil õigus...) Siit võib juba hakata seoseid looma sotsiaalsete või demokraatia probleemiga, aga ka lihtsalt kodanikualgatuse vähesuse ning sellega seostuva poliitilise kultuuriga Eestis.

1N43: No, mis siin ikka teha. Üks artikkel rohkem, ühed kirjad vähem, mis seal vahet. Ei meeldi, ei meeldi. Niikuinii keegi ei hakka seda lammutama, onju? Mis seal vahet, kui ta mulle ei meeldi. Kui ta juba on ehitatud... võtke kasutusele ja ongi kõik.

2N40: Ei arutand siin midagi, kodus oma perega, mingit aktiivset sõnavõttu ei olnud, kellelegi ütlema küll ei läinud, et ärge tehke. No aga paljudele ju ei meeldind, inimesed siin lehtedes kirjutasid ikka, paljud olid vastu, a kes neid inimesi ikka kuulab, peamiselt teevad ikka nii nagu ise tahavad.

3N44: Ei, tähendab maa..., selles mõttes noh tavakodanikuna ei ole...ei ole sedaaa...seda jõudu ja energiat ja väljundit et et hakkaks nüüd kuskil midagi tegema. Sisised niisama omaette ja..ja... ja ongi kõik.

4M42: Noh, see on iseloomulik. Arutelu võib olla, aga keegi neid arutelu momente arvesse ei võta. Poliitika käib teist rada pidi. Arutati selle-selle-selle Kaubamaja osas... Teevad nii või teisiti. Nii või teisiti rikuti eeskirju, nagu kuulda on. Ehitati kasvõi Riia tänavale liiga ligidale. Ei lähe kellelegi korda.

5M49: *aga minu arvates rahvale seda...ega rahvas ei peagi vist otsustama, et missugune arhitektuuriline lahendus siis lõpuks tuleb. Igatähes see nõndanimetatud Tallinna Ülikool ehk see Tallinna Kaubamaja filiaal see on... kesklinna pandi piraki püsti. (...)*

No mis te tahaksite, et sinna saaks, sinna vana bussijaama kohale?

Ei noh, mis mina tahan, midagi taha. See on otsustatud juba.

Alateema IV

Viimane suurem alateema, mis intervjuude antud blokist välja tuli, oli arvamuse muutumine konkreetsete hoonete suhtes – kas, mil määral, miks.

Välja võib tuua, et inimeste arvamus on, et kõigega harjub lõpuks, iseasi on aga, kas asi hakkab lõpuks ka meeldima.

4M42: *Teie arvamus ka, seoses ehitisega, kuidas see muutunud on?*

Kaubamaja ehitati pikalt, aga ta puudutas mu arvamust küll. Esiolgu noh, ma püüan neutraalne olla. Ma püüan. Vinguja nagu ma olen. Aga ma püüan alati. Aga noh, mida rohkem ta valmis sai, seda rohkem... Betoon. Lausbetoon. Ta on mitte-midagi ilusat. Seinad nagu nad on. Noh, halvemaks muutus kindlasti.

2N40: *...aga noh, ei tea, harjumatu on see, võib-olla lihtsalt oled harjund nägema aastaid-kümneid seda ühte ja sama pilti, ju siis oled nagu selles kinni.*

[...] *Muigugi harjumus, põhiline asi ikka, tehku mis tahavad, ükskord harjun nagunii ära.*

5M49: *Siia kõrval pidi tulema staadium, aga siis pandi siia need 86. 85. aastal majad ehitati. See natuke häiris, aga nüüd oleme jälle harjunud. Kõigega harjub.*

Harjumist hoonega mõjutab kindlasti ajafaktor – silm lihtsalt harjub uue asjaga. Samas võib hoonega harjumist mõjutada see, kas seda hakatakse kasutama, kuivõrd on hoone funktsioon inimesele oluline (näiteks Kaubamaja puhul see, et ta on kesklinnas praktiliselt ainuke korralik toidupood, samuti asub see lähedal ning kõik asjad asuvad ühes kohas).

2N40: *Eino, eks ma ikka kasutan, tegelikult ega mulle see Eeden kai meeldind, mulle ei meeldi niisugused suured poed...no ja ma käin sealt läbi ja ma ei leia sealt endale õieti midagi,*

Atoidupood on seal päris...

No toidupood on jah, niimoodi hea, seal me ikka käime

Nüiet see on süs muutunud...

Eino harjumus loeb palju, iga uus asi on ju... paar korda käid, süs juba taipad, kus mis on ja, süin omas poes lähed, kohe leiad kõik ülesse, seal pidi algul ikka tükk aega otsima, kus mis on, et ikka harjub ära...

1N43: *Käime jah, iga päev. No, ma töötan süin üle tee lihtsalt. Käime sööki ostmas ja nii et šhoppamas nagu harva, aga ... no, pangad on seal ja no selles mõttes jah. Aga pank on nagunii süin lähedal, see Hansakeskus. Aga sularahaaparaat on ainult seal. Mitte šhoppamas, pigem söök ja pank ikka.*

Sellele, kas aja jooksul arvamus muutub, võib rolli mängida ka hoone enda omapära – näiteks toob naisterahvas Ihastest välja, et tema arvamus Plaskust on muutunud positiivseks, see on hakanud meeldima ning ehitusliku omapära tõttu muutunud lausa eraldi Tartu tunnusmärgiks.

3N44: *sest on ju meil ütleme teisi uusi ehitusi ka niimoodi, noh tegelikult ju see Plaskugi, no seal oli ikkagi selle asjaga.. ta, ta on nagu niisugune tore, ta on...kuigi noh seal ka, aga seal, seal ei räägitud, inimesed ei läinud kurjaks selle peale, ta oli, ta oli võibolla, ta paistab silma, ta muutus mingisuguseks osaks Tartust. Noh, ühesõnaga, seal on vaeva nähtud, aga selle Kaubamajaga pole mitte mingit vaeva nähtud. Tegelikult. Noh.*

[...]Plasku, plasku oli ma arvan niisugune, et harjud ära, hakkab meeldima, aga see Kaubamaja küll ei ole. Sa lihtsalt harjud ära, ta enam, enam võibolla sind niimoodi ei häiri ja pilku ei riiva, et noh, sa, sa oled taga harjund, aga meeldima ta küll kindlasti ei hakka.

Intervjueeritavad üritavad asja mõistusega võtta – nad saavad aru, et tänapäeval ei saaks ehitada enam nagu aastakümneid, -sadu tagasi, et kõik areneb, kaasa arvatud arhitektuur ning selle trendid. Siiski ihkaks hing esmajärjekorras seda, et uued ehitised kesklinnas oleksid sama stiili kui vanad, et uued oleksid teistes kohtades, et ka linnaplaneerijad arvestaksid teatud nostalgiliste, ent samas oluliste väärtustega.

5M49: *Sõltub kuhu ta pannakse, üks ta peab ansamblisse minema ja...mina selle poolt ka ei ole, et väga kõik peab olema nii nagu ta oli 700 aastat tagasi, kui sõjaks puruks lasti. See muutub ka niukeseks tüütuks. Rohelised ja muinsuskaitse on seda vahel ikka päris hullult...Seepärast, et varem ehitati ju linna kogu aeg ju selle sama koha peale.*

4M42: *Tagasi peab saama vaadata. Ilus aga... aga arhitektuur on ka ju arenduslik. Ega ta iga päev*

paigal ei ole, arenduslik. Ilus on. Kui ta on uues kohas, siis ta võib uus olla. Mida on teatud seostused, ta peaks olema ikkagi linna arhitektuuriga kokku sobiv. Kui laiutab siis, Ülikoolipeahoone. Klassika.

2N40: Et pigem nad võiksid sed avana joont jätkata?

Ei, noh loomulikult...kogu aeg tehaks emidagi uut ja elu peab kogu aeg edasi minema, aga noh ma ei tea, see on minu mõte...

Kokkuvõte:

Suhtumine praegusesse ehitustegevusse on küllaltki kriitiline, mis on tõenäoliselt tingitud sellest, et meedias on kesklinnaga seotud ehitistest palju juttu olnud. Peamine, mille üle kurdetakse, on Kaubamaja ehitamine, bussijaam tema väiksuse ning ehitusstiili tõttu. Mõned leiavad, et ka Plasku on kole.

Siiski tuuakse välja ka positiivsemaid nähtusi Tartu ehitustegevuses – vanade hoonete restaureerimine, silla ehitamine jne. Peamine, mida intervjueeritavad rõhutavad, on see, et hoone peab sulanduma ümbritsevasse ansamblisse, moodustama terviku, kusjuures sellisel juhul hoone enda konkreetne ehitusstiil ei mängi rolli, peaasi, et harmoneeruks ja sobiks. Uutesse hoonetesse kui sellistesse, eriti kui need asuvad väljaspool kesklinna, suhtutakse positiivselt.

Pikemat perspektiivi arvestades leitakse, et aeg parandab kõik haavad ning inimene harjub kord kõigega – ka ebameeldivate hoonetega. Ajapikku võib hoone isegi meeldima hakata ning muutuda linna tunnusmärgiks, luues sellele väärtust.

Tartu elanikud on üldjuhul äärmiselt passiivsed, et muuta midagi ehitustegevuses, et otsustamisel sõna kaasa rääkida. Samas võib seda põhjustada teadmine (praktika), et lõppkokkuvõttes pole otsustajateks elanikud; loevad vaid kõrgemad poliitilised huvid. Kui hinnata tartlase identiteeti selle läbi, kui ägedalt ta võitleb millegi vastu, mis talle ei meeldi (olgu selleks antud juhul ehitised), kui aktiivselt ta lööb kaasa sellistes aktsioonides, siis jääb mulje, et üksi intervjueeritavatest tartlastest ei hooliks oma linnast piisavalt või ei lähe ükski asi nii korda, et selle nimel midagi ette peaks võtma. Siiski ei saa identiteedi olemasolu, selle tugevust võimalik seostada aktiivsusega tartlasena. Sellel on hulk ajaloolisi, psühholoogilisi, aga ka sotsiaalseid põhjuseid [eestlase leppiv, tagasihoidlik loomus, rahumeelsus, harjumatus kodanikualgatusena midagi ette võtta (→ nõukogude aja pärand), suur koormus tööelus ning muudes eluvaldkondades, mistõttu ei jätku energiat pärast päevatööd veel muude asjadega, mis jäävad isiklikest prioriteetidest välja, tegeleda]

Usun, et see, kuivõrd inimene tunneb end tartlasena ning kui palju talle linn ning seal toimuv korda läheb, tuleb välja ka üldises diskursuses, mida intervjueeritav linnast rääkimisel kasutab ning mida ta rõhutab, välja toob. Näiteks on tunda, et mõned ehitustegevust puudutavad küsimused

torkavad Tartu elanike hinge eriti valusalt, mis näitab hoolimist Tartust kui OMA linnast. Siin võib eriti tugevalt välja tuua Ihaste elaniku Tartu-identiteedi, mida ta korduvalt otsesõnu välja ütleb, aga mis tuleb välja ka naisterahva jutu sees teiste „märkidena”. Vana, traditsioonilise Tartu identiteedi kandjana võib esile tõsta Tähtverest pärit mehe. Üsna tugeva kodulinna identiteediga on meesterahvas Tammelinnast, kes kaldub ka pigem vana, kunagise Tartu identiteedi pooldajana. Ülejäänud kahe, Annelinnast ning Kesklinnast pärit naisterahva puhul, ei väljendunud identiteet tartlasena eriti selgelt. Kokkuvõttes võiks püstitada hüpoteesi, et uurimuse „Tartu ja tartlased” tulemus Tartu-identiteedi suhtes linnaosade kaupa pidas vett vaid tugevaima identiteediga Ihastes, teistes linnaosades identiteet teistest nii palju ei eristu.

	I alateema: Positiivsed näited	II alateema: Negatiivsed näited	III alateema: Tegutsemine/suhtumine	IV alateema: Arvamuse muutumine
1N43	<p>- [...] selles suhtes mulle nagu meeldib, et need ülikooli uued hooned, mis tulid-Juriidikum ja Biomeedium, kus ka väga palju klaasi ei kasutatud. No, ta on ka sihuke supermoodne, onju. Ta on moodne ja ilus ka. Biomeedikumi juures tuleb nüüd Keemiahoone ka, no seal vastas- päris ilus. See sobib sinna, aga ta on ikka kesklinnast väljas, ta ei riku kesklinna pilti. Seal põllu peal ta seisab ja näeb hästi välja. Seal ta pigem kaunistab linna. Oleks ta kuskil kesklinnas, siis oleks võib- olla mingi kriitika ka tulema, aga kui ta on nii kaugel, et keegi ei ütle ühtegi sõna ja kõigile meeldib. Selles suhtes, et igale hoonetele oma koht peab olema.</p>	<p>- Tartu kaubamaja (naerab). Minu arvates küll. See on nagu esimene asi, mis tuleb meelde, on Kaubamaja. [...] No, ebaõnnestumine minu jaoks on Tartu Kaubamaja ja bussijaam ka ebaõnnestunud, absoluutselt. -Oleks ta kuskil kesklinnas, siis oleks võib- olla mingi kriitika ka tulema, aga kui ta on nii kaugel, et keegi ei ütle ühtegi sõna ja kõigile meeldib. Selles suhtes, et igale hoonetele oma koht peab olema. -Et selles mõttes, et kus sa ikka käid ikka tihedamini, see nagu rohkem on oluline ja puudutab. Selles mõttes, et neid sa nagu näed. Aga see, kus mujal midagi ehitatakse ja renoveeritakse, sellega nagu läheb aega. - Aga lihtsalt iga hoone võib olla omalt poolt hea, omalt poolt halb, aga igale hoonetele peab oma koht olema, linnas ka. - Nad oleksid pidanud fantaasiat juurde panema ja seda, mis on ümber nende kaupluste... peab olema kuidagi teistmoodi. Nii nagu ütleme... mõtlevad välja... nii nagu nad ehitasid välja näiteks sedasama Postimaja ja siis ehitasid sinna juurde selle Kaubahalli. Siis nad panid nagu fantaasia tööle ja ei teinud seda päris kandilist.</p>	<p>- No, mis siin ikka teha. Üks artikkel rohkem, ühed kirjad vähem, mis seal vahet. Ei meeldi, ei meeldi. Niikuinii keegi ei hakka seda lammutama, onju? Mis seal vahet, kui ta mulle ei meeldi. Kui ta juba on ehitatud... võtke kasutusele ja ongi kõik.</p>	<p>- Käime jah, iga päev. No, ma töötan siin üle tee lihtsalt. Käime sööki ostmas ja nii et šoppamas nagu harva, aga ... no, pangad on seal ja no selles mõttes jah. Aga pank on nagunii siin lähedal, see Hansakeskus. Aga sularahaaparaat on aimult seal. Mitte šoppamas, pigem söök ja pank ikka</p>

		<p><i>Ja oligi kogu lugu.</i> <i>No, Tartus on erinevad rajoonid, oma rajoonis oma stiil. Pigem tuleks ikka vaadata üldist pilti. Kui sa ikka kuskil seal Annelinna ehitad midagi, siis ei ole mõtet seal midagi ülikooli moodi meisterdada.</i></p> <p>- <i>Kaubamaja.. (naerab) No ka elumajad.... aga no, elumajad on elumajad, need peavadki sellised olema. Et no kui on mitmekorruseline, et siis seal ei saa midagi välja mõelda, eksole.</i></p>		
2N40	<p>- <i>[...] nüüd on tänu sellele uuele sillale ja siit on siuhh, 10 minutit [...] Selle pealt on ka hea tulla, väga lähedal, see on ilus mist a siin tehtud on, ja just õige koha peale!</i></p>	<p>- <i>Pläsku...ega ta ka ei ...see on ainuke siuke suur maja keset...Minu meelest on see nagu...minule see ka ei istu... [...]<i>No ta peab ikka sobima sinna...see maja sinna sobib, aga see Pläsku sinna kesklinna minu meelest ei sobi üldse (naerab).</i></i></p> <p>- <i>Minu meelest need moodsad majad, no kasvõi need siin Eedeni juureski, mis siia ehitatakse on kõik samasugused tikutopsid, nagu needki siin ümberringi. Lihtsalt mingi karp ja pole tegelikul tseal midagi ilusat, siuksed suured ja siledad igavad pinnad. Mulle meeldivad ikka siuksed puitmajad...ja siuksed nikerdustega ja...mmm...vanaaegsed</i></p> <p>- <i>Mhmh...Ja vana bussijaam lõhuti maha, minu meelest see oli küll väga ilus kivi... õõõ...need ja m is olid, vanaaegsed seinad ja...oleks võind restaureerida need. Uus on nagu tikutops, on ju?</i></p>	<p>- <i>Ei arutand siin midagi, kodus oma perega, mingit aktiivset sõnavõttu ei olnud, kellelegi ütleva küll ei läinud, et ärge tehke. No aga paljudele ju ei meeldind, inimesed siin lehtedes kirjutasid ikka, paljud olid vastu, a kes neid inimesi ikka kuulab, peamiselt teevad ikka nii nagu ise tahavad.</i></p>	<p>- <i>...aga noh, ei tea, harjumatu on see, võib-olla lihtsalt oled harjund nägema aastaid-kümneid seda ühte ja sama pilti, ju siis oled nagu selles kinni. [...]<i>Muigugi harjumus, põhiline asi ikka, tehku mis tahavad, ükskord harjun nagunii ära.</i></i></p> <p>- <i>Eino, eks ma ikka kasutan, tegelikult ega mulle see Eeden kai meeldind, mulle ei meeldi niisugused suured poed...no ja ma käin sealt läbi ja ma ei leia sealt endale õieti midagi, A toidupood on seal päris... <i>No toidupood on jah, niimoodi hea, seal me ikka käime Niiet see on siis muutunud... Eino harjumus loeb palju, iga uus asi on ju... paar korda käid, siis juba taipad, kus mis on ja, siin omas poes lähed, kohe leiad kõik ülesse, seal pidi algul ikka tükk aega otsima, kus mis on, et ikka harjub ära...</i></i></p> <p>- <i>Et pigem nad võiksid sed avana joont jätkata?</i> <i>Ei, noh loomulikult... kogu aeg tehaks emidagi uut ja elu peab</i></p>

				kogu aeg edasi minema, aga noh ma ei tea, see on minu mõte...
3N44	<p>- Headest... headest – fantastiline- ma-ma lä... ma nimelt lähen alati sealt mööda, kui ma olen... – Jaani kirik. Ja see Lübecki tänav. Fantastiline! See mulle õndselt meeldib. [...]Noh, seal on veel ka...veel</p> <p>Noh mis veel? Noh, see et Toome varemetes on seal üleval see... (peab silmas vaateplatvormi)</p> <p>- See, mis jääb selle Pro-Kapitali maja, maja juurde ja sinna...see Hansapanga maja mulle..., minu arust see sobib sinna. Ta läheb edasi ütleme sealt sellest Barclay ja näiteks.. ta nagu ühendab...ühes, ühes selles..kompleksis, et on ikkagi mõeldud ja vaadatud natukene ka seda, seda mis seal kõrval on. Ei, väga positiivselt.</p> <p>- See, mis nüüd linna ehitus hakkab tegema seda.. uut spiraalhoonet, sinna AHHA kesku..., ütleme tulevase AHHA keskuse oru..., ma usun, et see, sellest võib midagi väga huvitavat tulla, sest see sobib sinna Kui kui ainult... ütleme nüüd saab valmis kui hakatakse tegema see rahvam..., rahvamuuseum, vot sinna tuleb, et uut näidata, kohale sõita, loomulikult.</p>	<p>- Muidugi mis on ju täielik õudus...kuubis, on Zeppelin. Ma ei uskunud iialgi, et ee...ükskord mees hakkab ütleva, et vaata, see sein jääbki nüüd.. ma ütlesin, et ei saa, aga vaata, lambid on ju peal. Ma ütlesin, et ei ole võimalik.</p> <p>- Agaaa...sul on siis kuidagi selline suhtumine, et kui kesklinnas, et sis, sis peab ikka väga hoolikalt valima.. Ei! Ükstapuha, ma ma ütlen, et et noh see...hee...igal pool peab valima. Noh, kui sa võibolla midagi..noh ütleme hoonestad või ehitad, et et sis, ikkagi et ta sellesse keskkonda....sobiks</p> <p>- See mis, see mis ma arvan et kõik tartlased väga vihale on ajand, on see, mis on toimunud, ütleme, noh, et see, mis toimus selle kaubamajaga seal. See mulle küll ei meeldind. Absoluutselt mitte. Minuarust, vana turuhoone, mis oli nii imposantne hoone, see kadus täielikult. Vaata, seal, kui nad seal kõrvuti seisavad. Noh, muidugi Vanemuise vaatest on nii palju räägitud, nii et, see mulle küll ei meeldind.</p> <p>- mul ei tule praegu..ka.. see lõpp..lahendus niimoodi silme ette, et missuguseks kogu see, kogu see plats, et missugune ta siis on, kui ta on täis ehitatud ja kuidas ta nagu haakub nende teiste asjadega....Aga korda lähevad need küll, kohe kindlasti. ...</p> <p>- [...]võiks tibia rohkem mõelda selle..välisarhitektuurile ka. Et oleks natukenegi ikkagi ..seda omapära ka, mitte</p>	<p>- Sihukeseid väga lolle otsuseid, nagu see Kaubamaja oli, noh, ei ole nüüd NII väga palju. [...]Ja samas, kui võtta nüüd niimodi, et...et see arhitekt ei olnud ju tartlane. Ma ei kujuta ette, et tartlane oleks...oleks niisugust asja oma linna suutnud teha. Se-se.. siin on.. puhas...raha lõhn sellel ajal juures. Ongi kõik. Vot se.. see on nagu sihuke sant asi. Sai saa oma oma linna, sai taha oma koju ka mingit nihukest, nihukest jama. [...] (rääkides Zeppellinist) et...noh sealt sõidid niimoodi –viuh- mööda, etä... et ta niimoodi ei häiri, nii nagu Kaubamaja, kuigi ta on ka väga kole. Aga seal on see, ütleme see katlamaja on seal kõrval onju, et ta nagu natukene hajub sinna ära, aga see Kaubamaja on nigu niimoodi, tõesti nagu.. ütleme int..it..intelligents hakkas teda ku.kutsuma teda Tal..Tallinna, kuna tallinlased tegid ja..Tallinna...Tallinna Ülikooliks. Siis, et noh, filosoofilises plaanis mulle see õndselt meeldis. Ma suvel ikka...kui ma selle kirjatüki ledisin, siis... ma ütlen..ma sain ikka mõnusasti naerda seal. [...]Praegu sammastest rääkida, siis tulevad kohe need kiitsakad...kiitsakad kaubamaja sambad, isegi mitte Ülikooli sambad esimesena ei tule, sest see on nii, nii noh...nagu värskest puudutand asi.</p> <p>- Ei, tähendab maa...,selles mõttes noh tavakodanikuna ei ole...ei ole sedaa..seda jõudu ja energiat ja väljundit et et hakkaks nüüd</p>	<p>- sest on ju meil ütleme teisi uusi ehitusi ka niimoodi, noh tegelikult ju see Plaskugi, no seal oli ikkagi selle asjaga.. ta, ta on nagu niisugune tore, ta on...kuigi noh seal ka, aga seal, seal ei räägitud, inimesed ei läinud kurjaks selle peale, ta oli, ta oli võibolla, ta paistab silma, ta muutus mingisuguseks osaks Tartust. Noh, ühesõnaga, seal on vaeva nähtud, aga selle Kaubamajaga pole mitte mingit vaeva nähtud. Tegelikult. Noh. [...]Plasku, plasku oli ma arvan niisugune, et harjud ära, hakkab meeldima, aga see Kaubamaja küll ei ole. Sa lihtsalt harjud ära, ta enam, enam võibolla sind niimoodi ei häiri ja pilku ei riiva, et noh, sa, sa oled taga harjund, aga meeldima ta küll kindlasti ei hakka.</p>

		<p>ainult, nii nagu see Kaubamaja tehti nagu.. minu arust ta on nagu prügikast kese...keset linna.</p> <p>[...]Plaskugi, no seal oli ikkagi selle asjaga.. ta, ta on nagu niisugune tore, ta on...kuigi noh seal ka, aga seal, seal ei räägitud, inimesed ei läinud kurjaks selle peale, ta oli, ta oli võibolla, ta paistab silma, ta muutus mingisuguseks osaks Tartust. Noh, ühesõnaga, seal on vaeva nähtud, aga selle Kaubamajaga pole mitte mingit vaeva nähtud.</p>	<p>kuskil midagi tegema. Sisised niisama omaette ja..ja... ja ongi kõik.</p>	
4M42	<p>- [...] alati süda läheb soojaks, kui vaadata, kuidas Ropka mõis on restaureeritud. See on üks Tartu pärle ausalt-öeldes. [...] Seal... Jumal. See on tore, et nad selle ikka taastasid. Et nad midagi selle hõõguva, alloleva... No muidugi on seal ka möödalaskmisi, aga... aga väga kaunis ikkagi. Ehedad sambad.</p> <p>- Ühelt-poolt on see kaunimaks läinud, eksle. Võtame see, mis ta on. Rüütli tänav, vä? See on tõesti, kuidas nüüd öelda, tõesti kaunist.</p>	<p>- Ja Tallinna Kaubamaja, noh. Need odavad sambad. Need on ju odavad. Need on torust pandud. Torust pandud, või ma ei tea kuidas. Aga igaljuhul - see on rõve! [...] Betoon. Lausbetoon. Ta on mitte-midagi ilusat. Seinad nagu nad on. Noh, halvemaks muutus kindlasti. Ja mis minusse puutub, siis tohutult häiriv on see tegur, mis Pläskusse puutub. Et kui autoga sõita, üle silla. Sealtpoolt siiapoolt tulla. Ja kui päike särab. Siis sealt peegeldab kõik see päike see ilusti silmaauku niimoodi. See on üks selline..</p> <p>- Ja üks asi, mis nad sinna bussipeatuse juurde teevad. Endise bussipeatuse koha peale. Jumala pärast, et ta midagi analoogilist ei juhtu. Mingid pilvelõhkujad. A'la Tallinna kesklinn.</p> <p>- Tagasi peab saama vaadata. Ilus aga... aga arhitektuur on ka ju arenduslik. Ega ta iga päev paigal ei ole, arenduslik. Ilus on. Kui ta on uues kohas, siis ta võib uus olla. Mida on teatud seostused, ta peaks olema ikkagi linna arhitektuuriga kokku sobiv. [...] Aga... aga, ma tahaks näha, kui liikluskoormus veel kasvab, kuhu see liiklus pannakse.</p>	<p>- No minu jaoks... kuna ma olen kuigi palju ajalooa seotud. On ikkagi see Emajõe Ateena. Tavaavastus, stiilne, vanast ajast tulenev ja noh. Ma ei taha vinguda, aga... aga see Pläsku ja Tallinna ülikool panevad sellele kõigele põntsu. Ilmselt ehitatakse neid kaste veel, mis kesklinna ei sobi. Absoluutselt.</p> <p>- Noh, see on iseloomulik. Arutelu võib olla, aga keegi neid arutelu momente arvesse ei võta. Poliitika käib teist rada pidi. Arutati selle-selle-selle Kaubamaja osas... Teevad nii või teisiti. Nii või teisiti rikuti eeskirju, nagu kuulda on. Ehitati kasvõi Riia tänavale liiga ligidale. Ei lähe kellelegi korda.</p>	<p>- Teie arvamus ka, seoses ehitisega, kuidas see muutunud on?</p> <p>Kaubamaja ehitati pikalt, aga ta puudutas mu arvamust küll. Eialgu noh, ma püüan neutraalne olla. Ma püüan. Vinguja nagu ma olen. Aga ma püüan alati. Aga noh, mida rohkem ta valmis sai, seda rohkem... Betoon. Lausbetoon. Ta on mitte-midagi ilusat. Seinad nagu nad on. Noh, halvemaks muutus kindlasti.</p> <p>- Tagasi peab saama vaadata. Ilus aga... aga arhitektuur on ka ju arenduslik. Ega ta iga päev paigal ei ole, arenduslik. Ilus on. Kui ta on uues kohas, siis ta võib uus olla. Mida on teatud seostused, ta peaks olema ikkagi linna arhitektuuriga kokku sobiv. Kui laiutab siis, Ülikoolipeahoone. Klassika.</p>

<p>5M49</p>	<p>- Näiteks mina ise ehitasin selle, või tegelesin sellega palju, biomeedikumi ja siis üldse tehnoloogiakeskus, kui see sinna ehitatakse. Seal niisugune rajoon, et sinna võib panna püsti selliseid asju.</p> <p>- Võib-olla isegi see niinimetatud city, kus need pangahooned ja postkontorid on, see pole kõige hullem koht, kuigi seal pole parkida kuskile.</p>	<p>- No see, et me harjume, et see sihuke kolakas on. No harjume. Esialgu ikka tundus, et vana turuhoone...noh...nagu kadus ära peaaegu...aga praegu see vana turuhoone...noh...torkab rohkem silma...kaubamaja nagu...</p> <p>- Et kui leitakse üks plats, ehitatakse kohe kortermaja peale, üks ole. Ja mõned nagu...ei arvestata, et elu käib edasi ja tänavate laiendamised ja mis igasugu asjad on. Et see on põhiline, et, et igast krundist peab saama siis tulutoov elamu. Seda on ikka paljudes kohtades näha. Nii imelik on. Võib-olla jah esialgu, et see kes maja püsti paneb ja läheb läbi, aga et linnaplaneerimise seisukohalt on, see on suur rumalus paljudes nurkades.</p> <p>[...]Eh...nojah ta on... ta oli esialgu ikka väga niuke vägivaldne kogu see liiklusmuutus sellega. (...) Ta topiti sinna tänava äärde. Ja...ääh...kõik need inimesed, kes seal bussi ootavad ja kogu see...see paistab...eriti talvel lumehunnikud. Eks ta ikka üks ebaõnnestunud jama on.</p>	<p>- Aga Tartu...viimane Tartu ongi see Tallinna ülikool..</p> <p>- aga minu arvates rahvale seda...ega rahvas ei peagi vist otsustama, et missugune arhitektuuriline lahendus siis lõpuks tuleb. Igatahes see nõndanimetatud Tallinna Ülikool ehk see Tallinna Kaubamaja filiaal see on... keslinna pandi piraki püsti. (...)</p> <p>No mis te tahaksite, et sinna saaks, sinna vana bussijaama kohale?</p> <p>Ei noh, mis mina tahan, midagi taha. See on otsustatud juba.</p>	<p>- Siia kõrval pidi tulema staadium, aga siis pandi siia need 86. 85. aastal majad ehitati. See natuke häiris, aga nüüd oleme jälle harjunud. Kõigega harjub.</p> <p>- Sõltub kuhu ta pannakse, üks ta peab ansamblistse minema ja...mina selle poolt ka ei ole, et väga kõik peab olema nii nagu ta oli 700 aastat tagasi, kui sõjaks puruks lasti. See muutub ka niukeseks tüütuks. Rohelised ja muinsuskaitse on seda vahel ikka päris hullult...Seepärast, et varem ehitati ju linna kogu aeg ju selle sama koha peale.</p>
-------------	---	--	---	---

4.4 Uus ja vana arhitektuur (MÄRT SAAR)

Uus arhitektuur on respondentide arvates:

Ma ei taha vinguda, aga... aga see Pläsku ja Tallinna ülikool panevad sellele kõigele põntsu. Ilmselt ehitatakse neid kaste veel, mis keslinna ei sobi. Absoluutselt.

...//...

Rüütli tänava kaubamaja [peab silmas Kaubahalli] oli vist see. See oli nõukogudeaeg-aja lõpupoole, kui seda ehitati. See tuli tõesti ilus hoone, see isegi sobis. Võib-olla ma olin noorem ka. Liberaalsem.

(4M42)

Võib öelda, et eelpool tsiteeritud respondendi arvates on uue arhitektuuri stiilinäiteid nii positiivseid kui negatiivseid. Aga nn. ideaalsest uuest teab/oskab ta rääkida alles siis kui on kirjeldanud nii vana kui uut arhitektuuri. Huvitaval kombel on siiski kõik nn uus arhitektuur, mida positiivselt meenutatakse, siiski kümnekond aastat vana. Sellest järeldatuna saab oletada, et enne kui uus hoonestik meeldivaks muutub, on vaja sellega ära harjuda.

Kas teil näiteid on ka moodsast arhitektuuris?

Pläsku torn. See on ju ehe klaasist ja särab ka veel, nii et.

Märksõnad "klaasist" ja "särab" võttis eelkõneleja oma eelnevatest lausetest, kus ta oli enese jaoks need mõisted paika pannud ja oluliseks teinud.

Sarnaselt 4M42ga võrdsustab ka 1N43 uue (loe: värske) negatiivsega.

No, ta (Tartu Kaubamaja) on liiga suur ja ta absoluutselt ei... mhm... ta on nagu kivi. Ta ei ole isegi nagu kivi vaid selline karp. Ta on liiga suur, liiga kandiline. Ta absoluutselt nagu kuidagi linna nagu ei sobi... ei sobi linna ja Vanemuise kõrvale ja üldiselt nagu paneb kinni kõik. Ta ei sobi siia sisse kuidagi, noh. Ta on absoluutselt nagu selline... no, võõrkeha. Ja kesklinna ei tohi selliseid asju üleüldse lubada ehitada. No, sellised nii suured ja nii kandilised.

Küsimused soodustasid respondendite isikliku suhtumise tekkimist, kuna alustatud oli küsimustega Tartu üldpildist ja üldisest problemaatilisest olukorrast ja alles siis konkreetsetest näidetest. Esimene reaktsioon uuele arhitektuurile oli alati negatiivne. Kui aga paluti tuua häid näiteid uuest arhitektuurist, teati sedagi. Kirjeldades uut arhitektuuri, kasutasid paljud respondendid sõnu: karp-kast-tikutops-klaas-igav.

Minu meelest need moodsad majad, no kasvõi need siin Eedeni juureski, mis siia ehitatakse on kõik samasugused tikutopsid, nagu needki siin ümberringi. Lihtsalt mingi karp ja pole tegelikul tseal midagi ilusat, siuksed suured ja siledad igavad pinnad. Mulle meeldivad ikka siuksed puitmajad...ja siuksed nikerdustega ja...mmm...vanaaegsed

(2N40)

Ja alljärgnevalt siis positiivne nägemus uuele arhitektuurile, millest respondent koheselt peale negatiivset üldpilti rääkis:

No, see Kaubahall on ilus. No see, mis seal nüüd juurde ehitati. No, seal on enne ka see olemas olnud, aga nüüd ehitati juurde. Ja siis on Annelinnas need kolm uut suurt maja. No, kokkuvõttes, võrreldes teistega, on need enam- vähem, jah. Praegu ehitatakse ju igal pool. No seal teisel pool on ka Jaama tänaval need uued...

(1N43)

Viiest vastanust erinev oli kolmanda respondendi nägemusi uuele. Selle asemel, et võrdustada selged ja sirged jooned igava ja üksluisega, nägi tema selles selgust ja kergust, mida ta ka vanale arhitektuurile (raskepärasusele) vastandas.

Esimene assotsiatsioon on kohe.. palju klaasi, see o..niisuguseid...selgeid ja sirgeid jooni...Midagi niisugust. Ütleme sellist.. võibolla sellist kergust ja... et et vana arhitektuur, siis tuleb ju alati silme ette midagi, midagi niisugust..masiivset ja ja jäävat ja..ja võibolla raskepärasemat, et moodsa puhul.....jah, võibolla sihukene kergus.. ja selgus.

(3N44)

Üks võimalikest põhjustest, miks selline distantseeriv vaade uuele, võib pidada respondendi elukoha „süüks“ – negatiivsemalt suhtusid need kodanikud, kes elasid kesklinnale lähedal. 3N44 elukohaks oli aga Emajõeäärne Ihaste ratsabaasi kõrval olev üksik elumaja.

Milline on vana arhitektuur?

Nagu eelpool mainitud, on vana arhitektuur meenutaja jaoks positiivse pitsoriga. Ehk seepärast, et küsitletud oli järjekorras: milline on üldpilt – milline on uus ja problemaatiline ja alles siis: aga vanaaegne ja ajalooline?

Selleks ajaks kui hakati kirjeldama vana, oli respondentide jaoks juba selge, milline on uus. Tegelikult võib öelda, et kõik, mis ei ole respondentide arvates uus (karp-kast-tikutops-klaas-igav-selge ja kerge) on vana. Mõeldi läbi vastandite.

Ülikooli peahoone on hea näide. Tartus rohkem ei ole nagu, mille seast valida. Samas see Ülikooli muuseum seal Toomemäel ja Kohtumaja, mis on restaureeritud. Need on väga hästi tehtud. Need on vana maja on nagu korda tehtud, renoveeritud, need ei ole nüüd selles stiilis ehitatud, aga ta ei nõua ka eriti palju, kui teha nii aknad natuke teistmoodi ja mitte nii nagu praegu tehakse üldse ilma akendeta. No ma saan aru, et kaubanduskeskus peabki selline olema, aga noh...

(3N43)

Kui 3N43 nägi erisust uue ja vana paradigmas akende vahel, siis 5M49 defineerib oma näidete põhjal vana suure ja võimsana. Laed on kõrged (uuel järelikult siis madalad) ja seinapaksus lai (uuel pigem õhuke).

No nt Toomemäel... seal see sünnitusmaja, see on siuke..hästi kõrged laed on seal sees ja... seinapaksus on niimoodi ikka et... on meetrine kohe, siuke suur ja võimas. Või see vana kirik seal Toomemäel, võiksid ta täiesti niimoodi ära restaureerida...

(5M49)

Huvitaval kombel võis leida respondentide kirjeldustes vanast arhitektuurist palju märksõna: "restaureeritud". Ilus vana arhitektuur oli see, mis oli uue kuue saanud.

Milline peaks olema uus ja vana arhitektuur?

4M42 oli ametilt ajaloolane. Kõik uus pidi tulema tema jaoks vanast. Olema jätk vanale, mitte aga reformatistlik, nagu ta ütles (tartu linnapildi üldse olevat).

Tavaavastus, stiilne, vanast ajast tulenev ja noh...

Ka pidas respondent oluliseks, et linn ei minetaks oma vana aja signatuuri, milleks tema pidas Emajõe Ateenat. Olgu tegemist uue või vana arhitektuuriga, 4M42 seisukoht läbi intervjuu oli, et Tartu ei väljuks oma vanast raamistikust.

...Mis veel... Tartu paisub, kõvasti häirib see. Tekivad sellised proletariaadi linnaosad.

(4M42)

Kui eelpool analüüsitud ajaloolase tunnussõnadeks oli reformatistlik, siis 1N43'e sõnadeks olid fantaasia ja igavus (teisisõnu fantaasiavaesus). Nii vana, ja eriti uus arhitektuur pidid olema respondendi arvates fantaasiarikkad.

Nad oleksid pidanud fantaasiat juurde panema ja seda, mis on ümber nende kaupluste... peab olema kuidagi teistmoodi. Nii nagu ütleme... mõtlevad välja... nii nagu nad ehtasid välja näiteks sedasama Postimaja ja siis ehtasid sinna juurde selle Kaubahalli. Siis nad panid nagu fantaasia tööle ja ei teinud seda päris kandilist. Ja oligi kogu lugu.

Kaubahall ja Kapitali ristmik oli mitmete respondentide jaoks musternäidiseks sellest, milline peaks olema uus ja vana arhitektuur mõlemad. Samas ei saanud keegi üle- ega ümbert ajaloolisest ehitisest Tartu Ülikool, mida peeti lausa Tartu sümboliks ja vana hea arhitektuuri musternäidiseks.

...Ülikooli peahoone on hea näide. Tartus rohkem ei ole nagu, mille seast valida...

(1N43)

No ja Ülikool on muidugi, see mulle ka meeldib.

(5M49)

Tead, mulle meeldis tähendab see, et et ta haakus selle ülikooli. minu arust neil on.. noh, muidugi ma tean, et ta on uus on. Aga ta, ta olii...tehtud..midagi ee..samasse stiili.

(3N44)

Otseselt ei öelnud ükski respondent, milline peaks olema vana arhitektuur. See lihtsalt oli (on) ja peaks alles jääma, soovitatavalt restaureerituna. Kõike vana "vanaks arhitektuuriks" ei nimetatud, uut "uueks arhitektuuriks" aga küll. Seepärast ettekirjutisi vanadele hoonetele ei tehtud, see oli muutumatu, kaunis ja hinnaline. Nagu Ropka mõis on Tartu pärliks, parafraseerides 4M42'e. Küll aga oli respondentidel väljakujunenud arvamus sellest, milline peaks olema uus, s.t. moodne arhitektuur:

Kokkusobivus vana arhitektuuriga. Postid võivad olla teatud kohas, aga Jumala pärast mitte segamini mingisuguse baroki või klassikaga.

(4M42)

Veel kasutas 4M42 põlastavas tähenduses sõna "odav". Ideaalne moodne arhitektuur olgu selline, mis ei oleks odavalt ehitatud, oli respondendi suhtumine. Või nagu 1N43 seda sõnastas:

Minimalism on praegu kõikjal. Kõik peab olema lihtne, lihtne ja kiire ja mugav.

(1N43)

5M49 rõhutas kogunisti nikerdamisuskust ja aastatepikkust tööd hoone sees:

Praegu käib maja kokkupanek mõne kuuga ja priuh ja prauh...nii, et see on erinev...nendest aegadest.

Miks Kaubahall ja Kapitali ristmik respondentide arvates nii headeks moodsa arhitektuuri näideteks oli: nad sobisid (lugeda: nad olid sobitatud) stiililt sinna keskkonda. Seesama omadust seati aga Pläskule ja Kaubamajale saatustlikuks:

No ta peab ikka sobima sinna...see maja sinna sobib, aga see Pläsku sinna kesklinna minu meelest ei sobi üldse...

(2N40)

Seega võib öelda, et puudub selline asi nagu ideaalne moodne maja (vähemasti Tartu linnas respondentide arvates). Moodsal arhitektuuril on küll teatud iseärasused (ehitusmaterjalid: klaas ja betoon), ent ideaalilähedaseks saab see maja, mis sobitub keskkonda. Arvestades nii Tartu üldist kui linnajaolist pilti.

minu arust neil on.. noh, muidugi ma tean, et ta on uus on. Aga ta, ta olii...tehtud..midagi ee..samasse stiili. Ta läheb kogu selle kompleksiga, ka raekoja tagusega läheb hästi kokku. Jah.

(3N44)

Ainsana vaatas esteetilistest väärtustest kõrvale respondent number 5, tähtveres elav arstiteaduskonna töötaja. Ta hindas lisaks välisele ilule ka hoone seesmist praktilisust:

Nii et ta peaks olema...nii väljast kui seest...mugavam...või ütleme...inimesele sobivam...inimesele sobivam...

(5M49)

Kokkuvõtteks

Otseselt ühelgi respondentil tegelikult arvamust enne intervjuud välja ei olnud kujunenud. Kui aga jälgida iga küsitletu intervjuu transkriptsiooni, siis võib näha, kuidas arvamused üha kinnistuvad ja ideaalid suurenevad. Intervjuude esimeses osas oldakse pigem ebakindlad, sõna "arhitektuur" mõjub respondentidele võõrastavalt, ent kui nad on saanud selgitada oma seisukoha Tartu Kaubamajast ja Tartu Ülikoolist, tunnevad kõik viis Tartu linna elanikke, et nad teavad, mis on uus ja mis on vana arhitektuur. Mis sobib ja mis ei sobi. Milline ei tohiks ja milline peaks. Või nagu 4M42 tabavalt intervjuu lõpus märkis: "Ma pidin vahepeal ennast linnaarhitektirolli panema." Kuigi öeldi, et meedial ja avalikkusel võimu pole - ehitatakse ikkagi vastavalt rahakotile ja vastavalt sellele, kes parasjagu võimul on - võib respondentide seisukohtadest välja lugeda selle tõiga, et

enamus argumente olid võetud siiski meediast. (Kasvõi see, et uus kaubamaja Vanemuise vaatele ette jäi ja et ta kui Tallinna Ülikool on). Märkamatu on meedial siiski võim, viiel Tartu linna kodanikul on väljakujunenud seisukoht meediakära pärast/toetusel.

Milline siis on uus ja vana arhitektuur? Uus on valdavalt negatiivsete omadustega, vana aga alati positiivsete. Uuele heidetakse ette selle ehituskiirusest tulenevat koledat funktsionaalsust. Et on nagu karp-kast-tikutops-igav betoonehitis, millel palju klaasi. Vana on see, mis on ajaloolise pärandiga ja on seeläbi ilus. Seega pole uus ja vana päris õiged sõnad – pigem moodne ja ajalooline. Küll aga pidas paika esialgne hüpotees, Tartlasel on mingisugune identiteeditunnetus küll. Vähemalt 40-49aastastel. Kinnistunud on mõtteviisid, et tegemist on noore linnaga, milles sõjapurustustest olenemata rohked ajaloolised pärandid. Ollakse veendunud sammaste ilus ja puitmajade hubasuses.

Kesklinn seeläbi aga on kõigi jaoks õrn teema. See on otsekui Tartu linna süda. Sinna, kus peaks olema kõige rohkem ajaloolist arhitektuuri, tekib respondentide arvates rohkem ja rohkem koledat uut arhitektuuri. Loodetakse, et harjutakse, püütakse olla optimistlikud ning näha Tartut 10 aasta pärast ilusamana kui praegu.

Õnneks on vastanute jaoks olemas mingisugused Tartu kantsid, millest kinni haaratakse ja millele "usk ilusatesse hoonetesse rajatakse". Olgu selleks siis Raekoda, Tartu Ülikooli peahoone, sünnitusmaja, Toomkirik, Ropka mõis, Kaubahall või Kapitali ristmik. Usutakse, et hästi on võimalik ja hästi peakski. Ja seeläbi näivad kõik analüüsitud viis respondenti olevat aatelised Tartu linna elanikud.

4.5 Väärtused seoses Tartuga (KRISTIINA ESPENBERG)

Analüüsimaks intervjueeritavate väärtusi seoses Tartuga, olen jaotanud väärtuste koodi allteemadeks, millest kokkuvõttes peaks välja tulema, et kuidas inimesed Tartut näevad, mida peavad oluliseks ja milliseid omadusi nad väärtustavad.

Tartule iseloomulikud tunnused

Enamus vastajad tõi Tartule iseloomuliku tunnustena välja selle, et see on ilus ja rahulik, et siia tülles on kohe hea, soe ja kodune tunne.

- Tunne kohe on absoluutselt teine, tuled siia on absoluutselt teismoodi kõik. Siin on rahulikum, elutempo on palju kergem ja rahulikum ja hoopis teismoodi (1N40).*
- Kui siia, tead, kaugelt tuled ja niimoodi kui siia Tartu saad, siis ... paus (ohkab) siis ta on ikka ütlemlata soe tunne. Ausalt. (3N44)*

Oluline pea kõigile intervjueeritavatele on ka haljastus, parkide olemasolu ja Tartu üleüldine rohelust.

- Mulle meeldib Tartu, selles suhtes, et ükstakõik praktiliselt, kustkohast sa Tartusse sisse sõidad,*

sa sõidad rohelusse [...] (3N44)

Kõik vastanud tõid välja ka selle aspekti, et Tartu linnapildis võib ringi liikumas näha enamjaolt nooremapoolset elanikkonda- palju on noori, eriti just üliõpilasi ja see ongi see, mis teeb Tartus selle, mis ta on.

•*Tartus tunned end alati nooremana, selles mõttes on väga positiivne tunne, et igavene tudeng oled nagu, ei muretse nagu midagi... (1N43)*

•*[...]palju noori. Ja noh... see on üks osa Tartust. (4M42)*

Samuti mainisid pea kõik vastanud ka seda, et Tartus on kõik kiiresti ja mugavalt kättesaadav, olulised asjad on piisavalt lähedal, et oma asjatoimetused isegi jalgsi liikudes ära ajada.

•*[...] kõik vajalikud asjad, kõik on käe-jala juures [...] (2N40).*

•*Tartu on väike, miks mulle Tartu ka meeldib, Tartu võid jumala rahu ühest linna otsast teise kõndida [...] (3N44)*

Vastuste hulgas leidis aga ka ainulaadseid ideid Tartu iseloomustamiseks:

•*On ikkagi see Emajõe Ateena. Tavaavastus, stiilne, vanast ajast tulenev ja noh. (4M42)*

•*Tartu on selline tavaline... vana...Saksa... ülikoolilinn, kes peab ennast kuidagi elus hoidma. (5M49)*

Peamine erinevus Tartu iseloomustamisel seisnesid eelkõige selles, et kas seda peeti pigem avatuks või omaette hoidvaks linnaks. Siinkohal võtan aluseks küsimuse: „Kas Tartu maja oleks mõeldud üldiseks kasutamiseks?“ Enamasti olid inimese enda kokkupandud majad siiski kõigile ligipääsetavad, avalikud hooned. Oli aga üks vastaja, et pani Tartu maja kokku oma isiklikuks otstarbeks, ehitas selle eramajana ja see sümboliseeris tema jaoks Tartut kui vaikset ja eraldi omaette hoidvat linna.

•*Üldiseks jah, see oleks selline avalik koht, kuhu saaks koguaeg minna ja seal aega veeta (1N43)*

Eelnevast selgub, et tartlased ise peavad enda kodulinna nooreks, ilusaks, rahulikuks, rohelineks, avatuks ja oluliseks peetakse lähedust ning kättesaadavust.

Tartule iseloomulikud kohad/ piirkonnad ja ehitised

Välismaalastele näitaksid kõik meie valimist eelisjärjekorras kesklinna. Suhtumine sellesse on eelkõige positiivne, seda peetakse linna kõige esinduslikumaks osaks ja just seetõttu ollakse vägagi kriitilised seoses ehitustegevusega kesklinnas, pooldaval seisukohal oldi aga seal läbi viidavate restaureerimistöode suhtes. Populaarsemateks kohtadeks, mida turistidele näidata sooviti osutusid Toomemägi, Rüütli tänav, jõe kallas, muuseumid, ära mainiti ka kohvikud ja erinevad linnaosad. See tähendab, et just need on kohad, mida inimesed väärtustavad Tartu juures.

Ehitistest toodi esile mitmeid Tartu Ülikooli õppehooneid (eelkõige peahoone), ka erinevaid sildasid (Kaarsild, Inglisild ja ka kunagine Kivisild), Raekoda, teater Vanemuine, esines ka

väheke originaalsemaid mõtteid, nagu näiteks Jaani kirik, Antoniuse gild ja ühele vastanutest oli vägagi südamelähedane Ropka mõis.

- [...] alati läheb süda soojaks, kui vaadata, kuidas Ropka mõis on restaureeritud. See on üks Tartu pärle ausalt- öeldes. (4M42)
- [...] gruppidena käivad nad seal Toomemäel... [...] seal on need vanad ehitised ja ... üldse kena park seal juures [...] (2N40)

Kuid samas ei taheta, et välismaalased uemat poolt Tartust üldse ei näeks, eeldatakse pigem, et kuna uuemad hooned on seotud peamiselt äri ja kaubandusega, siis ei ole seal sees midagi vaadata ja linnapildis jäävad need niikuinii kõigile silma.

- Aga see on ju nagunii silmale näha. [...] noh, meil ei ole seda uut niipalju, et kui sa seal ütleme selles südames liigud, siis need on kõik ju näha. Ja ja valdavalt on nad ju tegelikult äri- või kaubanduskeskused, et mis sa sinna sisse ikka lähed. (3N44)

Erinevate linnaosade elanike arvamused üksteisest eriti ei erinenud. Kõik pidasid oluliseks Tartu kesklinna ja ajaloolist tausta. Huvitav oli see, et kui naisterahvad kesklinnast, Annelinnast ja Ihastest iseloomustaksid Tartut kesklinna läbi, siis meessoost isikud Tammelinast ja Tähtverest teeksid seda erinevate linnaosade kaudu, et näidata tõelist ja realistlikku pilti linnast.

<i>Intervjueeritav</i>	<i>Linnaosa</i>	<i>Tartule iseloomulikud piirkonnad ja mulje</i>
1N43	kesklinn	•Kesklinn, ajaloolisus
2N40	Annelinn	•Kesklinn, ajaloolisus ja uudsus
3N44	Ihaste	•Kesklinn, ajaloolisus, uudsust näevad ise
4M42	Tammelin	•Erinevad linnaosad, reaalsus
5M49	Tähtvere	•Erinevad linnaosad, reaalsus ja ajaloolisus (muuseumid)

Sellest kõigest võib tuletada hüpoteesi, et tartlased soovivad turistile jätta linnast akadeemilist ja väarikat muljet. Pigem eelistatakse näidata kohti ja hooneid, millel on ajalugu ja mis on Tartu linnapildi osaks olnud juba pikemat aega.

Tartu samastamine, vastandamine

Tartut samastatakse eelkõige just ülikooliga. Linna tutvustamisel rõhutakse sellele, et Tartu on ülikoolilinn, mistõttu võib seda nimetada ka nooreks linnaks, kuna siin võib tänavapildis näha tunduvalt rohkem noori inimesi kui üheski teises Eesti linnas.

- Kõigepealt esitaks kui ülikooliga linn või niimoodi. (1N43)

Loetledes Tartule iseloomulikke tunnused hakkasid enamik intervjueeritavaid seda võrdlema Tallinnaga, mis toodi oma linnale vastandiks. Tartu suhtes olid neli vastajat viiest meelestatud positiivselt, rõhudes linna headele omadustele ja külgedele. Tallinnat aga peeti just

vastupidiseks Tartule, tuues välja pigem negatiivseid tunnuseid.

- Et kui nad Tallinnas niikuinii käivad, siis nagu annad võrrelda selles mõttes, et vaikne, ilus, puhas, keegi kuhugi ei kiirusta, selles mõttes, et tutvustaksin niimoodi.* (1N43)

Vertikaalanalüüs

<i>All-teema</i>	<i>Märksõnad</i>
4.1 Tartule iseloomulikud tunnused	<ul style="list-style-type: none"> •Rahulik •ilus, puhas, vaikne •rohelist täis •asjade lähedus, kättesaadavus •noortest tulvil •avatud kõigile
4.2 Tartule iseloomuliku kohad/ piirkonnad ja ehitised	<ul style="list-style-type: none"> •Kohad/piirkonnad <ul style="list-style-type: none"> ×sinduslik kesklinn (ehitustegevuse suhtes kriitika, restaureerimine aga soositud) ×Toomemägi ×muuseumid ×Rüütli tänav ×jõe kallas ×kohvikud, erinevad linnaosad •ehitised <ul style="list-style-type: none"> ×Tartu Ülikooli hooned ×erinevad sillad ×Raekoda ×teater Vanemuine ×Jaani kirik, Antoniuse gild, Ropka mõis •soovitakse jätta Tartust akadeemiline ja väärkas mulje- eelistatakse näidata ajaloolise taustaga kohti, ehitisi
4.3 Tartu samastamine, vastandamine	<ul style="list-style-type: none"> •Samastatakse ülikooliga •vastandatakse Tallinnaga

Horisontaalanalüüs

<i>Intervjuu</i>	<i>I all-teema</i>	<i>II all-teema</i>	<i>III all-teema</i>	<i>üldiselt</i>
1N43	<p>- rahulik: <i>No, rahulik on.</i></p> <p>- lähedus/ kättesaadavus: <i>No, kõik poed on lähedal, kool on lähedal, busipeatus on ka. /---/ igale poole on hea minema.</i></p> <p>- Aga vot, et muidu on hästi roheline, ilus ja puhas.</p> <p>- nooruslik: <i>/---/igal pool on tudengid, pargis loomulikult jah muru peal. Tartus tunned end alati nooremana, selles mõttes on väga positiivne tunne, et igavene tudeng oled nagu, ei muretse nagu midagi...</i></p>	<p>- Toomemägi: <i>Me jahutame tavaliselt seal üleval Toomemäel.</i></p> <p>- ülikooli hooned: <i>/---/ ülikooli linna ja kõik kesklinnas kuulub peaaegu ülikoolile.</i></p> <p>- Inglisid: <i>Kuskil oleks mingi Inglisid näiteks/---/</i></p> <p>- kohvikud: <i>Pargis mingisugused kohvikud /---/</i></p> <p>- Ajaloolisus ja väärikus: <i>Ma arvan, et ma näitaks jah sellist väärikut meil siin. Mina näitaksin kõigepealt ikka seda ajaloolist poolt ja mis veel</i></p>	<p>- vastandab Tallinnaga: <i>Et kui nad Tallinnas niikuinii käivad, siis nagu annad võrrelda selles mõttes, et vaikne, ilus, puhas, keegi kuhugi ei kiirusta /---/</i></p> <p>- sarnasused väikelinnadega: <i>Viljandi mulle meeldib väga, hästi rahulik selline linn. Sinna sobiks sellepärast, et see on ka rahulik ja roheline.</i></p>	<p>- positiivne Tartu suhtes</p> <p>- väärtustab traditsionaalset</p> <p>- harjub muudatustega</p>

<i>Intervjuu</i>	<i>I all-teema</i>	<i>II all-teema</i>	<i>III all-teema</i>	<i>üldiselt</i>
		<p>vaadata.</p> <p>- Ma ei lähe ju Annelinna näitama, seda on igal pool, igas linnas.</p> <p>- Seda uuemat... no lähed ju niikuinii poodi ja vaatad, et mis teil siin on.</p>		
2N40	<p>- lähedus/kättesaadavus: /--/kõik vajalikud asjad, kõik on käe-jala juures /---/</p> <p>- rõõmus, ilus: Eino, ikka selline heledam, rõõmsam, ilusam.</p> <p>- isiklik, vaikne, omaette: Ei ma arvan, et Tartu oleks selline isiklik, vaikne, era, omaette.</p> <p>- mõnus ja sõbralik /---/ siuke mõnus väike linn. Ju-ust... sõbralik jaa...</p>	<p>- Toomemägi: /---/ gruppidega käivad nad seal Toomemäel... /---/ seal on need vanad ehitised ja... üldse kena park seal juures /---/</p> <p>- muuseumid, Vanemuine: No, ma ei tea, muuseumid ja... ja mis siin ikka, Vanemuises käiks ära võib- olla, teatris...</p> <p>- Rüütli tänav</p> <p>- Raekoda ja Kaarsild: /--/ minule meeldib Tartu, mulle meeldib Tartu Raekoda, mulle meeldib Kaarsild, mis seal on, selline pilt on mul Tartust.</p>	<p>- vastandamine Tallinnaga: /---/ kõrged tornid ja kiired autod ja... las need jäävad Tallinna, seal on minu meelest nii kärarikas ja... mulle ei meeldi seal, oled pool päeva ja juba oled nii närviline, et tahad kohe tagasi tulla... ja juba need vahemaad seal... üks linnajagu ja teine linnajagu ja... sõidad bussiga sealt tund aega, siin saab tunni ajaga ühest linna otsast teise ära kõnnitud...</p>	<p>- Positiivne suhtumine Tartusse</p> <p>- väärtustab traditsionaalsust ja kultuuri</p> <p>- olulised on ka muutused ja linna areng</p>
3N44	<p>- rohelus: Mulle meeldib Tartu selles suhtes, et ükstkõik praktiliselt, kustkohas sa Tartusse siise sõidad, sa sõidad rohelusse /---/</p> <p>- lähedus/kättesaadavus: /---/ Tartus võid jumala rahus üest linna otsast jalgsi teise kõndida /---/ Jah, niiet selles suhtes on Tartu mõnus. Aga Tartu on just parasjagu nihuke. Niisugune õige suurusega.</p> <p>- nooruslik: Tartu on selline noore hingega... noore hingega linn.</p> <p>- rõõmus: /---/ selles suhtes mulle Tartu meeldib, et ta on rõõmus (värvilised majad)</p> <p>- hea ja soe: /---/ head ja sooja. Kui siia, tead, kaugelt tuled ja niimoddi kui siia Tartu saad, siis... siis ta on ikka ütlemata soe tunne.</p> <p>- Tartu vaim: /---/ sul on see oma linna tunne olemas.</p>	<p>- kesklinn ja Toomemägi: no vaata, kui sa seal südalinna liigud, siis see an... see annab seal ütlemata seal... jõe ääres ja sellel Rüütli tänaval ja... niid muidugi Jaani kiriku ja ja... ja sis... kuhu kindlasti alati viiksin, Antoniuse... ja olen viinud ka Antoniuse gildi. Kogu see õu ja kogu see asi, mis seal hingama ja elama hakkab, toomemägi!</p> <p>- Tartu vaim: Minu arust on siin see Tartu vaim ikka kindlalt olemas. Ja järjest suuremaks ja tugevamaks läheb.</p> <p>- vana ja väarikas koos uuega: Vana ja väarikana. Noh, meil ei ole seda uut niipalju, et kui sa seal ütlemata selles südames liigud, siis on kõik ju näha. Tartus on mõlemat. See on sihuke mõnus miks.</p>	<p>- samastamine teiste euroopa linnadega: Ja kui ütlemata teisi Euroopa linnu siin mõelda, siis noh, siis noh igal on neil oma hingus ja vot seda hingust tahaks Tartus, tartus näidata ja Tartus on minu arust ikkagi see olemas.</p>	<p>- positiivne, kuid murelik suhtumine: Mulle meeldib Tartu. Just see hingus ja see, ja see soojus.</p> <p>- väärtustab vana, ajalugu</p> <p>- oluline on oma linna tunne ja Tartu vaim</p> <p>- rõhutab ka linna nooruslikkust</p>
4M42	<p>- Emajõe Ateena: No minu jaoks... /---/ On ikkagi see Emajõe Ateena. Tavaavastus, stiilne, vanast ajast tulenev ja noh.</p> <p>- nooruslikkus: See on: palju noori. Ja noh... See on üks osa Tartust.</p> <p>- struktuur, funktsionaalsus</p>	<p>- kesklinn: Tartu kesklinnast peaks alustama.</p> <p>- erinevad linnaosad: Kui mul on aega, siis ma käiks kõik kohad läbi. Annelinna ka näiteks. Hiinalinnas käiks ka.</p> <p>- muuseumid: Kindlasti käiks Tartu linna muuseumid läbi.</p> <p>- Ropka mõis: See park, see mõis, see kompleks. See on</p>	<p>- vastandus Tallinnaga: Võrreldes Tallinnaga loomulikult on Tartu on Tartu ikka. Aga kindlasti, Tallinn see on midagi allpool arvestust minu jaoks.</p> <p>- samastamine Pärnuga: Pärnu on säilitanud niisuguse oma vana aja hõngu.</p>	<p>- Positiivne suhtumine Tartusse</p> <p>- silmapaistev vaenulikkus Tallinna suhtes</p> <p>- väärtustab ajalugu ja vanemat arhitektuuri</p>

<i>Intervjuu</i>	<i>I all-teema</i>	<i>II all-teema</i>	<i>III all-teema</i>	<i>üldiselt</i>
		<i>üks Tartu pärle ausalt- öeldes. - realistlik pilt: Võimalikult jah. Ei üle ilustades ega maha tehes.</i>		
5M49	<i>- Tartu on selline tavaline... vana... saksa... ülikoolilinn, kes peab ennast kuidagi elus hoidma. - Viimane Tartu ongi see Tallinna ülikool (Tartu Kaubamaja)</i>	<i>- erinevad linnaosad: Mina tavaliselt tutvustasin neile linnaosasid. - muuseumid: Eks me jah näitame neid oma jah... praegu siin... muuseume /---/ - ajalooline aspekt Tartus puudub, elu on oluline</i>	<i>-samastamine Tallinnaga: Ta (Tartu) on eklektiline niuke /---/ Tallinn on samamoodi praegu vist - samastamine teiste Euroopa linnadega (neg.): pärast ehitati siis see Ülejõe, aga seda on kogu maailm täis ju. Minu arvates ükskõik kus te Euroopas lähete sellised suured nii öelda kasarmud ehk kortermajade rajoonid on igal pool.</i>	<i>- pigem negatiivne suhtumine - kriitiline linnaplaneerimise osas - väärtustab nii ajaloolist kui ka uut, kui "sobib ansambliisse"</i>

Kokkuvõte

Tartu inimesed väärtustavad linna ajaloolisust, akadeemilisust ja väärikust, kuid samas ka nooruslikkust. SPEamiseks vaatamisväärsuseks peavad intervjuueeritavad kesklinna, otsesid erinevusi erinevate linnaosade elanike eelistuste vahel siinkohal välja ei tule.

Olulised märksõnad vastanute jaoks Tartu kohta- ilus, puhas, rahulik ja vaikne. Meie valimis esindatud linnaelanikud kohanevad muutustega kergesti ja on arengu ning edasimineku pooldajad nii kaua, kui see ei puuduta kesklinna. Südalinn on nende jaoks Tartu visiitkaart ja enne, kui seal midagi tegema või ehitama hakatakse, tuleb see vastanute arvates täpselt läbi mõelda, et kuidas see ümbrusesse sobitada. Siit saab tuletada hüpoteesi, et ollakse kinni ajaloolises linnapildis.

5. Kokkuvõte

- Milline on tartlase kujutluspilt oma kodulinnast, kuidas ta seostab end sellega (või järsku ainult mõne osaga sellest)? Milline on suhtumine Tartu linna?
- Mida inimene väärtustab Tartu juures, mida ta peab oluliseks? (→mida näitab turistile, milline oleks maja TARTU)
- Milline on suhtumine praegusesse olukorda Tartu ehitustegevuses? Kas see on muutunud või jäänud püsima? Mis on mõjutanud ja mõjutab suhtumise muutumist?
- Milline on vastaja tulevikunägemus Tartust?
- Milline on vastaja identiteet Tartu linna elanikuna?
- Väga raske on analüüsida linnaosade kaupa, sest meil oli ainult üks inimene ja siinkohal hakkab mängima ainuüksi inimese iseloom, see, kas ta on loomult aktiivne või passiivne, negatiivselt või

positiivselt meelestatud; mängima hakkab see, mida ta näeb, kuidas ta seda näeb ja mida ta näha tahab. See sõltub inimeste iseloomust. Teisalt mõjutavad näiteks ka inimese töö ja huvid – kui inimene seotud ajalooa, siis ideaalis näeb ta mineviku-Tartut oma imposantsete kaunite hoonetega ning igasugune uus läheb nende minevikupildiga vastuollu.

- Üldiselt suhtusid inimesed Tartusse positiivselt, tundsid ühtekuuluvustunnet terve Tartu linnaga, pidasid ennast pigem lihtsalt tartlaseks, kui konkreetse linnaosa elanikuks. Tuli välja, et need inimesed, kes elasid linna südamele lähemal, nende jaoks oli Tartu väiksem, nad tundsid ühtekuuluvustunnet pigem enda linnaosaga kui terve Tartuga. Teisi linnasosasid kritiseeriti vaid niipalju, kuivõrd toodi argumente põhjendamaks, miks elatakse just oma linnaosas ja mitte mõnes teises.

- Tartu linnaelanikud väärtustavad linna ajaloolisust, akadeemilisust ja väärikut, kuid samas ka nooruslikkust. Peamiseks vaatamisväärsuseks peavad intervjuueeritavad kesklinna, otsesid erinevusi erinevate linnaosade elanike eelistuste vahel siinkohal välja ei tule.

- Meie intervjuudest tuleb välja, et kesklinna, Annelinna ja Ihaste elanikud peavad oluliseks linna iseloomustamisel just kesklinna piirkonda, samas kui küsitletud Tammelinna ja Tähtverest näevad Tartut kui ühtset tervikut pidades tähtsaks just realistlikku linnapilti.

- Meie valimis esindatud linnaelanikud kohanevad muudatustega kergesti ja on arengu ning edasiminekuga pooldajad nii kaua, kui see ei puuduta kesklinna. Südalinn on nende jaoks Tartu visiitkaart ja enne, kui seal midagi tegema või ehitama hakatakse, tuleb see vastanute arvates täpselt läbi mõelda, et kuidas see ümbrusesse sobitada. Siit saab tuletada hüpoteesi, et ollakse kinni ajaloolises linnapildis.

- Suhtumine praegusesse ehitustegevusse on küllaltki kriitiline, mis on tõenäoliselt tingitud sellest, et meedias on kesklinnaga seotud ehitistest palju juttu olnud. Peamine, mille üle kurdetakse, on Kaubamaja ehitamine, bussijaam tema väiksuse ning ehitusstiili tõttu. Mõned leiavad, et ka Plasku on kole.

- Siiski tuuakse välja ka positiivsemaid nähtusi Tartu ehitustegevuses – vanade hoonete restaureerimine, silla ehitamine jne. Peamine, mida intervjuueeritavad rõhutavad, on see, et hoone peab sulanduma ümbritsevasse ansamblisse. Uutesse hoonetesse kui sellistesse, eriti kui need asuvad väljaspool kesklinna, suhtutakse positiivselt. Arvamus hoonetesse oluliselt pole muutunud, nendega lihtsalt harjutakse aja jooksul, lepitakse. Muutuse põhjuseks võib olla ka hoonete funktsioon (nad võetakse omaks, sest neid kasutatakse), aga põhiline muutuse põhjustaja on siiski aja faktor.

- Intervjuudest tuli välja, et inimesed kasutasid meie-nemad vastandamist, rääkides ehitamisest: nemad- keegi väljaspool Tartut, linnajuhid, ärimed, kes ehitamist läbi viivad; meie- tavaline linnaelanik. Vastandamine näitab juba Tartu-identiteeti, keda peetakse omaks ja keda mitte.

Tundub, et tugevama identiteediga vastajad olid teadlikud linnaehitusele mõju avaldavatest teguritest, aga uskusid ikkagi, et tulevik kujuneb selliseks, nagu nad tahavad (ilusaks, helgeks).

Lisa 1

Intervjuude transkriptsioonid

1. Intervjureeritav:

naisterahvas (emakeeleks vene keel)

Vanus: 43

Aeg: 14.03.06

Koht: töökoht kesklinnas

Mis linnaosas Te elate?

Siinsamas üle jõe, kesklinnas põhimõtteliselt.

Kui kaua olete Te siin elanud?

Mhm...Kuusteist aastat... või viisteist... peaaegu kakskümmend.

Kas Te olete elanud koguaeg Tartu kesklinnas või olete vahepeal kolinud ka?

Mhm....

Kus Te elasite 13 aastat tagasi, enne kui kesklinna kolisite? Olete Te kolinud ka linnaosade vahel?

Ma elasin enne Mõisavahes, see on Annelinnas. Ja siis Shanghais ka, no seal taga Hiinalinnas.

Et ühesõnaga kõigepealt, kui Te kolisite Tartu... olete Te sündinud Tartus?

Ei, ma olen sündinud Saksamaal.

Nii...

Ja tulin Eestisse, kui ma olen ühe aastane. Tulin koos vanematega siia.

Ja siis olete elanud Tartus?

Kõigepealt Tallinnas, siis Mõisavahes ja Hiinalinnas ja nüüd olen siis kesklinnas.

Mis pani Teid otsustama oma praeguse elukoha kasuks? Miks otsustasite kolida just kesklinna?

Kesklinna kolisin ma nii, et nüüd on mul oma perekond. Ja siis me otsustasimegi siia kolida.

Meil lihtsalt oli siin korter ja siis me kolisime.

Selge. Nüüd ma paluksin, et Te kirjeldaksite oma elurajooni, et millisena Te seda näete. (vastaja vaikib ja vaatab küsivalt otsa) Milline on Teie üldpilt sellest? Mis Teile meeldib, mis ei meeldi selle juures?

Oi, see on nii raske... no, mulle meeldib.

Aga mis Teile seal meeldib?

No, kõik poed on lähedal, kool on lähedal, bussipeatus on ka. Mul lapsed käivad siin koolis ja igale poole on hea minema. Mulle ühesõnaga meeldib.

Väga hea. Aga mis on see, mis nagu riivab silma/ ei meeldi.

Ei, mulle meeldib kõik. No, võib-olla siis parkimisruumi on ainult vähe tegelikult. Kui sõbrad külla tuleb, siis ei ole mitte kuskile panna, kõik on täis.

Et majaanikel on kõigil oma kohad juba olemas?

No, seal ei ole oma kohad, seal ikkagi ei olegi kuhugi panna. Praegu on küll laiem natuke, aga on kogu aasta probleemiks ikka. No, üle jõe on samad probleemid, kesklinnas on igal pool sellised probleemid. Sealpool on veel see, et kõik on tasuline ja siis ongi parem minna ikka bussiga. Ja mina tean, minul sõbranna kogu aeg kaebab, et mingi kindel koht, ei saa mitte kuskile mujale panna kui oma koht, ei saa juurde midagi osta. Ja kui keegi tuleb ei saa auto panna ka ju. No see on näiteks minult probleem.

Selge, see on nüüd seoses Teie enda linnaosaga. Aga kuidas Te iseloomustaksite Tartu tänast linnapilti? Selles mõttes just, et kuidas Teile meeldib... kuna see uurimus on seoses arhitektuuriga, siis et kuidas Teile Tartu üldiselt meeldib näiteks võrreldes teiste linnadega.

Millisena Teie Tartut näete? On see hea koht elamiseks?

No, mulle meeldib oma koht... ma ei tea.

Aga mis on selleks plussiks, et Te elate Tartus pigem kui Tallinnas?

No, ma ei tea, ma elan siin juba kakskümmend aastat, sellepärast ma ei tea, kuidas on teises linnas elada. No, rahulik on.

Aga kui palju Te ise ringi liigute, et kas Te käite erinevates linnades, näiteks Viljandis, Pärnus, Tallinnas... või olete suhteliselt Tartu keskne?

Muidugi ma olen Tallinnas ja Pärnus ja Tartus, aga mulle meeldib siin.

Mhm... aga kui Te peaksite rääkima erinevatest Tartu linnaosadest, no Te olete ikka liikunud linnas ringi ja külastanud erinevaid linnaosaid, et kui Te siin ringi liigute, et kus Te end kõige paremini tunnete? Või on Teie jaoks Tartu pigem ühtne?

Mul on selline tunne, et ühtne jah. Et ma ei hakkaks seda linnaosade kaupa lahti tegema.

No, selge. Aga siis on selline küsimus, et kas Te olete teinud koostööd teiste oma linnaosa elanikega?

No, meil on korteriühistu seal olemas. No, see on vist igas majas. Või kõigis ikka ei ole. Ma ei ole kindel, aga ma arvan, et kõigis on... no, mul on selline tunne.

Kuidas Te tunnete, et kas Te olete oma linnaosa elanikega nagu rohem seotud kui teiste inimestega? Näiteks oma korteriühistuga? Mis eesmärkidel oleksite nõus koos nendega tegutsema?

Ausalt öeldes, ma ei oska öelda, kõik minu tuttavad elavad kesklinnas, siis teiste kohta nagu ei oska öelda. Mina ei ole ühistus aktiivne, aga korteriühistu on aktiivne, jah. Mina olen koguaeg tööl ja kui mina koju tulen, siis kõik magavad juba. Ühistu on väga aktiivne. Parklat laiendati nüüd natukene ja kõik on nüüd normis. Meie maja on hea ja ühistu on normaalne.

Et sellega olete Te rahul?

Jah

Aga ise ei ole Te mingisugust koostööd teinud?

Jah... maksan makse (*naerab*) ja arvan, et sellest aitab küll. See on piisav koostöö.

Aga siis läheks selle teema juurde, et kui Te mõtlete arutelude peale, mis on Tartus olnud seoses uute ehitistega, siis mis Teie esimesena sellega seostub?

Tartu kaubamaja (*naerab*). Minu arvates küll. See on nagu esimene asi, mis tuleb meelde, on Kaubamaja.

Milline on Teie suhtumine sellesse, et Tartu Kaubamaja siia ehitati?

Kunagi kui projektid välja tulid, siis tuli palju kriitikat selle peale. See on loomulik. Mulle ei meeldinud see kohe üldse.

Aga mis Teie jaoks see probleem on selle juures?

No, ta on liiga suur ja ta absoluutselt ei... mhm... ta on nagu kivi. Ta ei ole isegi nagu kivi vaid selline karp. Ta on liiga suur, liiga kandiline. Ta absoluutselt nagu kuidagi linna nägu ei sobi... ei sobi linna ja Vanemuise kõrvale ja üldiselt nagu paneb kinni kõik. Ta ei sobi siia sisse kuidagi, noh. Ta on absoluutselt nagu selline... no, võõrkeha. Ja kesklinna ei tohi selliseid asju üleüldse lubada ehitada. No, sellised nii suured ja nii kandilised.

Kas Teie jaoks on nagu probleem see, et see ehitati just kesklinna või on pigem probleem see, et selline hoone üldse Tartu ehitati?

Ei, no asi on.... praegu need kaubanduskeskused igal pool ehitatakse ja selles ei ole nagu probleem.

Kas see ei meeldiks Teile siis ka, kui see oleks ehitatud sinna Tartu Näituste juurde veidi linnast välja?

No sinna jah. Sinna sobiks ta küll jah palju paremini. Sinna angaaride juurde üks veel, see ei oleks kedagi seganud, see ei muuda midagi. Aga, et kuskil kesklinnas selline asi. No mingi imelik peab ju olema, kes selle välja mõtles. Üks asi on, kes seda mõtleb välja, teine asi on, kes seda lubab ehitada ja kes ehitab. No, kes ehitab, nendele on käsk antud, et nii tuleb ehitada. Nemad ei saa vaielda, aga need, kes lubavad sellist asja üldse tekkida... see on kummaline asi.

Et ühesõnaga Teie ei meeldi see siinamaani?

Kui sa oled sees, siis nagu ei huvita, mis ümber on, et sees ei ole midagi. Aga kui... no jah, silmad nagu harjuvad juba ära, aga ikkagi, kui tuled linna ja ... harjumatu, et ei näe kohe Vanemuiset.

Aga kui lähedalt see probleem Teid üleüldse puudutas? Kas Te võtsite ise ka sel teemal sõna?

No, mis siin ikka teha. Üks artikkel rohkem, ühed kirjad vähem, mis seal vahet. Ei meeldi, ei meeldi. Niikuinii keegi ei hakka seda lammutama, onju? Mis seal vahet, kui ta mulle ei meeldi. Kui ta

juba on ehitatud... võtke kasutusele ja ongi kõik.

Aga selles mõttes, et Kaubamajas Te ikkagi käite?

Käime jah, iga päev. No, ma töotan siin üle tee lihtsalt. Käime sööki ostmas ja nii et šoppamas nagu harva, aga ... no, pangad on seal ja no selles mõttes jah. Aga pank on nagunii siin lähedal, see Hansakeskus. Aga sularahaaparaat on ainult seal. Mitte šoppamas, pigem söök ja pank ikka.

Et see on siis ikkagi kasulik?

No, jah, kui asjad kõik seal on, aga kui siia ehitatakse veel uus, siis ma ei usu, et kaubamaja jääb üksinda kohaks, kuhu saab minna. Siis on juba valikuvõimalust. Praegu lihtsalt, et ... jah, mugavam ja saab kiiremini ja niimoodi. Valid selle, mis on ju mugav, aga kui on juba valik, siis valid midagi muud.

Kui Te nüüd mõtlete õnnestumistele ja ebaõnnestumistele viimase aja ehitustegevuses, siis millised näited Te tooksite?

No, ebaõnnestumine minu jaoks on Tartu Kaubamaja ja bussijaam ka ebaõnnestunud, absoluutselt.

Aga mis Teile bussijaama juures ei meeldi?

Ta on liiga väike ja ebasobiv....meile ei tule ju uut bussijaam ka. Sinna lihtsalt ehitatakse juurde kaubanduskeskus ja see bussijaam jääb nii nagu ta on. Nad ütlevad küll, et bussijaam tuleb siia, kus on see raudtee. Siis kui tuleb, siis vaatame, aga momendil... Aaa... ja veel ebaõnnestunud hooned... Vaksal, raudteejaam ise on nii vana ja jube, aga see ei ole lihtsalt veel korda tehtud.

On viimasel ajal midagi ehitatud, mis Teile head meelt ka tekitab?

No, see Kaubahall on ilus. No see, mis seal nüüd juurde ehitati. No, seal on enne ka see olemas olnud, aga nüüd ehitati juurde. Ja siis on Annelinnas need kolm uut suurt maja. No, kokkuvõttes, võrreldes teistega, on need enam- vähem, jah. Praegu ehitatakse ju igal pool. No seal teisel pool on ka Jaama tänaval need uued...

Kuidas Te nendesse Jaama tänava uutesse elurajoonidesse suhtute?

Ah! *Takie karopki!* Need on ka kandilised ja ilma katusega absoluutselt, nagu akvaariumid-suured aknad ja keldrit ei ole. No ma ei tea, ma ei saa aru, kes seda ostab. See on, ma ei tea... no, seal on üks eraldi maja ja siis on kaheperekonna peale. Üksikud majad, seal on kolm tuba ja... *uusaš*. Vahi tänaval on vist kah mingid uued... Vahi on nii kaugel, las ehitavad, mida tahavad. Et selles mõttes, et kus sa ikka käid ikka tihadamini, see nagu rohkem on oluline ja puudutab. Selles mõttes, et neid sa nagu näed. Aga see, kus mujal midagi ehitatakse ja renoveeritakse, sellega nagu läheb aega. Ajalehtedes oli ju- see on ilus, see sai preemia, see on väga hea. Siis lihtsalt vaatad kõiki, et Oh! Sellised majad on, näiteks. Aga rohkem nagu midagi, mis meeldiks... (*mõtleb*) no, midagi meeldib. Mulle meeldib see maja, mis minu maja kõrval Uuel tänaval on, see neljakorruseline.

Mis Teile selle juures meeldib?

No, lihtsalt. Ta on täiesti uus maja ehitatud nüüd. Seal oli üks väike puumaja, see territoorium lammutati ära ja tehti see uus maja, jõulude ajal hakati sisse kolima. No, see on neli korrust, ei paista kuskile, silmale ei hakka, nagu tuleb mingi must-punane sinna Kalda tee lõppu. Sellistes värvides...

Et võiks olla väheke tagasihoidlikum?

No, loomulikult. Mõned uued majad on liiga kirkad, aga mõned on päris ilusad. No, ma räägin see maja seal minu juures. Ja seal praegu jälle lammutatakse kaks maja ja siis tuleb midagi uut. No ja siis need Raatuse ühiselamu juures on niimodi, on omavahel mitte kuidagi... võib- olla nii peab olema, me oleme harjunud, et majad ühes rajoonis on ühte moodi enam vähem. Nii nagu Luha tänavale on pandud kolm ühesugust, nad on nagu aru saada, et nad on nagu omamoodi ja kokku mõeldud. Aga Raatusel... kui eraldi võtta, siis nad on ilusad majad, aga kui kokku vaadata, siis mõtled, aga et miks nad peavad kõik nii erinevad olema- erinevad värvid, erinevad stiilid. Selles mõttes ei saa üldse aru. Et kui erandi võtta, siis ilusad majad.

Et Teie arvates siis kui midagi ehitatakse, siis peaks vaatama üldist pilti?

Loomulikult. Nii nagu kesklinnas räägitakse praegu selle kaubamaja kohta, et seda ei ole sinna üldse vaja.

Aga on ka ehitisi, millesse teie suhtumine aja jooksul muutunud on? Kas on midagi, mis Teile ei

meeldinud, kui seda esialgselt planeeriti, aga nüüd olete tulemusega suhteliselt rahul või siis vastupidi, et algne plaan meeldis väga ja nüüd ei ole Te sellega üldse rahul?

Eriti ei jälgi nagu niimoodi. No, näiteks... Postimehes on projekt, selle uue, mis tuleb *Pläsku* juurde... on see projekt. No, kust ma tean, milline see välja näeb, kui see ikka tuleb tegelikult, onju. Ma olen näinud seda projekti, mis tuleb siia... vana kaubamaja asemel, et nagu projekti peal on päris ilus, päris normaalselt, aga ei tea, kuidas see välja näeb ja kuidas see sisse läheb.

Rääkides sellest Kaubamaja projektist, et kui Te nägite esimest korda seda Kaubamaja projekti, et milline see peaks välja nägema- kas Teile see meeldis?

Ei meeldinud, kohe ei meeldinud. Ta oligi siukene hall, kandiline ja postid- pikad, pikad. Ma mõtlesin, et miks see postid siis üldse vaja on, kui ta on niisama. Kas nad arvavad, et need postid peavad kaunistama kuidagi seda või.

Siin on toodud seda põhjendust, et need postid pandigi selleks, et ta sobiks rohkem Tartu üldpilti, kuna Tartu on ülikooli linn ja ülikooli sümboliks on postid...

No, seda arvasin mina ka... nad arvasid, et nad kaunistavad sellega, need postid kaunistavad seda kasti, aga.... nad ei pidanud seda üldse sellel kujul ehitama. Nad oleksid pidanud fantaasiat juurde panema ja seda, mis on ümber nende kaupluste... peab olema kuidagi teistmoodi. Nii nagu ütleme... mõtlevad välja... nii nagu nad ehitasid välja näiteks sedasama Postimaja ja siis ehitasid sinna juurde selle Kaubahalli. Siis nad panid nagu fantaasia tööle ja ei teinud seda päris kandilist. Ja oligi kogu lugu.

Agas nüüd tulemegi siis selle juurde, et mis Te just mainisite, et kunagi kui ehitati see Kaubahall, siis Teile meeldis, et see ei olnud nagu päris kandiline ja niimoodi, aga kuidas Te kirjeldaksite moodsat arhitektuuri? Mis on Teie jaoks moodne arhitektuur?

Tartu Kaubamaja, vot see on moodne, sellepärast, et stiil on selline, et oleks pigem lihtsam, nagu odavam ja siis kolime sisse ja hakkame raha kõvasti tegema. Minimalism on praegu kõikjal. Kõik peab olema lihtne, lihtne ja kiire ja mugav. Ma ei tea, kas see on moodne, aga nii tuleb praegu välja. (*naerab*)

Kui Te ütlete, et moodne arhitektuur on lihtne, kiire ja minimalistlik, et millised on siis ehtsad näited sellest Tartus?

Kaubamaja... (*naerab*) No ka elumajad.... aga no, elumajad on elumajad, need peavadki sellised olema. Et no kui on mitmekorruseline, et siis seal ei saa midagi välja mõelda, eksole. Aga kui sellised, no Kivilinna vastas üksteise kõrval seisavad, see ei ole ka... see ei kaunistata linna absoluutselt. Ma saan aru, et see oleks mingi kolmekorruseline, siis ma saan aru, et OK, las olla igat värvi, nagu lõbusam teha, aga mitte niimoodi, et väikesed koerakuudid. Et no, sellised ei meeldi.

Praegu ehitatakse Tartus väga palju erinevates linnaosades, aga mis Teie arvate, et kui ehitatakse midagi uut, et kas see peaks olema moodsas arhitektuuris või milline see Teie arvates peaks olema? Te räägite, et tuleks läbi mõelda, aga mis stiilis või kuidas Teie tahaksite seda näha siis?

Minu mõtted on minu mõtted, aga nad ehitavad ükskõik mida.

Agas see ongi selline fantaasia küsimus, et kui küsitakse Teie arvamust ja saaksite ehitada sellise maja, mis sobikski Tartu linna, et pigem milline võiks see maja välja näha?

No, Tartus on erinevad rajoonid, oma rajoonis oma stiil. Pigem tuleks ikka vaadata üldist pilti. Kui sa ikka kuskil seal Annelinna ehitad midagi, siis ei ole mõtet seal midagi ülikooli moodi meisterdada.

Et kui teha nagu kesklinna, siis peaks olema....

Seal pead arvestama, et kesklinn ja niimoodi. Nad tegid ju seda Londoni..no seda hoonet, mis ta ole enne- tühi koht. Nad tegid ju nii nagu võiks olla ilus ja ... aga sellega linn ka arvestab ju , et peab hea välja nägema. No seal oli enne ju tühi koht. Seal olid paljad seinad, katust ei olnud, aknaid ei olnud, midagi ei olnud, tühi koht ainult oli.

Et see nagu sobib oma kohta seal praegu?

Jah, see sobib jah, seda nagu ei märkagi. Lähed mööda ja ta on nagu kuidagi... ta nagu peakski olema. Ei saa nagu arvata, et ta on ehitatud nii viis aastat tagasi või seitse, kaheksa. Aga kui näed, siis vaatad, et jah, see on juba meie ajane asi.

Väga hea. Te olete nüüd rääkinud, et mis on Teie jaoks moodne arhitektuur, aga kui Te peaksite nüüd samamoodi mõne sõnaga kirjeldama ajaloolist arhitektuuri, siis kuidas te seda kirjeldaksite? Mis on Teie jaoks ajalooline arhitektuur? Millised oleksid mõned märksõnad?

Ah... (*ohkab*), no ei tea.

Aga tooge Tartu linnapildist mõni näide ajaloolisest arhitektuurist?

Ülikooli peahoone on hea näide. Tartus rohkem ei ole nagu, mille seast valida. Samas see Ülikooli muuseum seal Toomemäel ja Kohtumaja, mis on restaureeritud. Need on väga hästi tehtud. Need on vana maja on nagu korda tehtud, renoveeritud, need ei ole nüüd selles stiilis ehitatud, aga ta ei nõua ka eriti palju, kui teha nii aknad natuke teistmoodi ja mitte nii nagu praegu tehakse üldse ilma akendeta. No ma saan aru, et kaubanduskeskus peabki selline olema, aga noh...

Aga kas Te teate Ülikooli Lossi tänava õppehoonet Püssirohukeldri vastas? Kas see on Teie jaoks...

No, see sobib.

Kas see on Teie jaoks ajaloolise arhitektuuri näide või on see pigem uus arhitektuur?

No, ma arvan, et see on tehtud ikka nagu ülikooli hoone, selles suhtes, et samas stiilis ja selles suhtes mulle nagu meeldib, et need ülikooli uued hooned, mis tulid- Juriidikum ja Biomeedium, kus ka väga palju klaasi ei kasutatud. No, ta on ka sihuke supermoodne, onju. Ta on moodne ja ilus ka. Biomeedikumi juures tuleb nüüd Keemiahoone ka, no seal vastas- päris ilus. See sobib sinna, aga ta on ikka kesklinnast väljas, ta ei riku kesklinna pilti. Seal põllu peal ta seisab ja näeb hästi välja. Seal ta pigem kaunistab linna. Oleks ta kuskil kesklinnas, siis oleks võib- olla mingi kriitika ka tulema, aga kui ta on nii kaugel, et keegi ei ütle ühtegi sõna ja kõigile meeldib. Selles suhtes, et igale hoonele oma koht peab olema.

Et ühesõnaga Teie suhtute kesklinna suhtes vist kõige kriitilisemalt... et kuna Te ise elate siin ka...

Ei noh, ma elan ja töötan siin, et noh lihtsalt ma iga päev seda kaubamaja aknast näen... (*naerab*) Aga lihtsalt iga hoone võib olla omalt poolt hea, omalt poolt halb, aga igale hoonele peab oma koht olema, linnas ka. No, ma saan aru jah, et kaubamaja ostis endale selle territooriumi ja ega midagi teha ei ole.

Mhm... Nüüd siis veel mõned viimased küsimused. Need on nüüd sellised, et Te peate ise ette kujutama. Esiteks siis küsimus, et kui Teil oleksid külas välismaalased, no näiteks sugulased kusagilt kaugelt, kes tulevad Teile esimest korda külla, siis millist muljet sooviksite Tartust jätta? Mida Te neile näitaksite? Kuhu Te nad viiksite?

Me jalutame tavaliselt kesklinnas seal üleval Toomemel ja kõik seal siis ülikooli hooned. Kõigepealt esitaks kui ülikooliga linn või niimoodi. Et kui nad Tallinnas niikuinii käivad, siis nagu annad võrrelda selles mõttes, et vaikne, ilu, puhas, keegi kuhugi ei kiirust, selles mõttes, et tutvustaksin niimoodi.

Et tooksite Tartu kontrastiks Tallinnale.

Jah, kindlasti. Et mina olen ise Tallinnlane, Tartu tulin õppima. Enne ülikooli elasin Tallinnas ja peale seda olen juba peaaegu kaksikümmend aastat elanud siin. Et vahel käime ikka Tallinnas vanemate juures, et tunneme Tallinnat väga hästi. Tunne kohe on absoluutselt teine, tuled siia on absoluutselt teistmoodi kõik. Siin on rahulik, elutempo on palju kergem ja rahulik ja hoopid tesimoodi. Tunned end teistmoodi ja kõik, kes tulevad, on sellised tundlikud inimesed, kohe räägivad, et teil on absoluutselt teistmoodi, te ise olete teistsugused. Kui me läheme minu mehe õpeteja juurde, siis ta vaatab ja ütleb, et oleme hoopis teistsugused inimesed- nii rahulikud, nii... kohe näha, et olete nagu teisest maailmast tulnud.

Ja siis kui tuttavad tulevad, siis kõigepealt nii, et on ülikooli linn ja kõik kesklinnas kuulub peaaegu ülikoolile, et see, see ja see... aga vot, et muidu on hästi roheline, ilus ja puhas.

Et Teie näitaksite sellist klassikalist Tartut nagu.

Jah, no mis siin siis veel on näidata. Ma ei lähe ju Annelinna näitama, seda on igal pool, igas linnas. Ma arvan, et ma näitaks jah sellist väarikust meil siin. No edasijõudmist... Et kui meil on palju kaubanduskeskusi, ma ei usu, et see näitab, et me oleme majanduslikult nii arenenud. Et lihtsalt kui firmal on raha, siis miks ma ei ehita, see ju hakkab rohkem kasu teenima, onju. Et kui kaubamajal oli

lihtsalt kitsas vanas maja, siis on arusaadav. No loomulikult, miks ei või rohkem ehitada, et rohkem teenida. Et asi ei ole siin selles, et me oleme arenenud. Mina näitaksin kõigepealt ikka seda ajaloolist poolt ja mis veel vaadata. No see ei ole ju kellelgi huvitav- ükskõik, kuhu sa lähed, igal pool on ju kaubanduskeskused. Seda uuemat... no läed ju niikuinii poodi ja vaatad, et mis teil siin on. Alati kui uued inimesed tulevad vaatavad nad, et mis meil siin on- midagi uut ei ole. Tartus siin eriti ei ole midagi vaadata, no kauplustes.

Selge. Nüüd aga selline veelgi fantaasiarikkam ülesanne. Ülesanne on siis järgmine, et kui te saaksite ehitada maja, mille nimi oleks Tartu. See maja peaks võtma kokku kõik selle, mis Teie jaoks on Tartus oluline. Et milline see maja oleks? Soovite Te pigem joonistada või kirjeldate....

Ma pigem kirjeldan, joonistada ma niikuinii ei oska (*naerab ja mõtleb*). Üks maja või?

Üks maja jah, et kui inimesed tuleksid ja seda näeksid, siis nad saaksid kohe aru, et see ongi Tartu. Et milline see maja Teie jaoks oleks?

No, väike ülikooli hoone või raekoja hoone näiteks. Ma arvan, et ülikooli ikka rohkem, sest raekojad on ka sarnased enam vähem. Nagu väike ülikoolikene postikestega ja siis selle ketiga. Kuskil oleks mingi Inglise sild näiteks, mingisugune tee ja palju- palju rohelist, park mingisugune. Pargis mingisugused kohvikud ja siis veel näiteks igal pool on tudengid, pargis loomulikult jah muru peal. No, see oleks jah nagu mingi Tartu pilt, nagu tuttavam natuke. Et kui Eestis ringi sõidad, siis saad kohe aru, et see on Tartu.

Nii... Teil on nüüd see ülikooli hoone, kett on ees ja ümber on park, siis aga kui seal hoones peaks sees toimuma mingi tegevus, siis millega seal tegeldakse. See on Teie maja, Te võite selle ise välja mõelda, et millega inimesed seal tegelevad?

No, inimesed kindlasti õpivad. No, mitte ei õpi, vaid loevad. Arvutid on seal kindlasti, raamatud. No, lihtsalt suhtlevad seal. Ja kohvikud on seal ka võib- olla, sellised istumise ja mõtlemise kohad.

Ühesõnaga see makett, mis Te saaksite teha, sellega rõhutaksite Te seda, et Tartu on rahulik, siin on hea, siin on palju noori, põhiline on suhtlemine omavahel...

Suhtlemine jah, et inimesed ei istu nagu kodus ja võib- olla nagu mingi selline kontsertimaja, kus saavad ka vanemad tulema ja tehakse teatrit ja... No, kindlasti midagi sellist ja seal maja sees. Et mitta ainult õppida ja mitte ainult noored. Sinna saaksid kõik kokku tulla ja seal toimuksid erinevad etendused.

Et siis see maja oleks mõeldud üldiseks kasutamiseks...

Üldiseks jah, see oleks selline avalik koht, kuhu saaks koguaeg minna ja seal aega veeta.

Ja kui Te saaksite selle maketi nüüd siin Tartus kuhugi paigutada, siis milline oleks sellele iseloomulik koht? Kuhu Te selle paneksite?

Toomemäele. No, jah, see nagu rõhutaks selle maketi ideed ja seal on park kah (*naerab*)

Kui Te nüüd mõtlesite selle maketi ja selle maja välja, siis kas Teie arvates võiks see sobida ka mingisse muusse linna? Või on see täpselt iseloomulik Tartule? Kas selle maja saaks näiteks ümber tõsta

Tallinna ei, aga näiteks kuskile Rakveresse või Viljandi. Viljandi mulle meeldib väga, hästi rahulik selline linn. Sinna sobiks sellepärast, et see on ka rahulik ja roheline... noh, jah.

Agas kui Te peaksite selle maketi tegema nüüd hästi Tartu päraseks, siis et see mitte kuhugi mujale enam ei sobiks, siis mis Te sinna veel lisaksite? Mis oleks see, et ta ei sobiks enam näiteks Viljandisse?

No, Tartu on ikka, no selles mõttes on erinev Viljandis ja Rakveres, et ta on ülikoolilinn, et siin on palju- palju noored, keda üle linna näed. Palju-palju noori, et kuskil mujal ei ole seda nagu näha- et nagu noor linn. Viljandis ei ole seda tunnet ega ka mujal. Ja Rakveres on ka, et kui tuled, siis ei ole ertiti palju noori väljas. Tartus tunded end alati nooremana, selles mõttes on väga positiivne tunne, et igavene tudeng oled nagu, ei muretse nagu midagi... No, võib- olla on mul lihtsalt selline tunne, sest mu mees töötab ülikoolis ja siis olen koguaeg sellega seotud.

Ja siis veel viimane küsimus, et kuidas Te ette kujutate, et milline võiks Tartu välja näha kümne aasta pärast?

Väga ilus, puhas (*mõtleb ja vaikib*).

Et kui kaugemale see arenenud on? Milline kesklinn võiks olla?

No, linna piir on kindlasti... sulab ära kuskil varsti, seda ei ole, et... kõik nüüd ehitavad ja kolivad välja. Varsti ei tea, kust linn algab ja kust linn lõpeb, on täielikult mikrorajoonid, et ei oskagi öelda, et kas on juba Tartu või ei ole. Ma arvan, et see läheb veel edasi, varsti on Ihaste ka Tartu. Aga... no jah.

Teie arvates siis linnapiir muutub, erinevad linnad sulavad kokku, aga kuidas Te kesklinna näete?

No, kesklinn jääb nii nagu ta on. Et suuresti ei muutu seal midagi. Muudatused toimuvad pigem väljaspool, mujal. See, mis praegu ehitatakse, eluehitised (korterimajad, eramajad) muudavad linna. Aga need uued, mis tulevad sinna Ujula Konsumi juurde, siia kesklinna tuleb uued ehitised, need kindlasti muudavad linna, isegi need... Mina elan siin peale ülikooli juba kümme aastat, rohkem js need, kes minuga koos õppisid, tulevad vahepeal ja ütlevad, et oh, linn on nii muutunud. Mina ütlen, et ei ole, see on koguaeg selline. Ei ole, kõik on nii muutunud. Et nagu, kui elad, siis sa võib-olla tõesti ei tunne, harjud ära nii nagu Kaubamajaga ja teiste asjadega. Sa harjud ära lihtsalt, aga ei mõtle nagu, et mis enne oli. Vahel püüad ette kujutada, et mis siin enne oli. Aga kesklinna suured muudatused, no jah, ma lihtsalt tean, et tulevad siia, siia ja ujula konsumi juurde suur ehitus üles, et seal küll muudavad. Ülikooli hooned kõik muutuvad, need ühiselamud. Ja see kindlasti kõik muutub. Peamiselt jääb kõõ'ik ikka samaks, sest mida sa siin ikka nii väga muudad.

Ja lõpetuseks siis võib-olla küsimus, et kui palju olete Te enne sellisel teemal mõelnud?

Ei noh, mina mõtlesin kihsalt nii, et see, kellel raha on, see võib endale kõike lubada. Kui sa ehitad enda maja või sa tahad panna sellise kandilise õuduse kesklinna, siis see ei tule niimoodi.. siin kindlasti rahad segavad ja see ei meeldi absoluutselt. See paneb niimoodi mõtlema vähemalt, ma ei tea, mida teised mõtlevad. Mina arvan, et normaalsed inimesed küll ei luba sellist asja kesklinna panema. Aga noh, minu arvamusest ei muutu midagi ja linn on oma mõtte moodi ja teistel oma mõtted. Ta võib lihtsalt vaadata, et panevad projekti ette, et vot selline tuleb ja võtke palun vastu, võtke kasutusele ja tulge pange oma raha siia. No, Kaubamaja mõttes ma enam ei mõtle kah kui ma müüda käin. No, harjud ära, ei pane ennast häirima koguaeg, onju. Elu läheb edasi, mis ma hakkan iga päev siis nutma, et ooo, see kaubamaja ei sobi sinna või et, ooo see bussijaam on nii väike. No, lähen iga päev mööda ja mõtlen, et kõik need bussid ei saa... mõtled, et kuidas ma homme siit lähen, et nad must homme üle ei sõidaks, nii kitsas ja nii õudne.

On Teil veel lisada midagi sel teemal?

No ei tea, vist nagu kõik on ära räägitud.

Aga aitäh siis Teile!

2. Intervjueeritav:

Naisterahvas

vanus: 40

elukoht: Annelinn

koht: korter

!. Äää...kõigepealt, kui kaua Te olete Tartus elanud?

Tartus...issand, mai mäletagi...kuna me kolisime. Vanaema, una me kolisime Tartusse!?! Vanaema : 73.aastal. 73 jah.

Vanaemal on väga hea mälu, jah

(Naerame)

Ja miks Te või millega seoses Te siia tulite?

Õõ...noo...vanemad tulid siia elama, tööle

A kus Te ennem üldse elasite?

Maal

Tartumaal ikka ?

No see on ikka Tartu maakond ju, Välgi (küsis vanaemalt, see vastab : Jaa), no külas ühesõnaga.

Ja miks Te just siia linnaossa tulite elama, Annelinna?

Ega mei tuldkki siia Anne linnaossa. Me olime kõigepealt Vabriku tänavas (onju? kontrollib

vanaemalt). See on seal endise Piimakombinaadi juures, seal raudteejaama kandis

Ja siis millal Annelinna tulite? Hiljem? siis kui neid korterid siia nagu...

Need majad siin, mina ei teagi, mis aastal. Kuuekümnendatel ja millangi ehitatud...

Sest vahepeal neid kortereid ju oli niimoodi saada, siis tulitegi?

Mhmh...Sest me elasime ikka seal Raudteejaama kõrval pikka aega ...

Mhmh...Nüüd on elurajooni kirjeldamine. Et milline on Teie arvates see üldpilt? Et mis meeldib ja mis ei meeldi Annelinnas?

No mai tea...

Või kuidas Te näete üldse Annelinna? (vaatab aknast välja)

Või jah, kui Te vaatate aknast välja, siit on nagu päris hea vaade (naerame)

Noh jah, neljanda korruse akna pealt...Noh mai tea, Tartu on üldse siuk emõnus koht, siin on piisavalt rohelist j akõike. Nagu see koht kus me siin pragust oleme, siin on ju kõik ümberringi, kõik vajalikud asjad, kõik on käe-jala juures, alustades kasvõi ...näete kasiino on akna all, lõpetades mai tea millega...poed on kohe üle tee ja nüüd on see Eeden ka siin ja muidugi saun...

Kasutate ka seda ?

Ei nüüd ei ole enam...juba aastaid ei ole enam.

Ja kesklinn on ju ka suht lähedal ?

Ja kesklinna ka, nüüd on tänu sellele uuele sillale ja siit on siuhh, 10 minutit

Varem läkiste sealt...

No varem läksime jah sealt, no mist a oli, Võidu sild või, no see mis seal Pläsku juures on Aga nüüd saab siit...

Aga teised linnaosad, kuidas Te nagu võrdleksite Annelinna teiste linnaosadega Tartus? Mis meeldib või mis ei meeldi, või mis erinevused üldse on?

Mai tea mai ole mujal elanud...

A niimoodi ringi jalutades ja mõeldes, et siin on see hea või oh, väga hea et ma siin, ei ela, sest siin on niimoodi ?

No mai tea...

A nüiteks kui Te kõnnitse linnas ringi...

Noo...

Kus Te tunneksite ennast hästi, või kuhu Te sobiksit ekõige paremini ?

No mai tea, ma olen siinpool nii harjund juba. Mai kujuta ette, et ma elaksin kuskil mujal. No omas majas muidugi tahaks elada. Aga noh ei tea...

Kusagil Tammelinna võib-olla?

Jah, et võib-olla küll, a samas ma olen siin nii harjund, et mai tahaks sinna kolida vist

Et hea omadus on seal see, et on eramajad, aga mis veel võiks olla teistes linnaosades, mis oleks tore või mis meeldiks?

Oma aed meeldiks (rõõmsamalt) Saaks ise kasvatada ja ise olla, õues oleks hea olla, aga no siin ka...igal pool on omad plussid-miinusused

Aga tooge mõni näide...Miks oleks nt Kesklinnas parem elada või ei oleks parem elada ?

Ei Kesklinnas kindlasti mitte, seal on kallimad üürid (naerame) juba. Ja...ei, päris kesklinnas ei taha. Siin on parem (kindlalt). Siin on rohelisem ja rahulikum

Aga näiteks kuskil hoopis kaugemal..Ihastes?Seal on ka eramajad ja roheline...

Njahh...A sealt jälle ei saa linna, pole autot. See on kaugel. Siin on jalgsi 10 minutit, kesklinnas ära käidud, või kusiganes

Ag ant Raadi,mis seal teistmoodi on?

Raadi on vanem linnaosa (on vist?) Seal on ka nagu kortermajad ikka.

Aga siis on veel Karlova...

Oi see on mulle võõras tegelikult, ma olen sealt läbi sõitnud...aga...no just niimoodi bussiga, aga seal ringi käinud ma ei olegi. See jab kaugemale...näed, ei teagi! Peabki ise ekskursiooni tegema (naerab)

Niiet siis lähedus on ikka oluline, aga kesklinn on liiga...

Aga siin on ka kõik. Noh: saun, poed, keemiline puhastus, postimaja, juuksurid, misiganes, kõik on siin olemas

Aga teised linnaosaelanikud..Kas Teie nt tunnete ennast et Te olete olete annelinlane, et kuidas Te nende teiste inimestega, kes siin elavad, olete midagi koos teind või...nagu nt Supilinna elanikud koristavad koos tänavaid?

Eei...siin küll mitte. Kõik on omapäei, igaüks on oma korteris ja auks kinni (nareab kurvalt).

Et eriti ei tunne, et oleks mingi ühtne seltskond, et kõik me oleme annelinlased...

Einoh, tuttavad näod ikka tuleva dtänava peal vastu ja...aga midagi niukest õhist küll ei ole, ühist ettevõtmist siin

Siin...aga kui te elaksite nt Supilinnas või Tammelinnas või kusagil mujal, ka siis, arvate, et teeksite rohkem naabritega midagi koos ?

No ma ei oska seda ju öelda, ei tea, ei ole elanud...aga võibolla küll, et sellist Supilinna moodi, et tulevad kokku ja koristavad seal mingi tänavaid ma ei ole kuuld küll, e tmuudes linnaosades tehaks.

Aga mis asi oleks see, mis motiveeriks inimesi tulema kokku ja tegema midagi koos linnaosa heaks ? Kas oleks midagi siukest, et Annelinlased kuidagi saaksid kokku ja teeksid koos midagi ?

Mmm...mai kujuta ette...mai tea...Mis sinu arust on ? (küsi tütre käest) Reedal on hea fantaasia !

Et mis oleks see mist e saaksite siin koos paremaks teha või...

Linn on nii tohutu suur, kesse siin ikka ette võtab...

A ütleme just teie ümbrus siin, teie maja ümber, teie maja elanikud...

Meie maja elanikud ei tunnegi üksteist. Trepikojas kõnnivad mööda ja ei ütle teregi

Kas need on siis uued, kas need tihti vahetuvad ka või on ikka vanast ajast peamiselt ?

Ei...mõned on vahetunud, aga üldiselt ikka endises korterielanikud siin kõik.Paar tükki siin ütlevad tere, a ülejäänud kõnnivad mööda, ei ütle midagi. Et mai kujuta ette, et me midagi koos ette võtaksime ja teeksime hirmasti midagi, ei tea üldse inimesi, ei tunne

Aga kas võiks olla, et inimesed oleksid kuidagi sõbralikumad, või teeksid koos midagi ?

Võib-olla küll, mai tea. Ah mai tea, see on nii keeruline, mina ei oska vastata

Et siin me just üritamegi välja tuua seda, et kuivõrd erinevate linnaosade elanikud tunnevad, et nad on just selle linnaosa elanikud ja kas nad on sellised koostegvad ja kas nad tunnevad, et nad on ühe asja eest väljas. Et seda siis Annelinnas eriti nagu ei ole ?

Ei mai tea...

Okei. Võtame nüüd suuremalt. Need uued ehitised, mis on Tartusse ehitatud, Kaubamaja ja... mis Teile veel meelde tuleb?

No kaubamaja küll ei meeldi nagu seal.

Miks ei meeldi?

Mai tea, mulle üldse ei meeldi nii suured poed, mulle meeldivad väiksed poed, kus lähed ühest uksest sisse ja teisest välja.

Aga just see arhidektuur, et kuidas t atehtud on...

Ei meeldi mulle selline maja, ta varjab selle ilusa vaate sealt Vanemuise juurest näiteks jõe peale.

Minumeelest oleks seal lihtsalt võinud olla roheline plats, ilus, selline lilledega, midagi siukest, aga igatahes mitte migisugune kaubamaja. Tegelikult see vana Kaubamaja oli ka piisavalt suur ja pold seal häda mitte midagi.

Seda natuke oleks võind uuendada ja umber teha...

Mhmh...Ja vana bussijaam lõhuti maha, minu meelest see oli küll väga ilus kivi...õõõ...need jam is olid, vanaaegsed seined ja...oleks võind restaureerida need. Uus on nagu tikutops, on ju? Nad kirjutasid küll lehes, et nad suurendavad seda bussijaama ja teevad seal mngeid juurdeehitisi Pläskule ja, aga, kuskil oli mul ka see ajaleht, et mida nad isna tteevad, mingid büroohooned või mis sinna tulevad, mingid poed, bussijaama pidid suurendama, mai tea mis sinna tuleb, sest see parkimisplats, mis seal Pläsku juures, selle nad ehitavad täis ju, piltki oli vähemalt selle juurde tehtud...aga noh, ei tea, harjumatu on see, võib-olla lihtsalt oled harjund nägema aastaid-kümneid seda ühte ja sama pilti, ju siis oled nagu selles kinni.

Et siis ehmatub ära esimese korraga...aga see Pläsku on juba üsna kaua olnud, seelga olete ära harjunud?

Pläsku...ega ta ka ei ...see on ainuke siuke suur maja keset...Minu meelest on see nagu...minule see

ka ei istu...

Et pigem nad võiksid sed avana joont jätkata?

Ei, noh loomulikult...kogu aeg tehaks emidagi uut ja elu peab kogu aeg edasi minema, aga noh ma ei tea, see on minu mote...

Aga need majad seal Ülikooli ja Kүүtri tänaval, see raha rist või see, need klaasmajad, kuhu nad beed korterid teisele korrusele tegid...

Noh jah...need on need rikkurite korterid seal

Noh, et seal on ka päris palju selliseid uusi asju seal nurgas, et kuidas nad seal meeldivad? Kas sobivad?

No need nagu ei häiri tegelikult, nad ei ole nii kõrged ja...no võrreldes selle Pläskuga, see Pläsku on nagu ilmaime seal keset linna minu meelest

Aga kui nad teeksid nüüd sinna umber neid laiendusi..

A see on see üle...Ülejõe jääb see, jah? See teine maja, uus maja, see büroohoone või mis ta on, see mis ehitati sinna nurga peale, too on küll, too ei häiri ja see autopood seal kõrval kohe, need on normaalsed, need mulle isegi meeldivad seal, see siuke kuidagi ülevalt sellise terava nurgaga kuidagi. Oleneb ju täitsa kuidas ju nad selle maja sinna kohta sobitavad, a see Pläsku minule küll ei meeldi...

Sest ta on niuke üksik, a kui nad vaatavad ja sobitavd, et midagi ainult moodsa arhidektuuri vastu ei ole konkreetselt?

Ei, muidugi mitte, kui nad ilusti vaatavad kuhu nad panevad ja sobitavad...

Ahah...et siin on nüüd niimoodi, et kui lähedalt see teid puudutas? Et arutleti küll j alugesite lehest a oma seltskonnas veel arutasite või?

Mis mõttes oma seltskonnas? Kellega? mida?

No oli see tähtis see teema üldse teie jaoks? Võtsite aktiivsemalt sõna või avaldastie arvamust ka?

Ei arutand siin midagi, kodus oma perega, mingit aktiivset sõnavõttu ei olnud, kellelegi ütleva küll ei läinud, et ärge tehke. No aga paljudele ju ei meeldind, inimesed siin lehtedes kirjutasid ikka, paljud olid vastu, a kes neid inimesi ikka kuulab, peamiselt teemavd ikka nii nagu ise tahavad.

Aga näiteks kas see on muutunud, kuidas te suhtusite alguses mingisse asja ja kuidas nüüd? Et kui ehitati mingisugune...no Pläsku Teile ei meeldind algusest peale.. (mmhh) ja ei hakkagi kunagi meeldima või (naerame, vastab: no ma ei tea)

Aga nt mõni muu, olete te tähele pand, et nojah...et ikka kasutan ja on hea või sobib või...

Eino, eks ma ikka kasutan, tegelikult ega mulle see Eeden kai meeldind, mulle ei meeldi niisugused suured poed...no ja ma käin sealt läbi ja ma ei leia sealt endale õieti midagi, mis mul seal võib-olla riideid või midagi, kõik on siuksed hästi nooruslikud, noh ütleme seal sinusugusele, Reeda-sugusele, a mulle niisuksed riided enam ei sobi ja ma tõesti ei leia seal tendale, mai tea...

Atoidupood on seal päris...

No toidupood on jah, niimoodi hea, seal me ikk akäime

Niie tsee on siis muutunud...

Eino harjumus loeb palju, iga uus asi on ju... paar korda käid, siis juba taipad, kus mis on ja, siin omas poes lähed, kohe leiad kõik ülesse, seal pidi algul ikka tükk aega otsima, kus mis om, et ikka harjub ära...

Aga lemmikasjaks ikka päris ei saa kui alguses kohe üldse ei meeldi?

Noh, mai tea...

A mis on üldse Teie jaoks moodne arhidektuur, me siin räägime küll, et moodsad asjad ja uues majad, aga kuidas Te seda üldse võtate, et mis siis on see moodne ja mis on mittemoodne? Mis, Teie enda sõnadega...Mis peab olema ühes majas, et ta oleks moodne?

Mai tea...mis seal peab olema

Näiteks kui Te mõtlete nende uute majade peale, mis on ehitatud, siis millised nad on ?

Einoh...nad on päris... kenad, väliselt, sees pole käind, ei tea mis seal on...

A nt võrreldes vanadega, mis on erinev?

No kui vanad oleks ilusti korda tehtud, siis nad oleksid täitsa ilusad majad olnud. Kasvõi Raudteejaam, aastakümneid seisab ta ühes seisuses, keegi midagi ei tee

Aga noh, niimoodi materjalide poolest, et milliseid materjale kasutatakse?

Minu meelest need moodsad majad, no kasvõi need siin Eedeni juureski, mis siia ehitatakse on kõik samasugused tikutopsid, nagu needki siin ümberringi. Lihtsalt mingi karp ja pole tegelikul tseal midagi ilusat, siuksed suured ja siledad igavad pinnad. Mulle meeldivad ikka siuksed puitmajad...ja siuksed nikerdustega ja...mmm...vanaaegsed

Aga kui Eeden ei meeldis, siis milline sellien koht peaks olema? Sest mingi pood ju peaks olema? Või kui Te saaksiite ehitada siia Annelinna mingi sellise hea koh, siis mis see oleks?

Minz teeks ühe tänava, kus oleks väikesed majad, ühes majas oleks riided ja tieses pesu, kolmandas toiduained, neljandas viin... (naerab). Mulle meeldib niimoodi käia, ühest poest ühe asja ja teisest poest teise asja. No aga siin, Eedenisse mine talvel mantliga, jopega... muidugi seal on vist mingi riideruum ka, ma olen näind, aga pole küll seal kunagi käinud. No ja käid seal kasukaga näiteks, higistad ülepea-kere-kaela seal enne kui välja saad, niikaua vannud tükk aega, ja siis pärast on külm. Sellepärast mulle suures poes ei meeldigi niimoodi käia.

Et moodne arhidektuur siis teie jaoks on mis? Suur, kole ? (naerama)

Ei noh kole ta nüüd muidugi ei ole aga, harjumatu. Aga nad sellised kandilised jaklaasist, meie kliimas on ju klaasiga külm olla, ei ole väga hea mõte...

Ma vaatan siia on ka Säästumarket oma mingi topsiku teinud, et see ei häiri Teid, sellega olete harjunud?

Jah, seal on jah samamoodi... harva ma käin siin tegelikult, kuigi see on lähemal kui Eedeni Konsumis on palju suurem valik ja see hinnavahe ei tule ka nii suur, ja Konsumis on tihtipeale igasugu soodustusi ja... Ja siin selles ületee poes ka ei tasu käia, siin on ka igavesti kallid ja tihtipeale on kaubad aegund ja valikut seal ka ei ole eriti mitte midagi, mai teagi kuidas nad seal pinnal püsivad. Aint kui on vaja leiba-saia kiiresti, vahest pole sedagi seal.

A kuidas see välja näeb ? Kas nad võiks selle kord ateha siin, või mingi kaubamaja äkki hoopis teha siia?

Ei, kaubamaja küll mitte, kaubamajad ei meeldi. Need on siin kogu aeg olnud, ma olen nednega harjund, vanasti oli siin nurga peal toidupood ja seal kaar eall müüdi lilli ja...

See oli päris hea jah?

Mhmh... nüüd nad löid siin üle ja tegid umber

Aga kas Te teate seda Lossi tänava õppehoonet?

See sammastega vä?

Mhmh...see on ju tegelikult uus maja, aga vanas stiilis...

Jaa, see mulle meeldib

Aga kas see on k amoodne arhidektuur või+

Ma arvan küll, a see mulle küll meeldib, see ei häiri seal üldse, täitsa ilusti sobib sinna kui mööda kõnnid seal?

Et moodne on siis kõik uuel ajal ehitatud, ei ole oluline milline t avälja näeb ?

No ta peab ikka sobima sinna...see maja sinna sobib, aga see Pläsku sinna kesklinna minu meelest ei sobi üldse (naerab). No kui nad nüüd ehitavad sinna midagi juurde, no võibolla siis...nagu võib-olla ühtlustub see pilt... Muigugi harjumus, põhiline asi ikka, tehku mis tahavad, ükskord harjun nangunii äras

Aga kas nendel uutel hoonetel peaks siis olema selline ajalooõhng, et kas Te tahakste, et Tartu jääks selliseks ühtseks?

Ma arvan küll, mulle meeldiks küll...kui nad üritaksid ajada seda bana joont edasi...

A mis on see vana joon, mis on ajalooline arhidekttuur? Jälle Teie enda sünadega...

Oi ma ei-ei...no vana siuke, mai tea

Mõne näite abil ehk...

No nt Toomemäel...seal see sünnitusmaja, see on siuke..hästi kõrged laed on seal sees ja... seinapaksus on niimoodi ikka et...on meetrine kohe, siuke suur ja võimas. Või see vana kirik seal Toomemäel, võiksid ta täiesti niimoodi ära restaureerida...

Nagu nad Jaani kiriku tegid?

Mhmh, jah, Jaani kirik on ka ilus (kindlalt) Ma ei ole veel saanudki Jaani kirkus see s käia, nagu mitu

korda ma olen läind ja on kinni old...no nüüd tulevad lihavõttepühad siis, ehk saab...siis vast peab minema...Ma olen väljastpoolt näind ja ma ütlen, et ma ei ole sisse sand...

Nii, kirikud, sünnitusmaja, veel on mõni? (naerame)

No ja Ülikool on muidugi, see mulle ka meeldib. Aga see Ülikooliesine on ikka nii täis ehitatid, et paljud ei teagi kus see..ta on tõesti nii tesite majade vahel, ta peaks olema...mai kujuta ette, kuskil Raekoja platsi juures või ma ei tea...seal on nii palju neid...terve see...kvartal...on täis ehitatud enne kui ülds emingi jõgi või see...Vabadus epuiestee tulebA no Raekoja maja ise ka on ilus

Aga näiteks kui tulekski nüüd külla välismaalased, siis mida Te neile näitaksite?

No mai tea...gruppidega käivad nad seal Toomemäel...

Ja see on hea mote?

Ma arvan küll...seal on need vanad ehitised ja...üldse kena park seal juures ja...utud ka...no mai tea kuhu viiks...

Pigem näitaksite van avõi uut?

Ma arvan ikka mingit vana ikka kindlasti näitaks...aga muidgi näitaks ka uut, et me ikkagi areneme

A mõni konkreetne koht võib-olla veel on kuhu Te viiksite?

No mai tea, muuseumid ja ... mis siin ikka, Vanemuises käiks ära võib-olla, teatris...

Et sellist kultuurilist kluge ka?

Jaa, kindlasti...ikka jah...ma ei ole seal isegi ammu käinud (naerab)

Ma käisin seal ka viimati...Smilersi kontsrrdit vaatamas...

Ooo...Smilers mulle ei meeldi üldse, mina fännan Terminaatorit hoopis (naerame)

Muidugi...kõvad tegijad...

Mhmhn..

A mis on need lemmikkohad Tartus, kus nagu endala ka hästi meedib käia ja...mis on nagu ilusad kohad sellised või ilusad majad või mingi õnnestunud nurgake?

mmm...

või on selline tänav kuskil ,kus on väiksed poed, kus teile meeldib käia?

No seal kesklinnas see 21. juuni tänav, seal on ka need poekesed?

Milline see 21. juuni tänav on?

See on nüüd...oaaa...siis ta oli 21.juuni tänav, nüüd on... las ma molten...Rüütli vä, jah, Rüütli peaks olema...see, ku son Treffneri gümnaasium, seal oli vanasti, ta meenutas midagi natuke nagu Pärnu seda Rüütli tänavat, et seal oli ka alati niimoodi...alati kui ma Pärnus käisin, siis ma seal jalutasin.

Et selline stiil on hea

Mhmh

Ja üleval on korterid...

Jah...ja üleval on korterid...aga ise ei tahaks küll sela üleval elada, mai tea, seal pole ei õue ei kuskile, satud otse tänavale ...siin nagu rohkem siukest majade vahel siukest vaikset ala, väiksed hoovid ja pargid ja siuksed...

.Aga Pärnus on ju ka sellied linnaosi...või müni teien väiksem linn, Viljandi või..Haapsalu?

ei, need on vast liiga väiksed ja liiga vaikne on seal, siin on...paras...minule meeldib Tartu, mulle meeldib Tartu Raekoda, mulle meeldib Kaarsild, mis seal on, selline pilt on mul Tartust

Aga see uus sild siin?

Selle pealt on ka hea tulla, väga lähedal, see on ilus mist a siin tehtud on, ja just õige koha peale!

Aga see on ju ka moodne arhidektuur, võibolla ühendabi Pläsku ja sellega msi sealt edasi tuöeb hästi ära, et ei jõua lakskti Kaubamaja juurde...

A see kaubamaja sinna küll ei kõlba...ta varjab Vanemuise ära, mulle ei meeldi see, muidu selline suur hoone oli see vana turuhoone seal kesklinnas, a nüüd on see nagu varjus, see oli selline ilus, selline vanaaegne ja nüüd äkki...

A nad oleks võind sella kaubamaja sinna sisse hoopis teha äkki, et siin on ju turg olemas?

Ei, turuhoonet on ikk avaja, see on ajast-aega olnud seal, see mis siin on...no, ei tea, ma kui käin, siis käin ikka selles vanas turuhoones, kuigi see siin on lähemal, a seal on valik nagu suurem justkui, see on hea koht, see peaks jääma (naerame)

No need kommid tulsid siit esimesest igas tahes, niiet häid komme peaks sealt saama (naerama)

...

Aaa...kommid jah (naerame)...

Okei, nüüd on viimane küsimus...

Mmm, oot, kommi me ei söönudki...ma lähen kohe toon kaks kommi

No ei ole hullu...

No ma oleks pidand ära sööma enne need, sa oleks pidand teatama, et sa, Kadri tuled, laupäeval oleks pidand tulema, siis oleks sand sellise jutu kokku Tartu linnast, et..

Oi-oi-oi-oi (naerame)...Aga nüüd on jah...maja nimega TARTU, siis milline see oleks ? Isegi võite täitsa joonistada (ülatan paberit ja otsin pastakat)

Ei ma vist joonistama ei hakka, mai tea...

Et milline see maja oleks, selline mis Teie jaoks sümboliseeriks seda Tartut, ksiin all on? Mis värvi, mis stiilis, kui suur, kui tume, kui hele?

No mai tea...(naerab)...mul ei ole fantaasiat

No võtke kõigepealt mingi suvaline maalapp, hakkama sinna maja ehitama, kõigepealt... no kas see oleks hele või tume+

No ma arvan, et võibolla midagi siukest pruuni ja kollast, mulle meeldib

Miks?

Mulle meeldib (naerame)

Aga mis stiilis see võiks olla?

No võib-olla ta meenutaks midagi siukest...Raekoja maja...ilma tornikellata muidugi...

Et selline klassitsistlik stiil?

mmm...jah, siuke meeldiks küll

aga mis kujuga ta võiks olla, kas sellien suur ja kandiline või pidike ja armas, mis näitaks, et see oleks just see Tartu maja?

Ah, mai oska sulle...

No näiteks kui võrrelda maja nimega TARTU, TALLINN ja PÄRNU, siis mis vahet neil oleks?

Ma arvan, TARTU oleks siuke keskmine, paras

Siis äää...mis funktsioonid sellel majal oleks, mida sela tehakse? Kas see oleks selline elumaja või mingi äri...

No ma arvan, et ma elaks seal siis, kui m ajuba ehitama hakkam, siis ma elaks jah (naerame)

Aga mitte jumis inist tei teeks seda maja endale, vaid just kui mingi väliskülaline esimest korda näeb, siis ta saab kohe aru, et just see ongi Tartu?

No mai tea, panen kuskile sildi: Tere tulemast Tartusse!

A mis inimesed seal siis käiksid?

No mis inimesed, kui ma seal elaksin, siis minu sugulased, ma eeldan

A just võrreldagi TALLINNA ja PÄRNUGA, et TALLINNA majas võib-olla käiksid mingid ärikad, PÄRNU omas mingid suvilised, aga TARTU majas, milline see tartlane on?

No mai tea...ära piina mind...mai oska nendele vastata (naerame)

Ei no...ka see on selline üldkasutatav maja või mingi grupi maja või isiklik maja? Kas Tartu on selline väike seltskond, kes on kõik omavahel hästi tuttavad ja käivad koos ja teevad asju...

Ei ole ju (kindlalt)...kui samas sektsioonis ei ütleda teregi...

Nii...või see on selline hsti individuaalne, või see on sellien ühikondlik, et on hästi palju rahvast j akõik ajavad oma asja...keegi kellestki midagi ei tea, kõik võivad tulla j aminna, selline avatud ja sõbralik, või just isiklik, et sellien hästi era j aoma ja keegi ei tea, mis seal toimub? Miuke see maja võiks olla?

Ahhh....

A võib-olla joonistamine aitab?

Ei aita, ei, joonistada mai oska

Nii see maja on selline pruuni j akollasega, mis on nagu Tartu ka siis ?

(naerab)

A see maja on selline heledates toonides, kergem, helgem, või selline tumedam ja tõsisem?

Eino, ikka selline heledam, rõõmsam, ilusam

Ja selline keskmine suurusega ja sellien Raekoja ja Tartu kesklinna moodi klassitsistlikus stiilis...siis, ei oleks grupile, kas oleks isiklik või üldkasutatav, kas Tartu on selline individuaalne elinna või sellien, et kõik käivad...

Ei ma arvan, et Tartu oleks ikka selline isiklik, vaikne, era, omaette

Aga millega seal majas tegeleda võiks? Kas seal mingi tootmine käib või mingi õpetamien...

Ei, kindlasti mitte mingi tootmine...midagi lastele, mingid huvialaringid näiteks...

Et see oleks Tartule ka iseloomulik või, et mõeldakse järelkasvule ja...nagu, arendamisele?

Eino, miks mitte

Niiet see on selline, kujutame teda prageu mingil suvalisel maalapil, see on sellien pruuni ja kollasega, heledates toonides, klassitsistlikus stiilis, sellien keskmise suurusega, selleine eramaja, kus käivad tei etuttavad ja sugulased, aga kus te korraldatele lastele mingeid huviringe või mis?.. (naerame), a mis seal veel võiks olla, mis Te veel paneksite, mis oleks nagu eriti Tartu Purskkaevu teeks maja ette, mulle meeldivad purskkaevud, minu meelest üldse on Tartus vähe purskkaeve...

Aga miks see olulien on, et purskkaevud oleksid...

No mullemeeldivad purskkaevud...meil siin akna allgi on üks, a see ei tööta, see auk seal keset platsi, see pillutakse sodi täis ja suviti on ta alati kinni...

A varem oli või?

Ei, see on nii hiljaaegu tehtud...Pole kunagi töötanud

Aga võtame selle maja jälle korraks, selle purskkaevuga maja (naerame), kas see on üldse oluline, kus see maja on, või võib see olla ka Narvas, või Tallinnas või üldse Tokyos või New Yorgis? On see oluline, et ta oleks just kusagil Tartus, või võib see olla täiesti kusagil Kapa-Kohilas või ükskõik kus?

Eino, ikka Tartus (kindlalt), kus mujal, mis mõttega...

A kus kohas Tartus, kas see on oluline?

Mai tea, võib-olla kuskil vanalinnas, kus kõik kohe näevad, kus käib palju neid, ekskursante...

A mist e neiel ekskursantidele pakuksite seal majas?

No mis ma ikka pakuks...

A no näitkes mingi täiesti võhivõõras, kusagilt Paapua Uus-Guineest, kes ei tea Tartust mitte midagi, mida talle kindlasti peaks näitama, mis oleks see kõige Tartum asi?

(naerab)...no Reet näitab

a tuleb, koputab Teile ukse peale, jumalast võõras, Reeta pole kodus, vanaema poel kodus, täitsa lõpp, räägib jumalast eesti keelt, aga Tartust ei te mitte midagi ja tahab, et Teie hakkate talle näitama kõiki kohti, viiksite Toomemäele, viiksite purskkaevu juurde...et enne kui ta läheb koju, mis mulje talle peaks jääma

(naerab) Küsin kas t asüüa tahab (naerame)

Et Tartu oli koht, kus kõht on täis?

Ju-ust...sõbralik jaa...

Ja nägi kõike, mis t aoma sõpradele räägib pärast...

Mulle ei tule praegu midagi meelde...

No mõelge korra läbi, kui te bussiga sõidate läbi Tartu...

Bussiga sõidan tööle ja töölt koju mööda Riia tänavat, ongi kõik

Aga liigute jala, rattaga, käite jooksmas, mis on silma jäänud tee peal? Äkki jäi midagi kahe silma vahele enne?

No ei tea...ei jookse ma midagi ja rattaga ka ei sõida...(naerame)

A no ok ... üks küsimus on veel, et kuidas Te näete Tartut kümne aasta pärast, mis siin on muutunud jam is siia veel juurde tehakse?

Kümne aasta pärast? Heheh...hea küsimus, ma pole selle peale mõelnud niimoodi...

A no need pooleliolevad asjad, mis nendest tuleb või mis sinna kõige tõenäolisemalt tuleb?

No mingit jäähalli nad ehitavad nüüd siia Eedeni juurde ju vist, see on kindlasti siuke he akoht kus saavad õpilased käia seal võib-olla uisutamas ja misiganes...ja spordivõistlused ja...no mis nad siia veel ehitavad, ei tea...

A mis Te arvate, milline see üldpilt võiks olla, kas nad pigem hakkavad neid üksikuid asju, mis nad on ehitanud, niimoodi linnapilti sulandama, või nad arendavad...no mai tea miskohta siin saab veel välja arendada...et panevad samamoodi edasi...et täiesti suvaliselt juurde

Eino...kindlasti nad täiesti suvaliselt ei pane et...ikka mõeldakse läbi, mis nad teevad siin aga... vanad, need majad siin, võiks ära remontida, ilusaks teha

Et mingeid lendavaid autosid selleks ajaks ei ole või on?

Ei, kindlasti mitte, ma usun...vastu posti ainult kui...(naerame)

Aga just see uus ja vana, mis pragu nii hästi paistab silma, et see klaas ja modernne ja need vanad, et kuidas see on ära lahendatud kümne aasta pärast ?

No kindlasti on neid klaasmaju veel rohkem, et siis need vanad võibolla ei paistagi enam silma..

Et võib-olla on siuke hoopis modernsem linn?

No väga võimalik

Aga kas Te tahaks, et nii läheks või ei tahaks? Et Tartu läheks selliseks uudseks ja moodsaks ja kiireks...

Ei kindlasti mitte ei taha, et siia tulevad siuksed kõrged tornid ja kiired autod ja...las need jäävad Tallinna, seal on minu meelest nii kärarikas ja...mulle ei meeldi seal, oled pool päeva ja juba oled nii närviline, et tahad kohe tagasi tulla...ja juba need vahemaad seal...üks linnajagu ja teine linnajagu ja...sõidad bussiga sealt tund aega, siin saab tunni ajaga ühest linna otsast teise jalgsi ära kõnnitud... las see jääb Tallinnasse või kuskile välismaale

A mis Te arvate sellest kultuuripealinn 2011, kes selle võiks saada?

No mai tea, Tartu võiks saada ju...

A miks?

No miks, mai tea...siuke mõnus väike linn

A kas Te seda artiklit lugestite Potsimehes, keegi kirjutas, Juku-Kalle Raid või keegi, et las minna Tallinna, siis saavad nemad kõik selle läga ja läbu endale, et võib-olla ongi hea...või kas see kultuuripealinna tiitel on hea asi, et kas siis nad hakkavad tegema mingeid asju rohkem kultuurile ja kultuuri poolt vaadatuna?

No võib-olla küll, a miks mitte

A mida nad võiksid teha?

Mai tea, no mai tea

Kas mingeid ehitisi juurde teha või vanu kord ateha?

No pigem vanu korda...nii palju on räämas maju, koledaid, et korrastada, et see üldpilt läheks paremaks, tänavad korrastada, need on auklikud

Ja lõpetada ära nende kastide vorpimine? (naerame)

Just (kindlalt) vaid mõelda rohkem läbi

No selge! Kuidas jäie intervjuuga rahule? Mis on teie üldine huvi antud teemast, et kas Teid üldiselt huvitab, kuidas Tartu areneb ja kuidas neid maju siin ehitatakse ja...mis nad teevad ja kas te sooviksite oma arvamust kuskil avaldada?

No kui keegi mind kulaks, siis ikka ütleks midagi võib-olla mai tea...kui tehakse mingi küsitlus, siis ikka huvitun. Päril piketeerima ilmselt kusagile kaubamaja juurde ei lähe, et võtke maha, võtke maha, aga Tartui elanik ikkagi, ikka peab huvi tubndma linna vastu. Lehest ma igal juhul sporti ja poliitikat ei loe.

Kas on veel midagi, mis jäi hinge peale kripeldama ja mida ei sannd mitte välja öelda, sest mina kogu aeg pläkutasin? (naerame)

No keegi peab ju rääkima,kui teised wait on

Midagi mida ma võib-olla ei küsinu, mis veel võib selle teemaga seoses oluline olla?

Ei tea, ei oska öelda, ma olen kehva rääkija...

Ei ole hullu...saime ikka räägitud.....

3. Intervjueritav:

Naisterahvas
vanus: 44
elukoht: Ihaste

Ma küsin siis kõigepealt, kaua sa oled siin elanud.

Meie suguvõsa on siin elanud eee eelmise sajandi 20ndatest aastatest, minu arust oli see kas kakske.. 1924..või kakskend kuus tuli minu vanaisa siia

Aga selles majas konkreetselt...

A selles majas? Ee.. selles majas kuskil, isa hakkas seda ehitama kusagil seitsmekümnendate algusest. Aga see vana maja, see talumaja, mis seal kõrval on, selle vanus on.. (ohkab) 1881.

Ahah. Aga siin selles piirkonnas oled sa koguaeg elanud, jah? Aga lihtsalt selles konkreetses majas nüüd...

Noh, isa hakkas ehitama, kuna seal vana maja meil, ütleme meil oli seal... no seal elas palju peresid, noh kõik meie suguvõsa. Jaa, ja meil oli ainult tuba ja köök ja siis isa hakkas ehitama seitsmekümnendatel siia kõrvale... sisuliselt ikka oma...oma talu maade peale.

Nii..

Vanaisa talu oli üheksakümmend kuus hektarit

See on päris palju

Mmhh... üsna, jah

Siis on vist mõttetu küsida, miks SIIA linnaossa kolisid, siis polnud siin mingit linnaosa veel..

Absoluutselt

Aga kuidas sa näed seda oma elurajooni siin Ihastes, kus sa praegu elad. Või selline üldpilt või..

Kuidas sa kirjeldaksid se...

Tähendab, mulle...loomulikult mulle, mulle meeldib siin sellepärast et..noh, kui sa siit aknastki välja vaatad, et nii-öelda... Tartu piirides miljonivaade..otse Emajõe. Ja ma pean... m see, et siia nüüd need suvilad tulid (pikk paus, ohkab) no mina tean, mina tean vel.. hästi väike olin, siis ma mäletan viljapõlde. Siit kaugele edasi, männimetsa juurde, seal olid kunagi veel viljapõllud. Ja-ja siia hakati nüüd tegema kuskil ju seitsmekümnendate alguses. Kas see oli kuuskend üheksa, kui hakati neid krunte välja andma. Jaa... muidugi need, mulle meeldib selliseks, missuguseks see Ihaste nüüd areneb – tähendab, tulevad need elamud, ... sellepärast, et see, mis ütleme et, seitsmekümnendatel oli.. nende suvilaehitus ja need keelud..noh... see pilt oli... – need krundid on väikesed, ja nii edasi.. aga et nüüd ta läheb selliseks mõnusaks elurajooniks – ta läheb roheliseks... jaa-ja ma ütleks küll niimoodi, et öm, et siin on nagu hea ja rahulik

Mhmh. Aga mis sulle veel meeldib selle elurajooni..

Selle piirkonnaga vä?

Või mis ei meeldi.

Ei, siin on ikka järjest, järjest paremaks läinud- ühendus on hea..noh, bussühendus, buss käib ..et eee, noh see... asfalt pandi siia – noh see ei ole ka ju väga vana. Ja see oli küll üks nii-öelda Ihaste jaoks üks suur revolutsioon sellepärast et et..ää. enne seda oli see tee..niimoodi et me iga aasta, noh ta oli aint augus kinni ju, niiet et kui sõitsid, siis oli nii et, et see.. ,nii et see asfalt tuli jah võibolla on..kas üheksakümnendate keskpaigas või üheksakümnendate algus. Kuskil niimoodi, et ma arvan võibolla et isegi veel noorem. Mina mäletan väga, väga hästi kui me sõitsime.. noh, ütleme üheksakümnendate kanti, kui tehti siia asfalt. niiet see on nagu ütleme et ühendus.

Mis siin ei... peaks olema. Siin peaks olema jalgrattateed. Fakt. Siin peaks olema, et inimesed saaksid ää turvaliselt..no ütleme jalgrattateedega saaks ka see, et no et saaks jalgsi ilusti minna, et sa ei pea olema autodega koos seal, selle suure tee peal. Vot see on natuke sant. No läbi metsa siit saab, aga noh, läbi metsa minek on läbi metsa minek. ütleme Uus-Ihaste kaudu, et, et jah, jah. Selles suhtes, see võiks nagu edasi minna. See, et meil on siin üks külapood, sellest praktiliselt täiesti piisab – Anni pood. See, see, sellest..., ma ei tea, ma arvan et piisab. Ja see, mis muidugi ütleme selle ratsabaasiga nüüd, nüüd tehti, see on muidugi linna ma ütleks, et üks, üks... kogu see see bisnes, mis aeti aeti nende ratsabaasi maadega..... seda palju rääkida ei taheta, see on niivõrd...[....] (räägib pika jutu ratsabaasi maade müümisest) Ja see, et nad kõik need spordiväljakud, kus kunagi toimusid need võistlused... see läks kõik minema. Sinna tulevad ju elamud. Niiet jah, selles suhtes on küll nagu

õudselt kahju, et, see, mis kunagi oli, noh see, see on nii-öelda, see on suur poliitika ma arvan ja, mitte arvan, vaid noh, seda on nagu teada, ja seda ei ole nagu palju, palju räägitudki... ekspressis on selle kohta mõni aeg tagasi olnud, olnud artikkel ja tähendab meie käest on seda seda küsitud ja see mis tehti, ütleme ... mis veel sellest Ihastest rääkida, on see, et ää vot sel suvel olid ju need arheoloogilised kaevamised. See, mis seal tehti, see oli lapsemäng. Selle kohta saadeti, saadeti, suured Euroopa rahad peale ja, ja see oli noh... seal tegelikult ei toimunudki midagi. Aaga, aga seda on teada, et siin on need vanad asundused olnud, ja..ja selles suhtes on täesti huvitav. Et meilgi käisid mingi... kaheksakümnendate keskel käisid mingid arhitektid meil siinsamas, kui meil aiamaa suurem oli, käisid ja korjasid neid potikilde siin,.. ma vaatasin jah, et niiet, selles suhtes on ta huvitav jah.

Ja siis järgmine teema

Noh

Kuidas sa iseloomustad Tartut, kui suuremana, tänast linnapilti, kuidas sa seda näed?

Mulle meeldib Tartu.

Just nagu seoses hoonestusega.

See mis, see mis ma arvan et kõik tartlased väga vihale on ajand, on see, mis on toimunud, ütleme, noh, et see, mis toimus selle kaubamajaga seal. See mulle küll ei meeldind. Absoluutselt mitte. Minuarust, vana turuhoone, mis oli nii imposantne hoone, see kadus täielikult. Vaata, seal, kui nad seal kõrvuti seisavad. Noh, muidugi Vanemuise vaatest on nii palju räägitud, nii et, see mulle üll ei meeldind.

Aga ütle, aga mis sa veel Tartu kohta välja tooksid?

Mulle meeldib Tartu, selles suhtes, et ükstakõik praktiliselt, kustkohast sa Tartusse sisse sõidad, sa sõidad rohelusse, tule sa Tallinna poolt või.. ütleme, ka siit noh Räpina.., et sa..tegelikult see linn läheb..ei mulle see hästi meeldib, minu arust linn läheb kogu aeg ilusamaks. Sihukeseid väga lolle otsuseid, nagu see Kaubamaja oli, noh, ei ole nüüd NII väga palju. Jaa, ja Tartu on läind minuarust edasi siukeste seitsme penikoorma saabastega. Ütleme sealt kusagilt üheksakümnendate algusest. Õudsalt meeldib. Ma olen ikka tõeline Tartu patrioot!

Millise linnaosa sa Tartust siis kõige rohkem esile tõstad?

Noh kus on... mi..esile või? Nad on kõik nii..eripärased ju. Sa võta.. kõnni Karlovas, kui kihv.. noo... palju, no ütleme kui sealt niimoodi minna..kui palju on seal sellist...noh, Karlova on see, mis tuleb..., areneb nagu oma..ütlemine..ee.. ta läheb võibolla tiba aeglasemalt kui... kui muud, aga ma kujutan ette, et kui ta ükskord valmis saab, siis...või..veel ilusamaks läheb, siis seal on jõe kihvt arhitektuur. Jõe kihvtid siseõued, sihukesed vanad, vot seal...tekib niisugune see tagahoovi...äää..tunne. Noh Tähtvere on muidugi oma...Tähtvere on hoopis, hoopis teistsugune, no Annelinnast ei räägi, sellepärast et see magala, kaua see nagu vastu peab või kaua selle, selle konstruktsioonid vastu peavad, see on ainult aja küsimus. Et see oli nagu niisugune...

Aga kui sa, et kui sa linnas ringi liigud, et kus, millises linnaosas siis sa tunned, et eee, sihukest ühtekuuluvustunnet, et ...no siin on hea või, või et siin, siin võiksin ka mina elada?

(Vaikib mõned sekundid) Ooo... ma ei ole niimoodi mõelnud, sellepärast et mu enda koht on niivõrd hea.....Tartu on nii väike ka, miks mulle Tartu ka meeldib, Tartus võid jumala rahu ühest linna otsast jalgsi teise kõndida ja.. siis on täielikult.... noh, mingi nelikend viis, noh ütleme võibolla päris siit Lõunakeskuse minna on mingi... minu juurest võibolla ütleme paar tundi. Aga siit ma linna..Kui ma kiire sammuga lähen, siis ma lähen kolmkend viis minutit, kui ma lähen vähe rahulikumalt, siis nelikend viis. ...Jah, niiet selles suhtes on Tartu mõnus.

Siis... jah, see küsimus juba pooleldi oli. Et mis sulle meenub kõige esimesena, kui, ütleme, teemaks on Tartu ehitised, et arutelud nende ümber.

Jah, noh, See on ütleme kõige kuumem teema praegu.

Aga mõni veel järsku?

Mõni veel vä? Headest... headest –fantastiline- ma-ma lä... ma nimelt lähen alati sealt mööda, kui ma olen... – Jaani kirik. Ja see Lübecki tänav. Fantastiline! See mulle õudselt meeldib. Viimastest viimastest asjadest. Aga neist pahadest asjadest nagu ei tahagi rääkida. Et enne, enne Kaubamaja oli ju bussijaam ja ... ja noh, minu arust neid..emm, niisuguseid karpe ...mis väga kiirelt üles ehitatakse, et natukene võiks...võiks tiba rohkem mõelda selle..välisarhitektuurile ka. Et oleks natukene

ikkagi ..seda omapära ka, mitte ainult, nii nagu see Kaubamaja tehti nagu.. minu arust ta on nagu prügikast kesse...keset linna.

Mhmh. A mis seal siis, et mis sa siis kui Tartu elanik sellest arvad. Et mida see linnale annab või mis see Tartust teeb, kui ongi sihukesed karbid või...

.....See omapära kaob ära. Näitab see niisugust..äää, mu arust see näitab.....sellist...(paus umbes 4 sek.) suhtumist. Ja samas, kui võtta nüüd niimodi, et...et see arhitekt ei olnud ju tartlane. Ma ei kujuta ette, et tartlane oleks...oleks niisugust asja oma linna suutnud teha. Se-se... siin on.. puhas...raha lõhn sellel asjal juures. Ongi kõik. Vot se.. see on nagu sihuke sant asi. Sai saa oma oma linna, sai taha oma koju ka mingit nihukest, nihukest jama.

Ja see puudutaski sind siis...kui, kui..

No kui tartlast, jah. Ta on...linnast ikka mingi.. sest on ju meil ütleme teisi uusi ehitusi ka niimoodi, noh tegelikult ju see Plaskugi, no seal oli ikkagi selle asjaga.. ta, ta on nagu niisugune tore, ta on...kuigi noh seal ka, aga seal, seal ei räägitud, inimesed ei läinud kurjaks selle peale, ta oli, ta oli võibolla, ta paistab silma, ta muutus mingisuguseks osaks Tartust. Noh, ühesõnaga, seal on vaeva nähtud, aga selle Kaubamajaga pole mitte mingit vaeva nähtud. Tegelikult. Noh.

Kas sa arvad, et see võib ka mingil ajal muutuda osaks Tartust?

Ma ei usu, et ta muutub selliseks, et harjud ära, hakkab meeldima. Plasku, palku oli ma arvan niisugune, et harjud ära, hakkab meeldima, aga see Kaubamaja küll ei ole. Sa lihtsalt harjud ära, ta enam, enam võibolla sind niimoodi ei häiri ja pilku ei riiva, et noh, sa, sa oled taga harjund, aga meeldima ta küll kindlasti ei hakka.

Ja bussijaam?

Bussijaam. No see ei kompleks ole valmis. Ma arvan, et kui see kompleks valmis saab, siis see, siis see, nii-öelda see karp kaob ära sinna.

Mhmh

Tähendab selles mõttes. Et seda saab siis öelda, kui kogu see kompleks valmis on.

Et siis harjud ära, hakkab meeldima või?

Ei, ma ei oska öelda. No seda saab näha, mis see... No ma ei kujuta ette muidugi, siin on.. ja missuguseks ütleme...ma elo.., mul ei tule praegu..ka.. see lõpp..lahendus niimoodi silme ette, et missuguseks kogu see, kogu see plats, et missugune ta siis on, kui ta on täis ehitatud ja kuidas ta nagu haakub nende teiste asjadega....Aga korda lähevad need küll, kohe kindlasti.

A-aga kui läksid kord...

Uus sild meeldib –fantastiline!

Jah. Et kui meeldib või ei meeldi, kas sa oled midagi ette võtnud või sa oleksi-oled mõelnud, et et võiks nüüd midagi teha küll et sõna öelda või midagi

Ei, tähendab maa....selles mõttes noh tavakodanikuna ei ole...ei ole sedaaa..seda jõudu ja energiat ja väljundit et et hakkaks nüüd kuskil midagi tegema. Sisised niisama omaette ja..ja... ja ongi kõik.

Ehitustegevuse õnnestumine ja milline ebaõnnestumine. Õnnestumiseks sa siis lugesidki need ...

Jah, Jaani kirikut ja silda ja....

Ja silda. Ja ebaõnnestumiseks?

Noh, seal on veel ka...veel

Noh mis veel?

Noh, see et Toome varemtes on seal üleval see...

Mhmh

Ja siin, ei, vahvaid asju on tegelikult, jah ma Tartut... jah....

Aja jooksul siis on sul muutunud ka mõnest ehitisest, mis on valmis tehtud, arvamus. Et alguses oli..noh..kuidas ta on..aja jooksul..

Aaa. Et see, harjud ära, hakkab meeldima vä? Sellises stiilis?

Nojah. Jah.

(paus) Ma arvan, et Plasku oligi vist.

Alguses ei olnudki väga?

Tähendab ma noh, ta oli nii omapärane ja niimoodi, et..ei, ma ei suhtunud halvasti, agaa..aga vot see oli niisugune, mis, noh Tartu linnapildis juba ütleme, aga..aaa, mulle ta meeldib. Mu arust on täitsa

vahva sihuke. Vaade sealt sealt seest muidugi linnale on on fantastiline.

Jah, ma polegi käinud seal sees.

Voot nii, mine vaata.

Ää, mis on sinu jaoks moodne arhitektuur, kuidas sina seda iseloomustaksid?

Moodne vä?

Mhmmh

Moods...Esimene assotsiatsioon on kohe.. palju klaasi, see o..niisuguseid...selgeid ja sirgeid jooni...Midagi niisugust. Ütleme sellist.. võibolla sellist kergust ja... et et vana arhitektuur, siis tuleb ju alati silme ette midagi, midagi niisugust..masiivset ja ja jäävat ja..ja võibolla raskepärasemat, et moodsa puhul....jah, võibolla sihukene kergus.. ja selgus.

Mhmmh. Aga tegelikult kuidas saa... suhtud sellesse..Lossi 3, see õppehoone seal Lossi tänava alguses, et tegelikult see on ju ka küllaltki...noh üheksakümnendatel ehitatud.

See mis on see...jääb sinna...Toomemäe algusesse..?

Jah, jah

Ei, minu arust ta sobib. Mulle meeldivad need kujud seal. Mind see absoluutselt äää...ma arvan,see oli ju sõjajärgselt..mmmm. kogu see raekoja tagune oli ju enne, enne sõda oli täis ehitatud ju.

Ja see on täiesti..sellepärast, et seal, seal nagu ei olnudki, seal oli mingi müür..mingi teise maja...sein oli seal... Ei, see sobib.

See-see ei ole sinu jaoks moodne arhitektuur?

Ei. Ei ole. Ei ole jah.

Tead, mulle meeldis tähendab see, et et ta haakus selle ülikooli.. minu arust neil on.. noh, muidugi ma tean, et ta on uus on. Aga ta, ta olii...tehtud..midagi ee..samasse stiili. Ta läheb kogu selle kompleksiga, ka raekoja tagusega läheb hästi kokku. Jah.

A kuidas sa suhtud moodsasse arhitektuuri mis sa enne kirjeldasid, sellesse, sirged jooned ja...

Jah? Hästi. Ta ei peagi olema sirge, vaid ütleme ta, mulle, mulle tegelikult natuke..ee.see, meeldib ka see, see, ütleme, mis on seal kesklinnas, Karu... Karu platsi lähedal. See, see kumera joonega see hoone

GMP Plaza.

Ah? See, mis jääb selle Pro-Kapitali maja, maja juurde ja sinna..see Hansapanga maja mulle.., minu arust see sobib sinna. ta läheb edasi ütleme sealt sellest Barclay ja näiteks.. ta nagu ühendab...ühes, ühes selles..kompleksis, et on ikkagi mõeldud ja vaadatud natukene ka seda, seda mis seal kõrval on.

Ei, väga positiivselt

Ja kui ehitatakse tänapäeval nüüd hakatakse uut hoonet ehitama, kas seal..sinu meelest peakski see moodne arhitektuur olema uus ja teistsugune või ta peabki olema niisuke ajaloo hõnguga?

Ei. Ei. Tähendab, igat seda keskkonda sa võid vaadata, kuhu te...noh, kuhu sa selle teed. Noh, ma kujutan ette, et kui Toomele midagi väga ekstra..ekstravagantset teha, noh ma, ma ei usu, et sa inna väga sobib, aga samas, kui on väga hea käega, väga huvitav asi tehtud, isegi miks mitte? Aga see peab, selle peab...sellega peab olema väga palju vaeva nähtud. See, mis nüüd linna ehitus hakkab tegema seda.. uut spiraalhoonet, sinna AHHAA kesku..., ütleme tulevase AHHAA keskuse oru..., ma usun, et see, sellest võib midagi väga huvitavat tulla, sest see sobib sinna. Muidugi mis on ju täielik õudus...kuubis, on Zeppelin. Ma ei uskunud iialgi, et ee...ükskord mees hakkab ütleva, et vaata, see sein jääbki nüüd.. ma ütlesin, et ei saa, aga vaata, lambid on ju peal. Ma ütlesin, et ei ole võimalik. Noh, et see on ka...aga ta on niisugune, mis nende hruštšovkade vastas, et...noh sealt sõidad niimoodi -viuh- mööda, etää... et ta niimoodi ei häiri, nii nagu Kaubamaja, kuigi ta on ka väga kole. Aga seal on see, ütleme see katlamaja on seal kõrval onju, et ta nagu natukene hajub sinna ära, aga see Kaubamaja on nigu niimoodi, tõesti nagu.. ütleme int..it..intelligents hakkas teda ku..kutsuma teda Tal..Tallinna, kuna tallinlased tegid ja..Tallinna...Tallinna Ülikooliks. Siis, et noh, filosoofilises plaanis mulle see õudselt meeldis. Ma suvel ikka...kui ma selle kirjatüki ledisin, siis... ma ütlen..ma sain ikka mõnusasti naerda seal.

Agaaa...sul on siis kuidagi selline suhtumine, et kui kesklinnas, et sis, sis peab ikka väga hoolikalt valima..

Ei! Ükstapuha, ma ma ütlen, et et noh see...hee...igal pool peab valima. Noh, kui sa võibolla

midagi..noh ütleme hoonestad või ehitad, et et sis, ikkagi et ta sellesse keskkonda....sobiks. Kui..kuigi ma nüüd näiteks ütlen siitsamast oma sellest...no sa naabrimehe maja nägid onju

Nägin..

Ääh.. See, et kui ma nüüd nagu mitme aspekti pealt vaatan, meil omavahelised kokkulepped olid natuke teised ja mulle ei...mulle.eee. minu jaoks on ta natuke suur, samas, kui ma vaatan niimoodi kõrvalt, siis mind see enda maja..tegelikult..ka natukene.. äää... mai ei ütle et, mai ütle et noh, niimoodi häiris, aga see, et see et ta nüüd see siia kõrvale tuli...sellisena...äää.. ta ta on natukene nagu üks kompleks nüüd. Minu oma oli muidu üksinda pikka aega, liigaa...noh, see kahekorruseline siin...liiga üksi ja liiga kõrge siin. No kuigi, siin on no ütleme need suured puud...et kõik see..., see et ta...ma ma oleksin kujutanud ette, et ta teeb natuke teistmoodi ja nüüd ma vaatan, noh ma ei ole Kvissentalis nüüd pikka aega käinud, ma käisin siis, kui need esimesed majad hakkasid seal valmis saama ja nüüd ma lehest nägin, et ta on võtnud hästi sellist Kvissentali stiili. Et ee..... noh, vat see on ka selline, millega ma pean nagu ära harjuma, sest ma kujutasin ette, et ta tuleb tibia teistmoodi siia. Aga samas, ütleme see maja, nüüd see uus maja...ja...ja kogu see ratsabaasi... ütleme noh, need uued tallid, mis siin on tehtud, noh, vana tall oli ainult see, mis on see põhihoone, et..äää, nüüd ta moodustab nagu ühtse kompleksi. Et muidu oli nagu see... ma ise tihti nagu mõtlesin, et see, noh...ta oli liiaga neljakandiline karp siin jõe ääres. Et selles mõttes, noh selles mõttes see kõrvalmaja mind..äää..ainult et et tal olid omad tingimused mis ta, ta oleks võinud tibia sealpool olla, nagu ma planeerisin..jaa... mitte nii lähedal. Et antud hetkel mind see lähedus natuke häirib, aga ma arvan, et see on selline, millega ma lihtsalt aja jooksul ära, ära harjun.

Et ei, alati...minu arust alati peab vaatama seda keskkonda, kuhu sa selle teed. Ja kuidas ta sinna sobib.

Mis on siis veelkord sinu jaoks eee...ajalooline arhitektuur?

Ajalooline vä?

Jah. Et milliseid märksõnu sa kasutaksid?

(paus) kindlasti..... Märksõnu...(paus)...isaand, mai oskagi...kindlasti...midagi jäävat, midagi sellist, püsivat. Võibol...võibolla isegi natuke raskepärast.

Milline ta välja näeb?

Milline välja vä? Noh mis ta.. kirikud ja ülikooli hooned, noh, kui sa lähed ütleme siin...sada aastat või kakssada aastat tagasi. Ta ei püsikski, kui ta oleks...või kui siis võtad ütleme need... ma tunnen, et vanadel asjadel mulle meeldib vaadata ütleme neid...niisugusi detaile. Vaata kui linnas vahel käis, siis vaatad, et ahhaa, jõe huvitav, et kui, et kui on tehtud mingisugune noh, Karlovas liikudes on näiteks seal maja, maja nurkades on tehtud niisugused nagu, nagu ...sellised ümarad nurgad. Nagu mingi Tähetorni nurk on seal või, või....ma olen vahel mõelnud, et..noh, muidu, muidu need ütleme tavalised niisugused elumajad, no seal puitarhitektuuri juures.. on noh sellised ütleme neljakandilised...ja siukesed suhteliselt lihtsad aga hästi vahva on, kui sinna on tehtud ütleme mingisugune niisugune väike naks juurde. Aga, aga sellistel suuremat..ütleme hoonete puhul, siis noh ütleme Tartu linnas, siis...siis jah, näitab niisugust jõudu ja..ja püsivust ja ajahambale vastupanu. Vot see on minu meelest niisugune vana.

Milline on siis mõni tüüpiline ajalooline arhitektuurinäide Tartu ...

(sosinal) ülikool muidugi. Kogu see ülikooli, ülikooli kompleks, kogu.. kogu see, mis see Krause siin kunagi kunagi tegi. Võta sa vana Aanatoomikum või või...no kui veel noh, veel tagasi minna, siis Tartus, moh ütleme siis tulevad kohe kirikud – loed need üles. Ja muidugi ütleme ütleme kolmekümnendatest siis...Turuhoone, mis on...mis mulle õudselts meeldib, see on fantastiline.

Noh selge, siis nüüd veel viimased paar küsimust, need on sihukesed..rohkem mõttelennu peale.

Et...kui sul on külas välismaalased, siis millist muljet sa tahad neile Tartust jätta? Mi-millist Tartut sa neile presenteeriksid?

Aaa, no loomuliku.. tähendab, sa mõtled nagu linnaosad või või kuidas ma tahaksin...jah mis mulje Tartust jätta neile. Siis mulle meeldib..eee. et Tart..Tartust jääks.... soe, südamlilik, puhas.. ja sellise...natuke sellise väikese linna mulje, aga mitte, mitte ka niisugune...vaat, mulle ütles üks tudeng kunagi et...Tartu kohta jõe hea näite. Et Tartu on... täiesti piisavalt suur linn, selleks et tänaval suudelda. ja sul ei tule kohe tuttav vastu või kohe ei hakka nurga peal keegi rääkima. Aga samas ta ei

ole ka nii suur, et, et sa..nagu päris ära kaoksid, sest sul on see oma linna tunne olemas. Vaata, kui sa päris suurtes linnades.. Mulle Tallinn..Tallinn, ma lähen sinna nii palju kui vaja ja nii vähe kui võimalik...et..eee...et.. mulle ei istu see. Ja kui ütleme teisi Euroopa linnu siin mõelda, siis noh, siis noh igal on neil oma hingus ja vot seda hi-hingust tahaks Tartus, Tartust näidata ja Tartus on minu arust ikkagi see olemas.

Milline see hingus siis on?

Tartul vä? No vot ongi see, et..et mulle fan-fantastiliselt meeldis...meeldisid need Hansapäevad.Vot see tõi Tartus välja selle..et siin oli kõik nii omane. Noh ta, ta ei kao ära ta...., ma ütlen, vot see, see see ka et sa võid tõesti, noh sellest linnast noh kulub sul tund-poolteist, sa võid ta läbi kõndida. Sul ei ole vaja autoga kuskil niimoodi koguaeg.. et kui sa kui sa tahad ja kui sul aega on, siis noh, kõnni sealt kesklinnast või mis iganes ükstapuha missuguse linna otsa. Ja sa jõuad sinna, nii et sa pole rampväsinud.

Et siis väiksust tahaksid välja tuua..

Jah, aga, aga ka mitte nii väikest et sul.. iga tädi sind tunneb ja igaüks võiks, teab su, su suguvõsa puu otsa ja tagasi onju.No vot Tartu on just parasjagu suur. Ma kujutan ette, et ma ei tahaks olla Elvas või..ma ei tahaks ka vist..palju on räägitud ju ütleme ka Pärnust või..Viljandi. no vot need on minu jaoks ikkagi väikesed, noh väikse-mad ja mai tahaks seal olla. Aga Tartu on just parasjagu nihuke. Niisuguse õige suurusega. Minu arust on siin see Tartu vaim ikka kindlalt olemas. Ja järjest suuremaks ja tugevamaks läheb,

Jaaaa, mida sa siis sellest noh, muljest kantuna võibolla, mida sa neile edastada tahad – mida sa neile näitaksid, neile turistidele?

m-mida ma näitaksin või mida ma näitan?

Noh, mõlemat, mida nii näitad kui näitak-sid

...Ee...(pikk paus) no vaat kui sa seal südalinnas liigud, siis see an.., see annab seal ütleme seal...jõe ääres ja sellel Rüütli tänaval ja..nüüd muidugi Jaani kiriku ja ja...ja sis... kuhu kindlasti alati viiksin, Antoniuse... ja olen viinud ka, -Antioniuse gildi. Kogu see õu ja kogu see asi, mis seal hingama ja elama hakkab, toomemägi! ta on niivõrd..., kogu see asi, no nii nagu vana, vanad südalinnad ikka, ta on niivõrd kompaktned. ja, ja, jaTartu ei ole ka nii et ta oleks nüüdülerahavastatud. Sa võid siin õhtul kõndida, sa kõnnid üksinda tänava peal onju. No kuigi ütleme teistes väikestes linnades on sul, on ka see võimalus olemas, aga mulle meeldib nagu Tartust näidata seda, et..ja veel näiteks kui on käinud...mujalt, sõbrad tulnud siia, ja tulnud üle hulga aja. Siis noh, noh näha seda, kuidas nemad üllatuvad, et noh, missuguse sammu see linn on edasi teinud. Ja mulle meeldib..ma ütlen, et et see Kaubamaja välja arvatud, et mulle on kogu aeg meeldinud seda, et Tartus sihukesi suuri lollusi pole tehtud. Et on nagu ikka natukene, mitte natuke vaid on mõeldud mõeldud noh, kuhu mida ja mulle õudselts meeldivad näiteks, noh see suvi mis üles pandi Rüütli tänavale need pingid. Fantastilised!

Jah on küll

Ja jube hea on istuda seal peal. Jah,jah, jah ja need kõrged seljatoed ja niisugused. Jõle hästi selg puhkab ja. vot se-selles suhtes mulle Tartu õudselts meeldib. Just see hingus, ja see, ja see soojus.

Ja kui sa veel näitaksid, kas sa, siis põhimõtte pärast näitaksid ainult vana või näitaksid ka uut, et kas Tartu on...

Mida uut

Noh, Tartu linnas ju igasuguseid uusi asju, mis on...noh kas või Plasku ja ja..

Aga see on ju nagunii silmale näha. Ega sinna sinna sisse ei pea siis sellepärast, no ütleme minema. See on näha ju tegelikult . no see hakkab iseenesest..., meil ei ole, (ohkab) noh meil ei ole seda uut niipalju, et kui sa seal ütleme selles südames liigud, siis need on kõik ju näha. Ja ja valdavalt on nad ju tegelikult äri-või kaubanduskeskused, et mis sa sinna sisse ikka lähed. Kui kui ainult... ütleme nüüd saab valmis kui hakatakse tegema see rahvam..., rahvamuseum, vot sinna tuleb, et uut näidata, kohale sõita, loomulikult.

Kas sa näitaksid Tartut siis vana ja väarikana või ka uue ja edasijõudnuda või selle..

Vana ja väarikana.

Või kombinatsioonina..

Tähendab, heeh..ta on ikkagi...ülikoolilinn. Ja ja seda, et Tartus on nii palju noori, see, see on..noh

temas on mõlemat, kuna... vot vana ja...väga vana ja väärikas või noh, mai tea, kas Tartu kohta saab..., ütleme üldse Eesti linnade kohta, et väga väga vana või noh, saab ikka öelda, Tallinna vanalinn on ja Tartu, sest vana linn, noh muidugi jube kahju on sellest, et sõjaaja lõpus kus need suured pommitamised, see, mis sellest linnast ära viis.. vot se, noh see viis arhitektuurist ütleme palju seda seda vana ja väarikat ja nii edasi ka ära, mitte ainult ütleme see viimane sõda, vaid, vaid ütleme seal Põhjasõja järgi, siis kui läksid need venelased minema ja praktiliselt linna enda järel praktiliselt maha põletasid onju, et selles, et selles mõttes vot niisugustest asjadest on, on kahju ja neid tagasi ei too. Et.eee. Tartus on mõlemat. See on sihuke mõnus miks. Vot seda, seda nagu peakski peakski olema . ja see, et eee (ohe) et ta niimoodi kokku klapiks..., vot seda, seda nagu ootakski ja tegelikult ma olen nagu palju mõelnud selle ütlemise Kivisilla peale, et... vot sellest on ikka sõja lõpust ikka mega kahjuet, et see lihtsalt ära lõhuti. Mai kujuta.. ma olen vahel vaadanud ja mõelnud neid pilte, et issand kui see alles oleks. Fantastiline oleks. Üle mõistuse, nii ilus asi lihtsalt.

Aga kas sa tahaksid, et see uuesti..

Tahaksin küll. Kui nüüd Jaani kirikut vaadata. Kui hästi see on tehtud, mis on väga hea, et see õudne vitraaž sealt maha võeti, ma kohe sinna sisse läksin, vaatasin, kas see on alles... [...](räägib jesuiitide konverentsist paar aastat tagasi ning sellest, kuidas ta meelest vitraaž ei sobinud) niiet...ee, selles selles mõttes tahaks küll seda seda Kivisilla tagasi. Kohe kindlasti. Sest ma usun, et et kui ta tehakse, siis ta tehakse hästi.

Ja nüüd veel üks viimane suurem küsimuste blokk veel...et kui sa saaksid ehitada maja, mille nimi oleks Tartu – mitte nüüd see üleval seal...et.eee..siis, siis milline see maja oleks? Maja kui sümbol, ma mõtlen...mis iseloomustaks Tartut

Oi jumal...(väga pikk paus)

Või järsku sul on kergem kui paberi peal visandada kuidagi

Ei ei. Seda kohe kindlasti mitte...aga...sellele...ei sellele.. ma jään küll praegu.. vastuse võlgu, sellepärast, et.. et kui mõelda vana peale siis ütlemine vana ja...siis tulevad omad assotsiatsioonid...no Tartu...Tartu on selline noore hingega...noore hingega linn. Et ma oska siint...

A kui ma aitan sind natuke küsimustega et...et milline selle välimus oleks ,näiteks kujult? Või stiililt? Kas seal oleksid sambad või kas see oleks hele või see oleks tume või oleks see suur või väike?

Kindlasti hele! Kindlasti hele....

Kas seal oleks seda klaasi või oleks seal sambaid? Või, või...

Ei no klaase ja sambaid. No seal ei ole klaasi ja sambaid neid ... Praegu sammastest rääkida, siis tulevad kohe need kiitsakad...kiitsakad kaubamaja sambad, isegi mitte Ülikooli sambad esimesena ei tule, sest see on nii, nii noh...nagu värskelt puudutand asi. Et...ei.. temas, ta võiks selline hele ja kerge olla, jah.

Kas ta oleks suur või väike ja selline hubane?

Ei. Mitte..mitte suur, aga mitte ka väga väike. Ta võiks olla parasjagu niisugune... (pikk paus) ei, temas võiks olla jah, hele ja kerge asi.

Kas need... kuju oleksid niisugused ümarad...

Jah, voolav.

Jah voolav. Aga kas see oleks sihuke suur, pigem tühi pind või detaileväikseid oleks sihukene...? A kuidas sa näeksid, et see võiks olla? Mis oleks Tartule iseloomulik?

...Issand...kindlasti mitte ras..kindlasti mitte massiivne, mitte raske (pikk paus)...ei ta võiks...ei ta võiks olla jah niisugune...et temas võiks olla niisuguseid kumeraid, kumeraid jooni sellepärast, et, et see, et Emajõgi siit läbi voolab niisugune.

Emajõgi?

Jah

A mida see heledus. Et sa ütlesid, et kindlasti mitte tume, et hele. Mida see hele näitaks, või, või sümboliseeriks see heledus just.

Hele...niisugust...head ja sooja. Tume, see...tume on alati mida natuke..natuke rasket ja kurba ju.

Mhmm

Aga...aga ta võiks jah niisugune...ei ta võiks olla niisugune mitte väga väike, mitte väga suur...hele ja selliste ümarate, ümarate joontega

Et siis...kui selle maja välimusest edasi minna...mis võiks olla selle maja funktsioon? Kes seda kasutaks ja mille jaoks see oleks? Kas see oleks...

Noorte jaoks. Tal võiks olla mingit...mida meil tegelikult ...ei ole...a nüüd ütleme kui kui tehakse...kindlasti ei peaks olema mingi...see võiks olla mingi looduse ja nende..sihukeste asjadega seotud...a ma ei oska öelda, et kus kohas..see võiks näiteks mingi loodusmaja olla...mai tea, et kas nad seal Lillemäel on, on..on alles või.. või ei ole. Ta võiks just niisuguse huviga...ta võiks olla kuskil pargi nurgas või mingis nihukeses..aga....aga seal võiksid olla niisugused loodushuvilised tegelased sees.

Mhmm. Et Tartus kuhu sa võiksid panna selle?

Ma ütlesin, kuhugi Emajõe lähedusse kuhugile...

Jõe äärde...

Jõe äärde jah (naerab). Tehku siiasamasse Ihastesse kuhugile.

Jaa kas see maja sobiks sellisel juhul kui...seesamune maja, Tartu jaoks tehtud, ...sobiks ka kuhugile mujale või kas see oleks ainult Tartule omane? Kas sa paneksid selle ka Viljandisse või Narvasse või Tallinnasse, selle sama maja?

Ta peaks vee lähedal olema. Siis sobiks küll.

Mhmm. Aga mis on siis sellel majal just Tartule iseloomulik, kui sa saaksid seda ka nihutada?

Ma ei olegi niimoodi...niimoodi mõelnud. Selles mõttes, et võibolla...Vaata ongi....nende asjade puhul see, et noh,tingib, tingib ära ju see funktsioon, koht, paik...noh Tartu, Tartu on ...ütleme ma ei ole ka, ei ole ka nii, et...vaata kui, sihukeses asjas..võibolla peab siis teda natuke muutma. Aga on ju igas linnas raekoda olemas ju.

On

Üsna sarnased raekojad. Ütleme, et võtab no...Tallinnas on hästi vana, Tartus on tehtud seal niimoodi, aga....aga kui niimoodi mõtlema hakkad, siis selline imposantne, selline noh kindel ja nii edasi. Noh, see on ju ka igas linnas olemas ju. Kui sa mõtled, et missugune ta olema peaks. Siis...ma kujutan ette Tartule niisugust, et noh kui sa ütlesid, et missugust hoonet siis selline võiks olla. Aga selline kerge, huvitav... niisugune miks ta ei võiks olla ka ...Pärnus. Ma ei ole nii kõhuli maha patrioot

Et...nii Tartu linna patrioot sa ka ei ole

Noh, ma ei läheks. Ma ei läheks siit mujale, aga nii Tartu linna patrioot jah ei ole, et

Et...nüüd...mai tea..mulle ei meeldiks võib-olla jah et oleks Narvas ja Kohtla-Järvel ja, ja Tallinnas ja võib-olla Paldiskis ja. Et...need on minu jaoks natuke niisugused kauged ja ja võõrad linnad...

Et selline Eesti vaim peab olema vähemalt linnas...

Jah, vot täpselt. See jääb siia lõuna poole.

Millisena sa kujutad ette Tartut kümne aasta pärast?

Aaa, ei see kujutus..ma arvan, et on isegi isegi kindlalt olemas. See, et, see et Tartu on ilusate värvide linn, see mulle meeldib. Kuigi mõned värvid on kuskil..siis ma mõtlen, et kuidas see võimalik oli või..et siis mõtled niimoodi, et et issand jumal, et huvitav, mis iseloomuga inimesed selles majas elavad, kes on enda maja niisuguseks värvinud. Et ..ee.. mulle meeldib, et Tart on võtnud endale selle värvide asja ja selle po...ma loodan, et ta läheb edasi.

Et ei ole nii, nagu sa soomes lähed, et kõik majad on, ikkagi üsna ühte, ühtemoodi. [...] (räägib rootsi

ja soome ühevärvilistest majadest) et..ee selles suhtes mulle Tartu meeldib, et ta on rõõmus. Ja et neid rõõmsaid majasid tuleb juurde. Siis ma kujutan ette, et ta läheb veel rohkem puhtamaks, et ta saab veel rohkem korda. Jaa..., jaa ne-need kolemajaju..siin lehes üsna hiljuti olid need kolemajadest pildid, niiet see oli see oli eriti naljakas, kui nad kõik niimoodi ühe lehe peal olid...sihukesi erilisi läbakaid. Et..eee...et sellist..ta läheb korrastatumaks, aga ta ei pea minema ka noh, nihukeseks, no õudsalt ära lakunud et..ja see mis, ütleme no Supilinn on ju..tõesti fantastiline. Ma ütlen tõesti Supilinn ja Karlova on niisugused, mis... niimoodi tasapisi muutuvad, a vat nendesse linnaosadesse peaks jääma ja ma usun, et jääb ka see, see hõng ja see arhitektuur ikkagi alles, et seda hoitakse. Vot sinna peab nagu tõesti eriti mõtlema, et mis sinna tehakse, et mingi asi seal ei ole niimoodi niutsuma ja karjuma ei hakkaks. Et vot, ma usun..., ta läheb ilusamaks ja.. mõnusamaks ja... ja toredamaks.

Mhmh. Ja siis lõpetuseks ma küsingi, et kuidas sa intervjuuga rahule jäid, et kas mõni, mõni asi on veel, mis satahaskid öelda selle teema kohta või

Ei..Tartu, Tartu on mõnus ja mind on üllatanud see, et... mitte üllatanud, vaid teinud heameelt rohkem isegi, et kui ma võtan erinevaid..., et siia on neid vaimuinimesi hakanud tagasi tulema. Vaata, kui võtad siit...võtsin siit, oli see köögiajakiri, seal oli jutt...intervjuu oli oli Tartu teemadel ja..et Tartust on nagu et..hakatud jälle jälle rõhutama seda Tartu, Tart...jah, seda Tartu vaimu. Ja minu arust see on niimoodi mõnusalt tagasi tulemas. Et seda, seda otsitakse, seda leitakse ja tegelikult on see siin ikkagi olemas. Vot. Ja see mulle meeldib. Ei ma olen Tartu patrioot küll, jah

Kui siia, tead, kaugelt tuled ja niimoodi kui siia Tartu saad, siis ... paus (ohkab) siis ta on ikka ütle mata soe tunne. Ausalt.

Kodukoht.

Jah, jah, Kindlasti.Ja ma olen vahel mõelnud, ethuvitav näis, kui kaua, kui palju aega võtab, kas või kümme-viisteist või kaksikend aastat, kui mul nüüd siin teispool jõge midagi ehitatud on.

Nojah..seda võibolla ei saagi, Emajõgi on...

Ega ma, ma just ei.. ei oska öelda, kas ma ootan, aga ma..kujutan ette, et nad seal lihtsalt mingisugune hulk aastaid, kui nad on siin olemas.

Et sellest ja... mulle meeldib see, mis Tartu kohta praegu ilmub, et see Palametsa, Palametsa raamat oli ikka täitsa täitsa, noh, haruldaselt hea.

Et..ee..et selle, selles mõttes..ja vaadata neid vanu ja muidugi ütleme see vana Kuba, kaubahoovi, see oli noh, kuramus, nad oleksid võinud selle Kaubamaja midagi..et nad üritasid, et ta nii nadi välja kukkus, et noh..sellest on õudselt kahju

Mhmh

Midagi ta sealt, noh niimoodi (ohkab) ära, ära, ära viis et...või et kui vaadata neid vanu pilte, et tegelikult missugune oli see..Emajõe kallas siis kui...vat sealt kui Turuhoone juurest tulla sinna, noh siis ütleme selle Kivisillani, seal olid siis veel kõik need vanad lodjad ja kõik ja se ja se see..see, et need nüüd, et see jõe äär on niimoodi korda tehtud, see mulle õudselt meeldib. Ei, mulle meeldib selles suhtes, et Tartu, Tartuu...linna valitsus..see, mis nad nüüd selle ratsabaasiga tegid, mitte et see oleks mind nüüd isiklikult nii puudutanud, aga et see, see niisuguseks bisnesiks siin läks, see mulle ei meeldind. A-aga see, mis linnas toimub, minu arust tehakse, üldjuhul tehakse selliseid, selliseid arukaid otsuseid. Noh, vahel ikka väärataetakse, aga et et see mulle ka meeldib, et ei ole nihukest vastikut kaklemist, ei ole vastikuid pingeid, et ta on..läheb, areneb edasi, et linn areneb edasi, on mõnus. Ma paljus ju seda tegelikult jälgin. Ta läheb korda.

No selge. See oleks siis kõik. Täna intervjuu eest.

4. Intervjuueeritav:

Meesterahvas

vanus: 42

elukoht: Tammelin

Küsimus selline: kui kaua te olete elanud Tammelinna, siin majas?

See on 85ndast aastast.

Mis enne seda oli?

Ennem oli enam-vähem sõjaväeteenistus. Enne seda ühikas.

Sündisite Tartus?

Tamsalus. Seal olin koolis. Sündinud olen vist Kiltsis.

Ja Tartu tulite kooli pärast?

Jah.

Miks just see, et tulite siia elama?

Täiesti juhus.

Täiesti juhus, oli vaba koht Tammelinna ja tulite siia?

No mitte seda... et kuidas see Tartu jäämine oli ja.. ja seejärel see tagasitulek ja... see oli juhusteahel.

Aga mingeid valikuid oli ka? Peale Tammelinna?

Ei olnud. Või naine elas siin läheduses... See oli abiellumise kaudu.

Kuidas kirjeldaksite oma elurajooni?

Kui ma peaksin kirjeldama seda rajooni, siis see on kindlasti mürarohke... Suhteliselt närviline.... Aga muidu Tammelinna pole häda midagi. Lihtsalt Riia tänav mängib siin rolli.

Mis teil oma elurajoonis meeldib?

Meeldib see, et see on eramajade rajoon. Inimeste suhtumine on sellega seoses teistsugune...

Milline on?

Ee... sügavam omanikutunne. Sealt tulenevalt on selline abivalmidus ilmselt ka suurem... ilmselt. Ilmselt, ega ma ei tea. Aga ma vähemalt arvan seda niimoodi. Maad on ka veidikene rohkem kui lihtsalt koridorijagu. Siin on palju kindlasti mida ei meeldi, aga need on inimesed, see on tavaelu. Aeg on möödas, kus söega köeti.

See oli ebameeldiv?

See oli kindlasti ebameeldiv. Ma ise ka kütsin. Aga nüüd nagu enam ei ole seda probleemi. Puudega rohkem köetakse. Õhk on puhtamaks selle poole pealt läinud, võrreldes varasemaga. Kui siia sai tulnud, siis kõnnitee oli nagu suur mülgas. Kuiva jalaga läbi ei pääsenud. See oli Riia tänav... te ei pruugi seda uskuda, aga nii ta oli. Paremaks läinud. Rohkem ei oska midagi öelda.

Milline on Tartu üldpilt?

Reformatslik. Mantarlik.

Mis see tähendab?

Stiili hägustumine. Absoluutselt.

Ahah, et on siis olemas mingi kindel Tartu stiil, mis on hägustunud?

No minu jaoks... kuna ma olen kuigi palju ajalooa seotud. On ikkagi see Emajõe Ateena.

Tavaavastus, stiilne, vanast ajast tulenev ja noh. Ma ei taha vinguda, aga... aga see Pläsku ja Tallinna ülikool panevad sellele kõigele põntsu. Ilmselt ehitatakse neid kaste veel, mis kesklinna ei sobi.

Absoluutselt.

Mis veel... Tartu paisub, kõvasti häirib see. Tekivad sellised proletariaadi linnaosad. Eramajad.

Kas Ihaste on üks selliseid?

Ihaste võib-olla veel mitte. Ihastes on mingisugune stiilitunnetus täiesti veel olemas, aga võtame see... mis ta nüüd on. Raadi. Võtame siit-poolt, ei midagi ilusat (naerab).

Milline on selline üldine hinnang sellele Tartu üldpildile mida teie näete?

(Reinu naine Mare siseneb tupp ja küsib:.) Sa tuled mulle kell kaheksa jah?

Ee. Ei tule.

(Rein naerab:.) Tal juba-juba ohver käes (naerab edasi)

(Mare naerab:.) Juba ohver käes jah?

Ühelt-poolt on see kaunimaks läinud, eksole. Võtame see, mis ta on. Rüütli tänav, vä? See on tõesti, kuidas nüüd öelda, tõesti kaunist. Ühelt-poolt paneks talle nelja, teiselt poolt kolme. (naerab) Ja ja noh, suund on minu arust... selline allapoole. Noh, oleks võinud selle stiilsemalt teha. Ja Tallinna Kaubamaja, noh. Need odavad sambad. Need on ju odavad. Need on torust pandud. Torust pandud, või ma ei tea kuidas. Aga igaljuhul - see on rõve!

Väga hea, nende rõvedusteni me varsti jõuame

(Rein naerab)

Kui te liigute linnas ringi, siis kuidas on selline teie enesetunne. Kas tunnete end, on selliseid

kohti, kus tunnete end hästi?

Gonsiori tänavas, seal lõpus päris. See on juba linna serv. Kus ma tunnen ennast hästi? Noh, ilmselt ma tunnen end hästi seesamane Rüütli tänava ümbrus. Rüütli... ühesõnaga, see-see kesklinnapiis, kuni Laia tänavani. Ilmselt ma kindlasti tunnen seal ennast hästi. Omapärane on kindlasti supilinn. Ma tunnen ennast hästi näiteks Ropka mõisa juures. See park, see mõis, see kompleks. Seal ma tunnen ennast kindlasti hästi. Igasugustes taolistes linnaosades ka kusjuures. Mulle meeldib jalutamas käia. Kus ma ennast hästi ei tunne? Võib-olla Ülejõe, ei ole võib-olla nii, noh. Annelinn. Kindlasti. Annelinn. Parem ma ei lähe sinna.

(naerame)

Eks neid linnaosasid ole veel, kus on kivilinnad. Noh, nõukoguduaegne, selline nagu ta on. Vähe haljastust, palju maju. Palju inimesi.... omapärased inimesed. (naerab). See on küll oma arvamus.

Aga Tammelinna-elanikud, kuidas te ennast tunnete. Kas te tunnete ühtekuuluvustunnet Tammelinna elanikega?

Ilmselt mitte. Ilmselt see on ka põhjus, et... et ma olen siia tulnud, ma ei ole siin sündinud. Kas seda ühtekuuluvustunnet ongi nii väga vaja. Seda minagi ei tea. Võib-olla ma ei ole selline inimene, igalpool selline koostöö on.

Aga teiste linnaosa elanikega. Sellist eristamist et siiski teie olete...

Võrreldes Tallinna loomulikult on. Tartu on Tartu ikka. Ee... aga vaevalt nüüd hoonetega. Aga kindlasti, Tallinn see on midagi allpool arvestust minu jaoks. Tartus on midagi teistsugust. Väikelinnad, need on vahvad. Tuled Tartusse, see on ikkagi... see on... vanusega seotud probleemid vähenevad. See on: palju noori. Ja noh... See on üks osa Tartust.

Eesmärkide nimel millegi saavutamine. Kas on midagi, mis paneks teid ühele eesmärgile üheskoos teistega midagi saavutama?

Üldiselt ma olen selline totakas inimene, ausalt-öeldes. Eesmärkide osas tavaliselt ikka liitun (naerab). Paneks küll, midagi paneks.

Mis see oleks?

Ma ei tea.

No on midagi?

No kui on mingisugused sellised kampaaniad, mida ma tunnen, et... et noh, ma tunnen, et võib-olla mind on ka vaja sinna. Ma tavaliselt liitun. Aga ma ei oska öelda, mis asi see võiks konkreetselt olla. See võib tulla järsku üleöö. Noh, ma tean, et siin on Tammelinna, noh, mis ta on... Aia mingi Koostööorganisatsiooni. Noh, nad tulevad ilma minuta toime, suurepäraselt, siinamaani vähemalt. See Tamme, see kooli juures. Tiigi, mis ta Kallaste tegi. Kui on vaja, siis ma lähen. Kui nad tulevad ilma minuta toime, milleks pean oma nina toppima. Ma ei ole ainult kümne küünega enda poole.

Koostöövõimeline, kollektiivne?

Olen küll, aga... aga ma ütlen... et siis peab vaja olema.

Uued ehitised. Mis teile meenub seoses uute ehitistega?

Noh, see on iseloomulik. Arutelu võib olla, aga keegi neid arutelu momente arvesse ei võta. Poliitika käib teist rada pidi. Arutati selle-selle-selle Kaubamaja osas... Teevad nii või teisiti. Nii või teisiti rikuti eeskirju, nagu kuulda on. Ehitati kasvõi Riia tänavale liiga ligidale. Ei lähe kellelegi korda. Rüütli tänava kaubaja [*peab silmas Kaubahalli*] oli vist see. See oli nõukogudeaeg-aja lõpupoole, kui seda ehitati. See tuli tõesti ilus hoone, see isegi sobis. Võib-olla ma olin noorem ka. Liberaalsem. Aga need on kuidagi lihtsalt ehitatud umbes niimoodi et noh, et nii nagu tehakse, et on riigi tellimus. Riigitellimus, või riigipakkumine. Riik tellib kõige odavama variandi. Kas me ei ole nii rikkad.

Kas on midagi, mis meenub positiivsega?

Ilmselt mitte, aga alati süda läheb soojaks, kui vaadata, kuidas Ropka mõis on restaureeritud. See on üks Tartu pärle ausalt-öeldes.

Kuidas Kaubamaja ehitus teid puudutas?

Vanemuise vaatele ette jäi. Aga veel ei ole puudutanud, ma arvan. Ma käin seal haruharva. Aga... aga, ma tahaks näha, kui liikluskoormus veel kasvab, kuhu see liiklus pannakse. Jänes ise, ta oli suurel arvamusel sellest hoonest. Nagu avamisel kuulda oli sellest raadiost. Ta on ju linnapea, ta ju otsustab, mis ja kuidas teha. Temale ju alluvad need arhitektid ja muud taolised. Eks näis kuhu nad kümne

aasta pärast selle liikluse suunavad.

Väga hea, selle "kümne aasta küsimuseni" tuleme ka varsti.

(naerame)

Teie arvamus ka, seoses ehitisega, kuidas see muutunud on?

Kaubamaja ehitati pikalt, aga ta puudutas mu arvamust küll. Esialgu noh, ma püüan neutraalne olla. Ma püüan. Vinguja nagu ma olen. Aga ma püüan alati. Aga noh, mida rohkem ta valmis sai, seda rohkem... Betoone. Lausbetoon. Ta on mitte-midagi ilusat. Seinad nagu nad on. Noh, halvemaks muutus kindlasti. Ja mis minusse puutub, siis tohutult häiriv on see tegur, mis Pläskusse puutub. Et kui autoga sõita, üle silla. Seal-poolt siia poole tulla. Ja kui päike särab. Siis sealt peegeldab kõik see päike see ilusti silmaauku niimoodi. See on üks selline..

Ja üks asi, mis nad sinna bussipeatuse juurde teevad. Endise bussipeatuse koha peale. Jumala pärast, et ta midagi analoogilist ei juhtu. Mingid pilvelõhkujad. A la Tallinna kesklinn. Ropka mõis, no seal ei ole midagi muutunud. Seal... Jumal. See on tore, et nad selle ikka taastasid. Et nad midagi selle hõõguva, alloleva... No muidugi on seal ka möödalaskmisi, aga... aga väga kaunis ikkagi. Ehedad sambad.

Milline on moodne arhitektuur teie jaoks?

Minu jaoks...

Märksõnadega?

Kokkusobivus vana arhitektuuriga. Postid võivad olla teatud kohas, aga Jumala pärast mitte segamini mingisuguse baroki või klassikaga. Mina ei tea missugune ta võiks olla. Mina ei tea. Metall nagu ei ole. Klaas.

Kas teil näiteid on ka moodsast arhitektuuris?

Pläsku torn.

Pläsku torn?

Jah.

See on ju ehe klaasist ja särab ka veel, nii et.

Aga see, et ta kokku sobiks keskkonnaga?

Peaks olema jah, mida ma ideaalis siin mõtlen.

Kas ideaalilähedust on?

Minu arust ideaali lähedane ongi see kaubamaja... mis see oli. Rüütli tänava kaubamaja. Rüütli tänava...? või ajan segi kogu aeg need tänavad.

(Mare toetab Reinu:) Kaubahall.

Kaubahall jah. Kaubahall vist jah.

Siis Raekoja taga. Jookseb. Mis ta nüüd äkki on? Tuleb siia poole. Seal... kust vallikraavi tänav jookseb sisse, seal on paar maja ehitatud, mis isegi sobivad. Ma ei tea kuidas, aga nad sobivad sinna. Nad on ka sihukesed klaasist. Sobib, ma ei tea, mikspärast. Ma ei ole nende suhtes üldse kriitiline, kuigi noh... nüüd lõpuks, vana nad jah lõhkusid üldse ära jah. Aga ikkagi sobis. Aga... aga sellised tornid, mis siia eestisse, või siia Tartusse hakkavad kerkima, see on niisugune odavate sammaste kool. (naerab) Mis ei ole, see ei ole. Võib-olla ta on jah kusagil sõjaväeteemadel mingisugune garnisonihoone võib-olla või... Vene ajast. See oleks see Kaubamaja, uus kaubamaja. Pidevalt seisma jäänud. Tagasi peab saama vaadata. Ilus aga... aga arhitektuur on ka ju arenduslik. Ega ta iga päev paigal ei ole, arenduslik. Ilus on. Kui ta on uues kohas, siis ta võib uus olla. Mida on teatud seostused, ta peaks olema ikkagi linna arhitektuuriga kokku sobiv. Kui laiutab siis, Ülikoolipeahoone. Klassika.

Millised on ajaloolise hõngu märksõnad?

Mida peab silmas pidama, sellist juhul. Jumal hoidku, mitte seda. See on labane järeltegemine.

Niivõrd labane, et ma kohe ei tea.

Kust see piir läheb siis, labasuse ja...?

Võimalikult tuleks siis kopeerida sellisel juhul ikkagi seda olemasolevat siili või endist stiili...

Samm ei ole... noh... Kui Tartu Ülikoolile panna samasugused sambad nagu see... see nõndanimetatud Tallinna Ülikoolil on. Ma ei tea. Kui meelsasti te käiksite sellest uksest sisse. Või kui vahetada ära need peahooned omavahel ära, eks ole. See kaubamajaks teha ja see praegune uus panna Ülikooli peahoonesse. Peahoones käidavate hulk väheneks. On garantii.

No siin on mõned baroksed ehitised ka. Ja-ja-ja.... Aukude rõhutamised ja... Loomulikult ei pea uutel ehitistel olema mantelkorstent. Jumal hoidku selle eest! (naerab) Niiet, mingisugune väline... väline... noh, sarnasus peab olema ikkagi.

Kas on näiteid ka peale Tartu Ülikooli peahoone ajaloolisest hõnguga ehitistest?

Klassika poole pealt või üldse.

Ajaloolise poole pealt.

Rääkimata nendest Munga tänava omadest ja... omapärane on muidugi ka see... Supilinn. Ka on omapärane. Ka seal on ju... tegelikult on see maitse-maitselagedus. Kunagi ju ehitati üürimajad, võimalikult odavalt ju sest. Aga... aga ta sobib, nii et. Ma ei tea miks (naerab). Noh, Tartu, Riia tänavalgi ju. Ja siin, sinna staadioni poole minnes, villade rajoon. Jällegi siin on ka palju häid näiteid. Tohutult ilusaid näiteid. On piirkonna eripära. Või nagu Rüütli tänavgi eraldi. Noh, konkreetseid maju on väga raske välja tuua. Tõesti, terve Rüütli tänav, näed. Tohtu kaunis. Üks maja ju taastati nii et praktilised müürid olid vaid püsti. See on koht, kus alati tõesti meelsasti käiks.

Kas sulle joonistada ka meeldib?

Oo ei. Ma ei ole üldse joonistaja. (naerab)

Mul on muidu üks visuaalne asi ka, et... aa ei veel ei tule, veel ei tule.

Mhmm.

Kõigepealt on e... kui teil oleks külas välismaalased, siis millist muljet Tartust sooviksite neile jätta?

Kui mul on aega, siis ma käiks kõik kohad läbi. Tartu kesklinnast peaks alustama. Kindlasti Tartu linna mõisad läbi. Annelinna ka näiteks. Ja mitte ainult. Hiinalinnas käiks ka ära. Hiina-Hiinalinn on kõvasti muutunud. (naerab). Talvel ma siia kuskile... tammelinnalesse ei tuleks, ohtlik on.

Miks ohtlik on?

Tänavad on. Vähemalt autoga võib ohtlikuks osutada see sõit. Aga midagi pole parata.

Nii et teie poolt loodav pilt oleks võimalikult realistlik?

Võimalikult jah.

Ei oleks sellist eristamist ja väljavalimist, et viiks Wilde kujude juurde?

Ma tavaliselt ei armasta teha. Ei üle ilustades ega maha tehes. Muidugi seda Tartut ma tunnen. Narva plats kindlasti, hakkame sealt pihta.

Aga kui te saaksite ehitada sellise asja nagu Tartu maja, milline see oleks? Maja kui sümbol.

Tartusse siis jah.

Jah. Selle välimus: stiil, värvid, kuju, suurus...

(Rein ütleb tohtu sisemise jõuga:) Sammastega

Sammastega?

Sammastega.

Milliste sammastega?

Klassitsistlikega. (naerab)

Ja mis värvi need oleks?

Heledad oleks.

Ja kui palju neid oleks?

Arv pole tähtis.

Aga maja ise?

Või maksimaalselt kolme. Igal juhul oleks võimalikult vaba kasutus. Ee... mis veel. Ma ei tea, ma olen liiga ajaloo fänn. Ma ei tea, kas minu arvamus sobib.

Muidugi sobib.

Ma paneks barokk ehitise. Aae... Ei, barokk ei sobi. Barokk ei sobi sammastega päris. See oleks hilisbarokk, vara-klassitsistlik. Ühesõnaga sega barokk-klassika. See vana turu, mis ta oli, hoone. Too oli väga ilus. Kindlasti midagi taolist nagu seal Raeplatsil ja Rüütli tänaval... Midagi taolist. Aga kindlasti sambad peaksid olema. Tartu Ülikool, sammastega. Seesama, mis... Kivisild kunagi ja. Kogu see turuhoone, mis oli ja.

Mis selle maja funktsioonid võiksid olla?

Võib-olla. Ma ei ole kunagi taolise küsimuse peale mõelnud. Mis ta võiks olla. Eksprompt nüüd... All

ärid ja peal jälle niimoodi korterid. Puht... nagu midagi muud ei tule pähe. (naerab) Aga selleks ta sobib ka.

Aga millised inimesed seal oleksid?

No inimesi ma ei saa muuta. Me oleme nagu me oleme. Ideaalne inimene, kogu see... pole kunagi hea olnud.

Et inimene, kes seal sees on ei erine inimesest, kes sellest majast väljaspool on?

No hullem oleks see... reformierakondlane, kogu see volikogu. (naerame)

Ma mõtlesin, et äkki on olemas ka tüüpiline tartlane?

Tartu tüüpiline inimene. Keskmisest noorem. Ilmselt pereinimene. Rohkem ei oska küll midagi öelda. Kogu Tartu on selliseid maju täis. (naerame)

Kuhu sa selle maja paigutaksid?

No kuhu ma ta paigutaksin...

Võib ka kellegi asemele panna.

Nüüd ma olen täiesti plindris.

(Mare toetab:) ei oska vastata.

Ei oska vastata. Kuhu ma paigutan oma ideaalmaja Tartus. Tammelinna mitte. Ilmselt ikka kesklinna. Aga kuhu kohta seal... ei oska mina öelda. See maja noh, ei ole nii suur nagu on see, uus Kaubamaja. Sinna ta järelikult ei sobi.

(Mare küsib:) see ei ole elumaja jah?

Noh, ikka... niisugune nagu ta on. Barokne, sammastega.

(Mare küsib:) ei ma mõtlen, kas ei ole ta elumaja või?

Ta on selline, et esimesel korrusel on ärid, ülemistel korrustel üürikorterid.

(Mare saab aru:) Ahah.

Noh, täiesti selline segapudru. Jah, aga ta ei ole nii suur kindlasti, et teda võiks kuhugi panna. Platsile paneks siis.

(Mare soovitab:) parklasse pane siis. Parklas on veel vabu kohti (naerab).

Muru platsile ka ei saa, siis ma lähen iseenda arvamusega vastuollu, et ühtki muruplatsi enam ei jää.

(Mare soovitab:) emajõe ääres

Botaanikaiaia juures. Vot on see parkimisplats. Igal juhul peaks olema vanalinnaga kuidagi seotud.

(Mare soovitab:) emajõe äärde

Noh jah, midagi jah. Näiteks.

Mis oleks selle maja juures Tartule iseloomulik?

Struktuur, funktsionaalsus. Iga asjaga rõhutada seda tüüpilisust. See, et ta on Vanalinnaga seotud. Vana Tartu.

Kas see maja sobiks ka mõnda teise linna?

Linna. Pärnu! Pärnu. Tallinnasse ei kõlba enam midagi. Las ehitavad oma kaste.

Aga miks Pärnu.

Pärnu on säilitanud niisuguse oma vana aja hõngu. Vaata, kui nüüd rääkida... Eks need teised linnad ole ka siiski. Aga... aga näiteks Võru, seal on midagi teistsugune. See on mingisugune teistsugune stiil.

(Mare lisab:) Võru tagasihoidlikum. Pärnu on uhkem.

Jah, Pärnu on uhkem. Võib-olla see meri ja kogu see õhustik on ka midagi sellist sarnast. Rakvere on jälle teistsugune. Paide. Või siis Viljandi. Sinna sobiks ka hästi. Aga siis mitte kolmekorruseline, vaid kahekorruseline. Sinna kolmekordsed ei sobi. (naerab) Võib ka sambaid vähemaks võtta. Noh, barokk. (naerab)

Milline on Tartu kümne aasta pärast.

Tartu kümne aasta pärast on selles suhtes erinev, et võib-olla neid reformaatoreid ei ole enam. Äkki siis.. siis Tartu muutub taas selliseks stiilsemaks. Helesinine unistus. Loodan kõigest hingest, et see kesklinn, see Riia tänav samuti ei ole täis ehitatud nagu Viru plats Tallinnas. Et Jumala pärast, et mitte eksole... mitte ei lähtuks see uus ehitus mingisugusest linnavalitsusest. Et oleks vanade majade, eramajade taastamine. Eks ta kindlasti noh, liigume selles suunas. Tartu on tekkinud konglomeraat. Agulitega. Proletaarsete agulitega. Siin, Maramaal ja mujal. Loodame, et nad suuresti hakkavad juba

ära lagunema, need... Ühelt-poolt kaunim, teiselt poolt suur oht, mis toimub Riia tänaval, kesklinnas. Aga kindlasti kaunimaks läheb.

Väga hea, lõpetame optimistlikult.

(naerab) Jah. Kindlast ta kaunimaks ta läheb. Kindlasti kaunimaks, vähemalt see pool. Aga need kaks. Kaks suunda: ühelt poolt need agulite tekkimine ja teiselt poolt need Riia tänava ümbrus.

Linnavalitsusest tulev initsiatiiv. (naerab)

On siis nii, et olenemata linnaelanike arvamusest, olenemata sellest, mida ajakirjandus räägib, juhtub see, mida linnavalitsus tahab?

Jah. Rahakott määrab.

Olgu siis- kolmeteistkümnes küsimus. Kuidas intervjuuga rahule jäite?

Raske.

Raske?

Raske (naerab). Ma pidin vahepeal ennast linnaarhitektirolli panema. (naerab) See oli raske.

Olgu. Kas on veel midagi, mida soovite sellel teemal veel lisada? Viimased sõnad.

Tartu võiks säilitada selle loosungi, mitte ainult paberil, vaid ka tegelikkuses. Emajõe Ateena. Muidu on ta vaid loosunglik: et me teeme. Tuhka me teeme. (naerab)

5. Intervjueeritav:

Meesterahvas

vanus: 49

elukoht: Tähtvere

Nii kõigepealt sooviksen teada, et kui kaua Te olete Tartus elanud.

No seitsme kümne neljandal aastal, 1974, ma tulin ülikooli. Sellest ajast peale. Keskkoolis ma käisin Tallinnas, Harjumaal ma olen sündinud.

Tulite siia ülikooli?

Jah, arstiteaduskonda. Jah.

Ja...kui kaua Te siin Tähtveres elanud olete?

Ööö...siin ma olen...selles majas...26 aastat elanud.

Mhm...kus Te varem elasite?

Varem oli mul üks väike korter Turu tänaval, kahetoaline.

Miks Te otsustasite siia Tähtverre kolida?

Öhm...siin on ruumi. Miks ma siia tulin? No..minule meeldib nii öelda mitte karbis elada vaid ikka aiaga ja ja... Varem oli see aed suurem. Ja mul on maal suvila. Väike talu. Sellepärast me siia tulime.

Mhm...saate kirjeldada seda enda elurajooni, Tähtveret?

Noh, igas majas on koer. Või rohkem. Ja need on omavahel suured tuttavad. [...] Ta on niuke vaikne...vaikne, ta suuresti muutus...90ndate alguses, sest paljud läksid siit minema seoses majade tagastamisega ja...aeti minema. [paus] Mina õnneks ostsin selle 89. aastal ära. [...] Siin oli varem palju rohkem akadeemilist seltskonda. Igasugust ülikooli töötajaid. [...]

Tahaksin veel küsida selle Tähtvere kohta, et mis selle juures meeldib ja mis ei meeldi.

(mõtleb)

Nagu elukohana...

Raske on öelda, mis ei meeldi. Ta on küllaltki kesklinna lähedal. Ülikool on lähedal. Praegu mu töökoht...öhm...on seal Maarjamõisas, Biomeedikumis. Et varem ma töötasin siin Toomemäel...ja ülikoolis ja peahoones. See kõik oli siinsamas lähedal. Ööö...nii et see on hea jah...ja teiseks, ma ei tea noh, Tallinna on hea startida. Suusatama saab lihtsalt minna. Negatiivset ei oskakski tuua. Mida ma siia negatiivset toon? Et...ta on nüüd vaiksemaks jäänud. Varem käis buss mõlematpidi, nüüd käib ainult sealt (näitab). Ei ole negatiivset, ainult noh võib öelda niimoodi, et kõik need väiksed poed on ära kadunud.

Ma olen ka seda tähele pannud.

Jah. Siin oli varem neli poodi, viis. Polegi enam.

Jah

Nüüd peab minema sinna üle raudtee...autoga sõitma.

Nüüd liigume sellise üldisema asja poole. Ehk kuidas iseloomustaksite Tartu tänast linnapilti? Terve linna?

(mõtleb) Noh, ta on eklektiline...niukene. Mina olen väga nõus ühe vana pastoriga.[...] Sõitsin teda autoga kirikusse ja tagasi. Enne ma rääkisin, et küll see Tartu keskus on jõledaks tehtud et... et vanasti ta oli ikka nagu ansambel. Aga et praegu ei taha nagu vaadata, et igasugust...noh...Tallinn on samamoodi praegu vist. Paistab, et...ma olin ise linna volikogus ja õiendasime seal...See viimane linnavalitsus...noh see reformierakonna. Ansip, kes on praegu peaminister, see oli eriti julm, kui mõni arhitekt, peaarhitekt vastu rääkis, see löödi minema ja kohe võeti uus loll asemele ja ehitati, mida tahetakse. [...] Nii et...et sellist korralikku elutööd tegevat arhitekti meil ei ole lubatud viimase viieteistkümne aasta jooksul või kümne aasta jooksul.

No kuidas erinevad linnaosad...mis teile meeldib ja mis ei meeldi?

Noh, pole selle pilguga vaadanud. [...] Igal linnaosal on oma ehitamise aeg...need varasemad raudteejaama pool majad...puuvooderdise ja nikerdistega...need on ka huvitavad. Tsaariaegsed majad. Ja siis Maarjamõisa piirkond või Riia maantee piirkond. See ehitati 20. aastatel; see on jälle omaette arhitektuur. Nii et ma ei tea...Tartu kesklinn ju hävitati ära. Turuhoone jäi püsti. Pole sellega eriti kursis. Tähendab see Tiigi tänava piirkond, mida hakati kõigepealt ehitama...60ndatel või 50. lõpul...Hrušovi ajal...see oli varem tüher maa ja pärast seda. Et...no pärast ehitati siis see Ülejõe, aga...aga seda on kogu maailm täis ju. Minu arvates ükskõik kus te Euroopas lähete...sellised... suured nii öelda kasarmud ehk kortermajade rajoonid on igal pool.

On jah nii.

Soomes natukene jah loodusega ehk rohkem sobitatud võib-olla. Aga...igal pool kus sa lähed Euroopas on need suured...kortermajad (oh). Ja raske on nende kohta midagi öelda; see on ajastu arhitektuur. Näiteks kui võtta need kaks Maarjamõisa vanemat haiglat, mis on seal Riia maantee ja Puusepa nurga peal...täpselt samasugused haiglad olid ju Viinis ja Budapestis, igal pool ehitati 80, 90 aastat tagasi. See on Euroopa arhitektuur ja...nüüd siis tehti see tööstusehitus...Ei oska öelda. Muidugi

noh...ööö...paljudel ühistel(?) vaadatekse neid...Kvissentalit ja Ihastet...ja on proovitud nii ja naa ja see Kvissental on minu arust selline sääse maailm seal jõe ääres, soo peal. Et inimesed ka sinna ostavad elamuid. Et nende kohta ei oskagi öelda, eks see on jälle praegune aeg. Praegune aeg...noh Tartu on Tartu ja üldiselt ehitatakse ja loodetakse, et rahvaarv ei vähene, vaid ikka suureneb ja sellepärast paistab, et...(lahkub korraks) Eks ta ole. Aga üldine mõtte on, et võiks olla paremat linnaliku planeerimist.

Siis selline küsimus, et kui te liigute linnas ringi, kus te tunnete ennast hästi?

(mõtleb) Polegi eriti liikunud. Sõidan autoga tavaliselt...hästi või halvasti...tavaline liikumine on tööle koju, kesklinna, ülikooli juures saab harvem käidud, varem rohkem. Nii, et see...see...piirkondade külastamine, et ma liiguks kuskil, tühi. Tavaliselt käin ma iga päev seal Ülejõe vana ämma külastamas.

No kuhu teie sobiksite kõige paremini? Kus teil on hea olla siin...

Tartus vä?

Jah

Noh minu arvates siin, noh. Kodu on kodu ja. Kus ma olen...(muheleb)...pool elu elanud. Oma tavalisest formaalsest elueast ma olen tubli üle poole selles majas elanud. Kus ma siis...ma oleks ära läinud. Päris maal ka elama minna...praegu ka...Et seda mõtet ka pole tulnud.

Äsja oli juttu, et see on professorite linnaosa. Mis määral te tunnete ühtekuuluvustunnet teiste linnaosas elavate inimestega?

Ega ta praegu ei ole professorite linnaosa. Professorid läksid ära. Nad pidid mujale kolima. [...] Asemele tuli sellist tavalist inimkonda.

Nii et sellist ühtekuuluvustunnet ei ole siis siin linnaosas?

Öhm...no on ka. Ma ütleks niimoodi, et mulle meeldib siin inimestega niimoodi arutada, et ütlen ikka "tere". Eestis ei ole, siin Tartus seda kommet ei ole. [...] Aga siin kuidagi...ainult tuttavad...nad peavad olema tuttavad...siis nagu vastab, muidu vahitakse sulle nagu imelik. Enamus ei vasta nad lihtsalt mõtlevad, et natuke tobu.

Kas oleks mingisuguseid eesmärke, mille nimel oleksite valmis tegutsema koos oma linnaosa elanikega?

Mhmm...

No ütleme linnaosa nimel

(mõtleb) hööö...huvitav küsimus. [...] No see asvalteerimine käis omal ajal. Ma olin siis volikogus. Seda sai siin ikka tehtud....mhm...aga, et mingi kultuurhouse'i ehitada või...kaubamaja siia ise planeerida, see on äri, siin on hoopis teised seaduspärasused...Ja muidugi noh, kesklinn on lähedal, teater on lähedal. Et...ei...oska öelda. Seda nüüd moderniseerida...mõni muidugi ütleb, et koerte kisa on liiga palju. [...]

Liigume edasi siis: mis meenub teile esimesena seoses aruteludega Tartu ehitiste ümber?

Tartu ehitiste vä?

Jah viimasel ajal.

(pikk paus) No jah võib-olla...aah...see... ma küll ei tea...ma vaatasin eile või üleile, kui ma sealt mööda sõitsin...vana bussijaama territooriumil, see bussijaam, vana bussijaam lõhuti ammu ära ja siis ta...tühi plats ja siis hakkavad nüüd ehitama...see...see kääris kaua aega. Et...see põhiline äriees Seli oli volikogus ka. Öö...see noh plats on küll neile ära antud ja kõik nii, aga minu arvates rahvale seda...ega rahvas ei peagi vist otsustama, et missugune arhitektuuriline lahendus siis lõpuks tuleb. Igatahes see nõndanimetatud Tallinna Ülikool ehk see Tallinna Kaubamaja filiaal see on kesklinna pandi piraka(?) püsti. (...)

No mis te tahaksite, et sinna saaks, sinna vana bussijaama kohale?

Ei noh, mis mina tahan, midagi taha. See on otsustatud juba.

Mis te arvate, et mis oleks sobiv sinna? Missugune ehitis?

Et on kesklinn. Et on kesklinn ja sinna midagi peab tulema. Ainult, et see bussijaam ise vist nüüd lõpphinnangute järgi jääb sinna alles ja talle vist antakse natuke ruumi juurde. Tõenäoliselt see puukuur või mis seal oli...praegune bussijaam, see lõhutakse maha ja tehakse midagi muud juurde. Ei ole süvenenud...Nii et kaubanduskeskus ta on. Seal küll seda kaubandust vist kõige suuremalt ei tule, seal on hotellid ja kino ja mis nad veel on rääkinud. Nii et kuna seal on see suur kaubamaja kõrval ja Hansakeskus ja...üldiselt kogu see Turu tänav on kuidagi niuke imelik. Pole ettekujutust kuidas ta varem oli. (...) Turu tänaval see Zeppelin on selline plekkjura. Omal ajal ehitati ju need hrušovkat, need on ka omaette.

No kui räägime nüüd siis näiteks sellest ärikeskusest (Emajõe ärikeskus), mis sinna ehitatakse nii, kui lähedalt see teid puudutab, mis sinna saab ja mis ei saa?

Ei, see ei puuduta mind üldse. Ei puuduta, kinos ei käi eriti ja...

No kui mõelda välisilme poolt, kas teid häiriks väga palju, kui sellest saaks mingi suur koletis?

Ei tea. Ei tea. Ma ei tea. See arhitektuuriline lahendus on vist olemas, aga vaevalt vist rahvale on välja pandud.

Mis on olnud teie arvates ehitustegevus õnnestumine viimasel ajal?

No õnnestumisest võib rääkida lihtsamini väljaspool kesklinna.

Võib rääkida küll

Jah. Näiteks mina ise ehitasin selle, või tegelesin sellega palju, biomeedikumi ja siis üldse tehnoloogiakeskus, kui see sinna ehitatakse. Seal niisugune rajoon, et sinna võib panna püsti selliseid asju. Keeruline on muidugi kesklinn. Noh, vot siin on aga arhitekti vaja. Mõned...mõned asjad tunduvad muidugi nagu tõesti rumalatena ja totakatena. Et kui leitakse üks plats, ehitatakse kohe kortermaja peale, üks ole. Ja mõned nagu...ei arvestata, et elu käib edasi ja tänavate laiendamised ja mis igasugu asjad on. Et see on põhiline, et, et igast krundist peab saama siis tulutoov elamu. Seda on ikka paljudes kohtades näha. Nii imelik on. Võib-olla jah esialgu, et see kes maja püsti paneb ja läheb

läbi, aga et linnaplaneerimise seisukohalt on, see on suur rumalus paljudes nurkades.

Milline oleks üks tippebaõnnestumine teie arvates?

Tippebaõnnestumine. Ei tea. Noh, võib-olla see sama...hööö...Riia maantee ümbrus jah. Noh teater on ikka seal, kuhu kunagi ehitati sada aastat tagasi. Noh aga see sama kaubamaja. Võib-olla isegi see niinimetatud city, kus need pangahooned ja postkontorid on, see pole kõige hullem koht, kuigi seal pole parkida kuskile. Et...tundub ikka kesklinn ja see...kaubamaja. Pole selle peale eriti mõelnud. Vahest vaatab, et see on ikka tobedus. Jah, et kuidagi...kast siia-sinna. Näiteks selle Jaani kiriku kõrval on üks vist neljakorruseline hrušovka ja...ja seda on küll nii ja naa arutatud maha lõhkuda ja renoveerida ja teha niukeseks vanaaegsemaks...aga praegu selliseid hrušovkasid on igal pool Tartus. Praegu ehitatakse neid.

Jah

Täitsa eklektiliselt siia sinna. Pannakse karp püsti, kui maa on käes. Ja see on see sama...sama Ansipi stiil, et arhitekt, kes mõtleb...kohe ära saata ja loll asemele, kes allkirja annab. Nii ta umbes käib. Nii nagu see vana pastor ütles, et ei tahaks siia Tartu tulla, et see on nii jõledaks tehtud.

Kui nüüd võtta üks teatud maja...te mainisite kaubamaja...kuidas teie arvamus sellest on muutunud nüüd aja jooksul? See on olnud nüüd juba mitu kuud olemas, et kas teie arvamus selle kohta on kuidagi muutunud?

Ei tea...ei tea...

Aga kas silm on hakanud harjuma sellega?

Eh...nojah ta on... ta oli esialgu ikka väga niuke vägivaldne kogu see liiklusmuutus sellega. (...) Ta topiti sinna tänava äärde. Ja...äääh...kõik need inimesed, kes seal bussi ootavad ja kogu see...see paistab...eriti talvel lumehunnikud. Eks ta ikka üks ebaõnnestunud jama on. No see, et me harjume, et see sihuke kolakas on. No harjume. Esialgu ikka tundus, et vana turuhoone...noh...nagu kadus ära peaaegu...aga praegu see vana turuhoone...noh...torkab rohkem silma...kaubamaja nagu...

Näeb parem välja?

(Naerab) Jah. No muidugi. (...) Ta on niuke, ta ei torka negatiivselt silma. Kindla koha peal. Nii nagu see pangahoone, mis praegu on haridusministeerium, jah. (...) Siia kõrval pidi tulema staadium, aga siis pandi siia need 86. 85. aastal majad ehitati. See natuke häiris, aga nüüd oleme jälle harjunud. Kõigegea harjub.

Hea küll. Räägime natuke moodsast arhitektuurist. Kõigepealt, mis on teie jaoks moodne arhitektuur?

Hökröhm...ei julge täpselt kommenteerida.

No milliste märksõnadega te kirjeldaksite seda?

No on igasuguseid. Näiteks noh. (paus) Oot, mis selle Soome arhitekti nimi oli, kes sinna Kreutzwaldi tänavale kunagi ehitas maja...

Alvar Aalto

Aalto, jaaja. Aalto. No Aalto-maja. Ja siis oli...minu tuttav...see ehitas Meriväljale maja...maja. Meriväljale Tallinnas. Ja siis eh...küll eesti arhitektid...jälle kallid ja niimoodi...nad tegid ka talle siukese mausoleumi...kast...(naerab). Mulle see küll ei meeldinud. Kahekorruseline, lameda katusega...täpselt nagu kast, jah. Praegu siin ja seal selliseid jälle ehitatakse. (...) Et eh...ei ole spetsialist. Muidugi need...see KUMU ja mis selle nimi on, mis siia tuleb...MUMU vä...see lennuväljale

Ah see...Eesti Rahva Muuseum

Eesti Rahva Muuseum, jah. Need on omaette arhitekt jälle, võtab ja tõmbab jooned ja...Nii et ta peaks olema...nii väljast kui seest...mugavam...või ütleme...inimesele sobivam...inimesele sobivam...selle no, mis seal on...sobivam

Nii et moodne arhitektuur üldiselt ei ole selline mugav ja inimesele sobiv?

Noh jah, et võib-olla need kunstnikud pakkuvad ikka natuke üle. Ja neil on lihtne pakkuda, sest ega need kõik tellijad ei ole sellised...asjatundjad. Nendele võib palju kaela määrada, et see on see kõige ilusam, maailma tulevik. Ma ei ole...ma võin ainult hinnata elamise kvaliteeti nendes majades. Muidugi need, mis ehitati siin 60. ja 70. aastatel..., mis inimesed ise ehtasid ja nende on ka oma selle arhitektuurilisi või arhitekti asju pole kõiki arvestatud, arhitekti mõtteid, sellepärast, et inimesed nikerdasid kümme aastat ehtasid eriti seestpoolt. Praegu käib maja kokkupanek mõne kuuga ja priuh ja prauh...nii, et see on erinev...nendest aegadest.

Kas teie arvates...

Näiteks kui võtame selle, mis mulle tundub noh niuke jama täielikult...on arhitekti tänav seal. (...) Ja see arhitekti tänav ehitati individuaal...noh...eramaju nõukogude ajal täis, kusjuures idee oli, et iga maja tuleb teha ise arhitekti poolt. Ja seal on siis igasuguseid, igasuguseid. Nii et ta ei ole mitte mingisugune ansambel, vaid ta on totaalne eklektika. Nii et kui teid huvitab arhitektuur, minge arhitekti tänavale ja vaadake seda...kaugelt ja lähedalt...nii et see on niukene omamoodi. (...) Igal juhul see on siis nõukogude aja lõpuperioodi arhitektuuri muuseum. Suured kolakad muidugi.

Kas uutel hoonetel peaks olema ajaloo hõng või kas uus peaks olema uus ja teistsugune?

Nii ja naa. Ei oska midagi öelda. Sõltub kuhu ta pannakse, eks ta peab ansamblisse minema ja...mina selle poolt ka ei ole, et väga kõik peab olema nii nagu ta oli 700 aastat tagasi, kui sõjaks puruks lasti. See muutub ka niukeseks tüütuks. Rohelised ja muinsuskaitse on seda vahel ikka päris hullult...Seepärast, et varem ehitati ju linna kogu aeg ju selle sama koha peale. Et...mida vanem linn, seda paksem on kultuurkiht eks ole, kümme meetrit ja rohkem. Ja nüüd kui leitakse palgijupp ja hakatakse kohe selle ümber mängima. Et niuke linn noh...

No kuidas näiteks selline hoone nagu Tartu Ülikooli Lossi tänava õppehoone, mis imiteerib hilisklassitsismi. Kuidas see Teile meeldib?

Ei tea....Tähendab see...nii öelda pätsuaegne ülikool...Eesti vabariigiaegne ülikool planeeris need hooned sinna juba kolmekümnendate keskel. (...) Et see oli siis ette nähtud, aga missugune see fassaad...seal ta on ja...

Kõlbab?

No ta on ülikooli kvartal nagu. Selja taga on tal Keemiahoone ja siis seal on see farmaatsiatiib. (...)
No ma ütlen, ma ei mõtle eriti arhitektuurile. (...)

Selge. No siis veel üks küsimus ajaloolise arhitektuuri kohta, et...mis üldiselt on teie jaoks ajalooline arhitektuur?

Ei noh...teatud...elukeskonnad või linnad või...elurajoonid ja need on need...niuke...nii öelda...välja kujunenud omaette, ega seal palju ei ole...tähendab...mis on õieti ka sadu aastaid vana ja...tähendab välja kujunenud ja see on see ajalooline keskkond, eks ta ole. No näiteks Peterburg, jah, Leningrad. See on... suuresti ehitatud kesklinn Pariisi järgi. Jajah see on niuke uuem. Noh muidugi seal on arhitektide mumme(?) ka. Aga no näiteks Tallinna vanalinn ka, see on jälle selline Hansalinn...noo ta oli Euroopa Läänemere ümbruse linnad olid sellised...no ta on selline saksa hõnguline. Noo...see peaks olema see ajalooline arhitektuur...et ta on mingisugune ansambel...vastava ajastu maitset ja võimalusi ja...ja...maitset eriti ja. (...) No see on ajalooline arhitektuur.

Mis oleks siis selline...Tartule iseloomulik ajalooline arhitektuur? Üks näide sellest.

No Tartust ei ole eriti midagi järgi jäänud ajaloolisest arhitektuurist, paar vana maja ainult. Ta on ju korduvalt...ta põles ju siin.

No ütleme nii selle ajaloolise stiili järgi ehitatud

No ma ei tea...see rüütli tänav...see võib-olla on see kant seal. Need mõned vanad hooned seal...Tampere maja ja Uppsala maja ja mis seal on, eks ju. Need, ma kordan, vanemad. Et need on niisugused...et oleks tüüpiline...no raekoda on muidugi seal keskel...raekoja ansambel ja (...) Igal juhul...no nagu terviklik lähenemine praeguse kesklinna ehitamisel on puudulik.

Veel on paar küsimust alles ja need põhinevad teie enda mõttelennul. Nii, et kui teil oleksid välismaalased külas, siis millist muljet te tahaksite neile Tartust jätta?

(mõtleb)

Kas esitleksite Tartut pigem vana ja väarikana või uue ja edasijõudnuna?

Huvitav küsimus. Eks me ole nendega tegelenud jah. (...) Mina tavaliselt tutvustasin neile linnaosasid. Linnaosasid seal kus olid need individuaalmajad, mis on ehitatud nendel aastatel ja nendel aastatel... (...) Eks me jah näitame neid oma jah...praegu siin...muuseumi ja...no see sõltub sellest, mis parajasti lahti on ja...mul homme tuleb üks sakslane Göttingenist. Pean temaga paar tundi tegelema. Aga ta on käinud siin juba ja mis siin ikka näha. (...) 80. aastate lõpus kui neid külalisi hakkas rohkem tulema siis näitasime ülikooli muuseumit...see oli selline tähtis koht...praegu ma arvan, et see ei pakku mitte kellelegi huvi. (...) Tartu on selline tavaline...vana...saksa...ülikoolilinn, kes peab ennast kuidagi elus hoidma. (...)

Kui saaksite ehitada maja nimega Tartu, milline see oleks?

(mõtleb)

Ma mõtlen maja nagu sümbolit...

Jah. Tartu. Tartu. Te olete selle arhitektuuri küljes kogu aeg. No ülikooli on siin halb pakkuda, kuigi omal ajal muidugi võis ta olla õudsalt imposantne...keset seda...seda... linna...raekoja kõrvale pandi siuke kolakas püsti....ei tea...jään vastuseta.

Jätate vastamata?

Jah noh, raekoda on nagu niukene omamoodi iseloomulik See on ka vana hoone. Aga Tartu...viimane Tartu ongi see Tallinna ülikool...(..)

Siis veel...kuidas kujutate ette Tartut kümne aasta pärast?

Öhm...ma ei usu, et siin väga palju midagi muutub. 10 aastat ei ole mingi aeg. Ei ole aeg. Kui ülikool ikka jõuab ennast välja vedada ja Eesti riik talle ikka piisavalt tähelepanu ja vahendeid annab...ega siis palju...sest praegused arengud on ju näha eks ole. Kus krunt on, sinna pannakse üks elamu püsti ja...tööstus on ju põhiliselt väljaspool linna nagu Tallinnaski...maailma üldine tendents, et paned püsti ja lõhud maha...need rajoonid kus ehitatakse on vist välja kujunenud ega need vist kümne aasta jooksul väga palju ei muutu...ehk mõned põllud veel majade alla pannakse. Eriti vist midagi lõhkuma ei hakata, et sellele...selle asemele ehitada. Et need vanad lobotik(arusaamatu) kodud vist enamasti säilivad, sest need on veel era kätes ja...see on püha ja nüüd tuleb kõik ära osta, eks ole. See on jõe kallid. Aga praegu põllumajandus ei ole...ööh...moes. Maad on küll. Ma arvan, et midagi oluliselt ei muutu.

Hea...nüüd tahaksin veel küsida, et kuidas jäite intervjuuga rahule, et kuidas oli sel teemal rääkida?

Ei ma ei ole asjatundja arhitektuuri alal. Ma olen noh nii oma silmaga vaadanud, ma rääkisin siin nendest nüanssidest...nüanssidest, mis mulle on silma torganud noh, nendest arhitektide ja linnaarhitektide valikuvõimalustest ja...sellest kõigest me ju rääkisime jah...

Jah. Soovite veel lisada midagi?

Eh...vaevalt. Ei mitte, ei mitte.

Siis suur tänu teile vastamise eest!